

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**AVRUPA BİRLİĞİ GERİ KABUL ANLAŞMASI VE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN
TÜRKİYE VE UKRAYNA İLE YAPTIĞI GERİ KABUL ANLAŞMALARININ
ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
TAMER SELÇUK**

GAZİANTEP-2019

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**AVRUPA BİRLİĞİ GERİ KABUL ANLAŞMASI VE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN
TÜRKİYE VE UKRAYNA İLE YAPTIĞI GERİ KABUL ANLAŞMALARININ
ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
TAMER SELÇUK**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ BİLAL ULUSOY**

GAZİANTEP-2019

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU**

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı **Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Tamer SELÇUK** tarafından hazırlanan “**Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması ve Avrupa Birliği'nin Türkiye ve Ukrayna İle Yaptığı Geri Kabul Anlaşmalarının Analizi**” başlıklı tez, **15 / 01 / 2019** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Jüri Başkanı

Dr. Öğr. Üyesi Bilal ULUSOY

Tez Danışmanı

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Yunus KILIÇ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Mesut ŞÖHRET

Gaziantep Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması ve Avrupa Birliği’nin Türkiye ve Ukrayna ile yaptığı Geri Kabul Anlaşmalarının Analizi**” başlıklı çalışmanın tarafımca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.15/01/2019

Tamer SELÇUK

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans Eğitimim boyunca ve Tez süresi boyunca benden yardımlarını esirgemeyen, bana olan desteklerini her zaman yanımda hissetmemi sağlayan, zamanını ayıran; başta değerli aileme ve eşime, ayrıca değerli akademisyen Dr. Öğr. Üyesi Mesut ŞÖHRET hocam ile Dr. Öğr. Üyesi Yunus KILIÇ hocama yorumları ve katkıları için teşekkür ediyorum. Ayrıca tezimin her aşamasında tecrübesi ve bilgisiyle bana ışık tutan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Bilal ULUSOY'a teşekkürü bir borç biliyorum.

Büyük emek harcayarak hazırladığım bu çalışmanın ülkeme ve milletime faydalı olmasını temenni ederim.

Gaziantep, 2019

Tamer SELÇUK

ÖZET

Bu çalışmada geri kabul anlaşmalarının Avrupa Birliği dış politikasındaki yeri araştırılmıştır. Avrupa Birliği transit göç yolları üzerinde bulunan Türkiye ve Ukrayna ile geri kabul anlaşmaları yaparak sadece düzensiz göçü engellemeye çalışmamış bununla beraber bu ülkelerin kendisinin sınır güvenliğinde tampon bölgeler haline getirmiştir.

Bu çalışmada Avrupa Birliği'nin düzensiz göç ile mücadelesinde Geri Kabul Anlaşması'nın yeri ve Avrupa'nın dış politikasında Geri Kabul Anlaşması'nın önemi konusu çözümlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; Avrupa Birliği'nin düzensiz göç politikası ile entegre olan iç ve dış politikasının özellikle Avrupa Birliğine komşu ülkeler ile transit geçiş yolları üzerinde olan ülkelere Geri Kabul Anlaşmasını nasıl kabul ettirildiği ve birlik için imzalatılan geri kabul anlaşmalarının hangi amaç ile kullanıldığını AB-Türkiye ve AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşmaları üzerinden anlatmaktadır.

Tez çalışmasının yöntemi; nitel ve betimsel şekilde olup konunun içeriği gereği analitik ve karşılaştırmalı bir şekilde araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada tümevarım yöntemi kullanılarak incelenen Geri Kabul Anlaşmaları bütünsel bir yaklaşım çerçevesinde ele alınarak ve içerik analizi yöntemi kullanılarak anlaşmaların karşılaştırılması yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Geri Kabul Anlaşması, Ukrayna, Türkiye, Avrupa Birliği, Üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar, Kendi ülke vatandaşları

ABSTRACT

The recognition of the Readmission Agreements made by the European Union has been with the Syrian war in our country. Now, in the new generation readmission agreements, whether or not a citizen of a state or country, the target country has given them the opportunity to return these people not only to their nationality but also to the transit countries and the reliable third countries. The European Union make an agreement readmission agreement with Turkey and Ukraine which is not only provided to hinder irregular agreement but also constituted a tampon district it's border.

In this study, "The position of the Readmission Agreement in the struggle of the European Union with irregular migration and the importance of the readmission agreement in European foreign policy" question was tried to be solved.

The importance of this study; Although the Readmission Agreements appear to send back normal individuals, it actually demonstrates how to produce a policy through individuals and how they apply this policy to the neighboring and transit countries, in particular by the European Union.

Method of research; This study has been done in a qualitative and descriptive way and analytically and in a comparative way according to the content of the subject. In this study, it is tried to emphasize the totality of the Readmission Agreements by considering the Acceptance Analysis, which is examined by using the inductive method. In addition, studies using content analysis method and the EU-Turkey Readmission Agreement EU-Ukraine examining the substance of comparisons were made.

Keywords: Readmission Agreement, Turkey, Ukraine, The European Union, Visa Facilitation, Third-country Nationals and Stateless Persons, Own Nationals of the Requested State

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Sorunsalı ve Problem Cümlesi.....	3
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.5. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar.....	6
1.6.Araştırmanın Yöntemi.....	6
1.7.Araştırmanın Kavramı ve Tanımları.....	10
1.8.Araştırmanın Kapsamı.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNİN GERİ KABUL TARİHİ.....	15
2.1. Geri Kabul Anlaşmasının Başlangıcı.....	15
2.2. 1900 ve 2000 Yılları Arası Geri Kabul Anlaşması.....	16
2.3. 2000 ve Sonrası Geri Kabul Anlaşmaları.....	17
2.4. AB'nin Geri Kabul Anlaşmaları İle İlişkili Olan Anlaşmalar, Kararlar ve Sözleşmeler..	18
2.4.1. Maastrich Anlaşması.....	19
2.4.2. Amsterdam Anlaşması.....	20
2.4.3. Tampere Zirvesi.....	22
2.4.4. Laeken Zirvesi.....	23
2.4.5. Sevilla Zirvesi.....	24
2.4.6. Dublin Sözleşmesi.....	25
2.4.7. Dublin II Tüzüğü.....	25
2.4.8. Lahey Programı.....	26
2.4.9. Stockholm Programı.....	27
2.4.10. Shengen Anlaşması ve Bölgesi.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNİN TÜRKİYE VE UKRAYNA İLE YAPTIĞI GERİ KABUL

ANLAŞMASI.....	32
3.1. AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması.....	32
3.1.1. Geri Kabul Anlaşması ve Türkiye'nin Vize Muafiyeti	34
3.1.2. Geri Kabul Anlaşması ve Anlaşmaya Taraf Ülke Vatandaşları için Uygulanması	38
3.1.3. Geri Kabul Anlaşmasının Türkiye Yönünden, Üçüncü Ülke Vatandaşları ve Vatansızlar için Uygulanması.....	43
3.2. AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşması.....	48
3.2.1. Geri Kabul Anlaşması ve Vize Muafiyeti	49
3.2.2. Geri Kabul Anlaşması ve Anlaşmaya Taraf Ülke Vatandaşları için Uygulanması	54
3.2.3. Geri Kabul Anlaşmasının Ukranya Yönünden, Üçüncü Ülke Vatandaşları ve Vatansızlar için Uygulanması.....	57
3.3. Türkiye ve Ukrayna Geri Kabul Anlaşmaları Arasındaki Farklılıklar.....	60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ.....	64
-------------------	-----------

KAYNAKÇA	70
-----------------------	-----------

EKLER.....	82
-------------------	-----------

Ek 1. Avrupa Birliği-Türkiye Geri Kabul Anlaşması	82
--	----

Ek 2. Avrupa Birliği-Ukrayna Geri Kabul Anlaşması Metni	105
--	-----

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Schengen Bölgesi Ülkeleri.....	30
Tablo 2. Türkiye ve Ukrayna Geri Kabul Anlaşmalarının Karşılaştırılması.....	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerin Haritası.....	28
Şekil 2. Ukrayna Vatandaşlarının Ukrayna'nın Sınır Ülkelerine Geçiş Sayısı.....	53
Şekil 3. Ukrayna Sınırlarına Giriş Yapan düzensiz Göçmen Sayısı.....	53
Şekil 4. Avrupa Birliğindeki Ukrayna Vatandaşlarının Sığınma Başvurusu Sayısı.....	57

KISALTMALAR LİSTESİ

AGSB	:	Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası
AB	:	Avrupa Birliği
AET	:	Avrupa Ekonomi Topluluğu
AFAD	:	Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKÇT	:	Avrupa Kömür ve Çelik Teşkilatı
BM	:	Birleşmiş Milletler
BMMYK	:	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu
CIREFI	:	Türkiye Sınırların Geçişine İlişkin Bilgilendirme, Tartışma ve Değişim Merkezi ve Göçmenlik Merkezi
EC	:	European Commission - Avrupa Komisyonu
ENP	:	Doğu Ortaklığı Projesi
EU	:	European Union – Avrupa Birliği
FRONTEX	:	Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerin Dış Sınırlarında Uygulama İşbirliğinin Yönetiminden Sorumlu Avrupa Kurumu
GİGM	:	Göç İdaresi Genel Müdürlüğu
GKA	:	Geri Kabul Anlaşması
IOM	:	Uluslararası Göç Örgütü
TCN	:	Third Country Nationals – Üçüncü Ülke Vatandaşları
ODGP	:	Ortak Dış Güvenelik Politikası
TKGMHM	:	Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğu
YÇİHK	:	Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun
YUKK	:	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Düzensiz göç belli dönemlerde yukarıya doğru ivme gösterirken (artarken) belli dönemlerde ise aşağıya doğru ivme (azalma) göstermiştir. Bunu belirleyen en önemli etken ise bulunduğu dönemdeki cazibe merkezi olan ülke veya bölgenin konumu veya o zamanki durumudur. Günümüzde ise Avrupa Birliği düzensiz göç için en önemli hedef bölgelerden biridir. Avrupa Birliği bu düzensiz göçü engelleme ve belirli bir şekilde kendi lehine gelecek şekilde yönetmek için belirli yöntemler belirlemiş ve hem kendi içerisinde hem de birlik dışında anlaşmalar yapmıştır. Bu anlaşmalardan en bilineni ise Geri Kabul Anlaşmalarıdır.

Toplumda genel olarak bilinen Geri Kabul Anlaşmaları yasadışı yollarla gelen kişilerin iadesini sağlayan anlaşma olarak bilinmektedir. Geri Kabul Anlaşmasını açıklamak için ilk başta yasa dışı terimini doğru bir şekilde betimlememiz gerekmektedir. Yasadışı terimi göç kavramı içerisinde, bir kişinin ya da kişilerin resmi olarak bulunduğu ülkeyi bırakarak diğer bir ülkeye kanuni olmayan yollardan giriş yapması, kanuna uygun yollardan girdikten sonra kişiye tanınan süre içerisinde ülkeyi terk etmemek suretiyle, o ülkede, kanuna uygun olmaksızın bulunması ve/veya çalışmasıdır (Erdal ve Demir, 2010: 35). Bu açıklama ile Geri Kabul Anlaşmasının temeli olan kişi faktörü belirlenmiş olmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki Geri Kabul Anlaşmaları sadece kişilere indirgenmeyecek kadar basit değildir. Çünkü Geri Kabul Anlaşmaları bilinenin aksine sadece düzensiz göçmen yönetiminde etkili olmasının yanında ayrıca anlaşmaya taraf olan her bir devletin iç politikasını da ciddi bir şekilde etkilemiştir. Geri Kabul Anlaşmaları, Avrupa Birliği ve anlaşmanın diğer tarafı açısından zamanla iç politikaları etkilenmekten daha da öteye giderek anlaşmaya taraf olanların dış politikasını da etkilemektedir. Böylece Geri Kabul Anlaşmaları tarafların dış politikasının da ayrıca bir parçası olduğu söyleyebiliriz.

Avrupa Birliği tarafında sunulan vize muafiyeti anlaşmasının temel dayanağı olan Geri Kabul Anlaşması, anlaşmayı imzalayan ülkelerin yönetiminde bulunan bütün hükümetler tarafından iç politikada Avrupa Birliğine karşı olumlu ya da olumsuz yönde kullanılmıştır. Bunun yanı sıra Geri Kabul Anlaşmaları, ülkelerin dış politikaları açısından ise Avrupa Birliğine yakınlaşma ve kendini benimsetme açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü Avrupa Birliğinden vize muafiyeti alabilmek için söz konusu ülkelere Geri Kabul Anlaşmasını imzalama ve uygulama şartı sunulmaktadır. Bu söz konusu ülkelerin kendi

vatandaşlarının Avrupa Birliğiyle bütünleşmesini sağlamanın üyelikten sonraki en kolay yolu vize muafiyetidir. Hatta Türkiye Cumhuriyeti AB Bakanı Sayın Ömer Çelik'in Brüksel'deki bir açıklamasında "Geri Kabul Anlaşması ile vize muafiyetinin ayrı düşünülmemeyeceğini" (DW, 2016) ifade ederek Geri Kabul Anlaşmasından sonra vize muafiyetinin hemen Türkiye'ye sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Avrupa Birliği açısından bakıldığında; Avrupa Birliği Schengen sınırlarını koruma altına almak için AB üyesi olmayan özellikle komşu ülkeler ile yakın ilişkiler kurması ve ortak olarak yapılabilecek yeni ilişkileri "Avrupa Birliği üyeliği ya da Vize Muafiyeti gibi" kendisinin belirlediği konuları Geri Kabul Anlaşmalarıyla geliştirilmeyi ve kendi açısından çözüme ulaşmayı hedeflemektedir. Ancak burada bir ayrıntı var ki; Avrupa Birliğindeki yeni üye sayısının son genişleme politikasıyla artış göstermesi ve bundan dolayı da var olan sınırlarının genişlemesiyle, karşı karşıya kalmış olduğu en güncel sorun tekrardan düzensiz göç sorunu olmuştur (Banazili, 2018: 2). Avrupa Birliği kendisi için büyük sorun olan düzensiz göçü kaynağından çözme yolunun zorluğunu yalnız bir şekilde göze alamamaktadır. Geri Kabul Anlaşması yöntemiyle kendisine gelen, gelmiş ve gelecek kişileri Geri Kabul Anlaşmaları sayesinde geri iade edebilmektedir. Bu geri iade, Avrupa Birliği tarafından gerçekleştirilirken ise hangi ülke vatandaşı ya da hangi dine mensup olduğuna bakılmaksızın geri gönderilmektedir.

Ayrıca Geri Kabul Anlaşmaları, Avrupa Birliğinin dış politikası üzerinde ne kadar ciddi bir etkisi olduğunu ve özellikle komşu ülkeler ile göç yollarındaki Türkiye ve Ukrayna gibi Avrupa Birliği için önemli olan iki ülkenin hem iç hem de dış politikası üzerinde ciddi bir etkisi olduğu görülmektedir. Özellikle AB-Türkiye ve AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşması Avrupa Birliği için önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü her iki ülke Avrupa Birliği için hem kaynak hem de transit ülke durumundadır. Ayrıca her iki ülkede Avrupa Birliğine kendilerini kabul ettirme yönünde en istekli iki ülkedir.

Bu iki ülkenin Geri Kabul Anlaşmalarına gelince; Avrupa Birliği-Türkiye Geri Kabul Anlaşması'nın ana amacı mütakabiliyet çerçevesinde, tarafların kendi topraklarında bulunma, kendi topraklarına giriş ya da ikamet etme şartlarını yerine getirmeyen kişilerin sistemli ve hızlı bir şekilde geri kabulüne ilişkin şartları belirlemektir (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2018). Avrupa Birliği-Ukrayna Geri Kabul Anlaşması'nın ana amacı ise ortak ülkelerin hızlı ve etkili bir geri kabul prosedürü yönetimi oluşturmak ve bununla ilgili olarak da AB müktesebatı izin vermedikçe, en son olacak geri dönüş kararlarının gözden geçirilmesi veya iltica başvurularının reddedilmesine zemin hazırlayabilecek şeylerin olmasına taviz verilmemesidir (Evaluation of EU Readmission Agreements, 2011). Yukardaki resmi

açıklamalara baktığımızda Avrupa Birliğinin her iki ülke ile yaptığı Geri Kabul Anlaşması birbiriyle içerik açısından çok fazla benzerlik göstermektedir. Geri Kabul Anlaşmalarındaki bu benzerlikler, Avrupa Birliğinin Geri Kabul Anlaşmasında uyguladığı politikanın aynı amaca hizmet ettiği anlamına gelmektedir.

Bu çalışma ise “Avrupa Birliği’nin düzensiz göç ile mücadelesinde Geri Kabul Anlaşmasının yeri ve Avrupa’nın dış politikasında Geri Kabul Anlaşmasının önemi” sorusu içerisinde; AB’nin birleşik politika üreterek, Avrupa Birliğinin günümüzdeki Geri Kabul Anlaşmalarını uygulama konusunun gelmeden önce kendi içinde hangi anlaşmaları yürürlüğe koyduğunu, Geri Kabul Anlaşmaları müzakerelerinde özellikle düzensiz göç yollarındaki ülkelere karşı ne şekilde politika ürettiği ve bu politikaların hangi yöntemlerle yönetildiğini incelenmiştir.

Düzensiz göç yollarındaki iki önemli ülke Türkiye ve Ukrayna, imzaladıkları Geri Kabul Anlaşması temelinde olan vize muafiyeti, kendi vatandaşları, üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar maddelerinin bu iki ülke açısından ne anlama geldiği ve ne gibi farklılıklar oluşturduğunun incelenmesi, ve bu inceleme neticesinde “Avrupa Birliği’nin düzensiz göç ile mücadelesinde Geri Kabul Anlaşmasının yeri ve Avrupa’nın dış politikasında Geri Kabul Anlaşmasının önemi nedir” sorusuna cevap aranmıştır.

1.1. Araştırmanın Sorunsalı ve Problem Cümlesi

Yukarıda bahsedildiği üzere; bu çalışmada AB’nin düzensiz göçle yaptığı mücadelede oluşturduğu mekanizmaların en sonuncusu olan Geri Kabul Anlaşmalarının hangi yöntemlerle kabul ettirdiğini, Geri Kabul Anlaşmalarının üç temel maddesi olan; vize muafiyeti, kendi vatandaşları, üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar maddelerinin bu iki ülkeye göre farklılıklar yaratıp yaratmadığını incelemektedir. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi ise; “Avrupa Birliği’nin düzensiz göç ile mücadelesinde Geri Kabul anlaşmasının yeri ve Avrupa Birliği’nin dış politikasında Geri Kabul Anlaşmasının önemi nedir” şeklindedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Avrupa Birliğinin düzensiz göç politikası ile entegre olan iç ve dış politikasının özellikle Avrupa Birliğine komşu ülkeler ile transit geçiş yolları üzerinde olan ülkelere Geri Kabul Anlaşmasının nasıl kabul ettirildiği ve Avrupa Birliği için

imzalatılan Geri Kabul Anlaşmalarının hangi amaç ile kullanıldığını AB-Türkiye ve AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşmaları üzerinden anlatmaktadır. Bu anlatımı yaparken de;

- Geri Kabul Anlaşmasının Türkiye iç ve dış politikası açısından değerlendirilmesi,
- Geri Kabul Anlaşmasının Ukrayna dış ve iç politikası açısından değerlendirilmesi,
- Geri Kabul Anlaşmasının, AB içinde bir politika aracı olarak nasıl evrimleştiği,
- Geri Kabul Anlaşmasının, AB dış ve iç politikası açısından değerlendirilmesi,
- Geri Kabul Anlaşmalarının temeli olana; Vize Muafiyeti, kendi vatandaşları ve üçüncü ülke ve vatansızlar maddelerinin Türkiyeye etkileri
- Geri Kabul Anlaşmalarının temeli olana; Vize Muafiyeti, kendi vatandaşları ve üçüncü ülke ve vatansızlar maddelerinin Ukraynaya etkileri sorularına cevap arayacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Geri Kabul Anlaşmaları çok uzun zamandan beri Avrupa Birliğinin uyguladığı bir dış politika aracı olmasına rağmen ülkemizde bilinirliği Suriye iç savaşıyla gerçekleşmiştir. Bu da Geri Kabul Anlaşmasıyla ilişkili olan vize muafiyeti görüşmelerinin gündeme oturmasından kaynaklanmıştır. Avrupa Birliği, Geri Kabul Anlaşmalarını her ne kadar vize muafiyetinden ayrı olarak yürütüyor gibi görünse de bu konu Avrupa Birliğinin düzensiz göç sorununda çözümünün bir parçası olmuştur. Bu durum Avrupa Birliğinin düzensiz göç politikasını Geri Kabul Anlaşması üzerinden özel olarak incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmada, Geri Kabul Anlaşmasının Avrupa Birliği tarafından düzensiz göç sorununu çözenin yanında, Avrupa Birliği'nden düzensiz göçü nasıl uzak tutma aracı olarak kullanıldığını ve bunu yaparken Geri Kabul Anlaşmasının Avrupa Birliğinin hem dış politikasıyla hem de iç politikasıyla nasıl entegre olarak dönüştürüldüğünü ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, Geri Kabul Anlaşmaları normalde kişilerin geri iadesi gibi görünse de aslında kişiler üzerinden bir politika üretme ve bu politikayı Avrupa Birliği tarafından özellikle komşu ve transit ülkelere nasıl bir şekilde uyguladığını göstermektedir. Bunu şöyle

açıklayabiliriz; Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmasıyla düzensiz göçü çözerken vize muafiyetini bu anlaşmanın bir parçası haline getiriyor. Aynı zamanda vize muafiyeti ile dış politikasını ilişkilendirerek kendi sınır güvenliğini(Tampon Bölgeler) sağlıyor. Tampon bölgelerden çevresini kuşatırken hali hazırda üye ülkelerdeki eski göçmenleri buralara aktararak iç politikayı yönetiyor. Böylece birden fazla farklı konuyu tek bir anlaşmayla(GKA) birbirine bağlayarak anlaşmanın katma değerini arttırıyor.

Çalışmayı önemli yapan noktalardan bir diğeri ise Avrupa Birliğine komşu olan yüz ölçümü olarak en büyük kara sınır ülkesi olan Ukrayna ile hem kara hem de deniz sınırı olan Türkiye'nin iki ayrı düzensiz göç yollarındaki en önemli ülkeler olarak Geri Kabul Anlaşması kapsamında incelenmesidir.

Çalışmayı önemli yapan bir diğer husus ise AB ve Ukrayna arasındaki Geri Kabul Anlaşmasının Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşmasından farklı ve ortak yanlarını ortaya koyan nadir çalışmalardan biri olmasıdır. Bunu nedeni ise Yüksek Öğretim Kurumunda yapılan kaynak araştırmasında Geri Kabul Anlaşması ile ilgili sadece sekiz tane tez örneği olmasıdır. Bu tezlerden hiçbirinin Ukrayna'nın Geri Kabul Anlaşmasını içermemesi ayrıca hiçbir tez çalışmasının da Geri Kabul Anlaşmalarının temelini oluşturan “vize muafiyeti, kendi vatandaşları ve üçüncü ülke ve vatansızlar maddelerini ” Ukrayna ve Türkiye karşılaştırılması aynı çerçevede içerisinden bu zamana kadar değerlendirilmesinin yapılmamış olmasıdır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları şu şekilde sıralanmaktadır;

-Avrupa Birliğinin özellikle sınır ülkelerinde oluşturmaya çalıştığı tampon bölgeler olduğu ve bunu tampon bölgeleri yaparken ise hiçbir din, kültür veya ırk ayrımı gözetmeksizin sadece kendi çıkarlarını gözetmesi ve önceliğin sadece AB'nin huzuru ve güvenliği üzerine kurulması,

-Avrupa Birliği tarafından oluşturulan tampon bölgeler sayesinde cazibe merkezi olan Avrupa Birliği düzensiz göçü bu bölgelerde tutarak düzensiz göç sorununu kaynak ülkeden çözmek yerine tampon ülkeler aracılığıyla çözmesi,

- Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması yaptığı ülkelere vize muafiyeti sunarak bu ülkeleri Avrupa Birliğine politik ve hukuksal açıdan uygun hale getiriyor olması.

1.5. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar

Tezin yazım aşamasında çeşitli zorluklarla karşılaşılmıştır. Öncelikle tezi belgelendirmek amacıyla yapılan bilimsel taramada ulusal bilimsel veri tabanlarının eksikliğiyle karşılaşılmıştır. Bazı kaynaklara ulaşmada teknik zorlukların olması, tezin yazımında ciddi bir zaman kaybına yol ağmıştır. Var olan teknik zorlukların yanında internet üzerinden yayın yapan bilimsel arşiv sitelerinin ve bilimsel dergilerin ücret talep etmesi, tez yazımında edinilmesi istenen bilgilere ulaşmada maddi zorluklara neden olmuştur. Ayrıca Ukrayna Geri Kabul Anlaşması ile ilgili Türkçe çalışma yok denecek kadar az olması nedeniyle Türkiye içerisinde sınırlı bir araştırma yapılmasına sebep olmuştur. Diğer bir zorluk ise Avrupa kaynaklı çalışmalar veya bilimsel araştırmalar, Ukrayna'nın Geri Kabul Anlaşmasından ziyade Ukrayna'nın vize muafiyetini değerlendirmiştir. Ukrayna tarafından yapılan bilimsel çalışmalar ise genellikle Rus dili kullanılarak yapılmıştır.

1.6.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi; nitel ve betimsel şekilde olup konunun içeriği gereği analitik ve karşılaştırmalı bir şekilde araştırma yapılmış ve bu araştırma içerisinde nitel araştırma yöntemleri içerisinde herhangi bir özel teoriye indirgenmemiştir. Böylece yapılan tez çalışmasında özgün bir araştırma yapılması sağlanmak istenmiştir. Avrupa Birliği-Türkiye ve Avrupa Birliği-Ukrayna arasında yapılan Geri Kabul Anlaşmalarının analizinde incelenen maddelerin anlamlandırılması sağlanmak istenmiştir.

Araştırmanın yöntemini daha net bir şekilde açıklamak için araştırmada kullanılan nitel araştırmadan bahsetmek gerekmektedir. Nitel araştırmayı kısaca tanımlamak gerekirse, insanın kendi çabasıyla şekillendirdiği toplum içerisindeki sistemlerin derinliğinin neler olduğunu keşfetmek için geliştirdiği yorumlama yollarından birisidir (Özdemir, 2010: 326) . Ancak yazar Özdemir tarafından yapılan tarife rağmen nitel araştırmaların çok da net bir tarifi olduğunu söyleyemeyiz. Çünkü nitel araştırmalar diğer bir araştırma çeşitli olan nicel araştırmaların aksine standardize edilebilen bir özelliği ve yaklaşımı bulunmadığı için hakkında genel bir tarifte bulunmak oldukça güçtür(Yüce, Eryaman, şahin, ve Koçer, 2014). Bunu şöyle açıklarsak nitel araştırmanın herkes tarafından aynı şekilde kabul edilen tam bir tanımını yapmak oldukça zordur.

Ancak nitel araştırmanın genel kabul gören tarifin aksine genel kabul gören bir anlamının var olduğunu söyleyebiliriz. Bunun da temel nedeni ise ‘nitel araştırma’ kavramının bir şemsiye kavram şeklinde kullanılarak ve bu şemsiye altında bulunabilecek birçok kavramın değişik disiplinlerle yakından ilişkili olmasıyla alakalıdır. (Yıldırım, 2018) Bu yakın ilişki nitel araştırma yapan araştırmacı için dezavantaj yerine avantaj sağlamaktadır. Çünkü araştırmacının bakış açısını dar bir alan içerisinde sınırlamayı çok yönlü bakmasını sağlamaktadır. Böylece araştırmacı karşılaştırmalı ve yorumlayıcı araştırma yaparken tümevarım analizini de aynı şemsiye altında kullanabilme avantajına sahip olabilmektedir. Nitel araştırmanın bu çalışmada kullanılmasının asıl nedeni bu sağladığı avantajdır. Çünkü incelenen Avrupa Birliği-Türkiye ve Avrupa Birliği-Ukrayna arasında yapılan Geri Kabul Anlaşmalarının normalde tek başlarına ele alınmasının yanında her iki ülkeyi karşılaştırma imkânı sunmuştur. Ayrıca bu ülkelerin AB ile yaptığı Geri Kabul Anlaşmasındaki karşılaştırılan maddelerinin benzerlikler olmasına rağmen ülkeler açısından farklı bir şekilde yorumlama imkanı tanımaktadır.

Nitel araştırmanın diğer bir avantajı ise, araştırmacı yaptığı çalışmada elde ettiği verileri tek tek toplayarak aslında bir inşa durumu yaratmasına imkan sağladığını söyleyebiliriz. Bu inşa süreci gerçekleşirken ise nitel araştırmada belirli bir yol izlenmesi gerekmektedir. Bu araştırmada ise yazar (Yıldırım, 2018) dediği gibi “Nitел araştırmada içerisinde elde edilen bilgilerin bütüncül olması başlıca ilkelere dendir” şeklinde açıklamasıyla eşdeğer olarak bütüncül bir yol izlenmiştir. Böylece tek tek ele alınan Geri Kabul Anlaşmaları kendi içinde birer anlam ifade etse de asıl olan Avrupa Birliğinin Geri Kabul Anlaşmalarında ki amacının ortaya çıkarılması için toplanan bilgiler bütüncül bir yaklaşım şekliyle analiz edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca başlangıçta birbirinden bağımsız şekilde incelenen Geri Kabul Anlaşmaları, belirlenen varsayım içerisinde bütüncül yaklaşım çerçevesinde ele alınarak Geri Kabul Anlaşmalarının bütünselliği ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Bütüncül yaklaşım tarzıyla incelenen Geri Kabul Anlaşmaları her ne kadar taraflar arasında birer anlam ve betimleme içerse de diğer değişkenleri yani özellikle komşu ülkeleri etkilediği için bütüncül yaklaşım sayesinde Avrupa Birliğinin asıl maksadının ne olduğunu ortaya çıkarmaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada kullanılan diğer bir yöntem ise tümevarım analizidir. Veri kaynaklarını açıklamada her ne kadar süreç analizi tekniği uygun görülüyor varsayılsa da bu araştırmada tümevarım analizi yöntemi araştırmanın amacını ortaya çıkarmakta daha uygun olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın daha iyi anlaşılması için öncelikle tümevarım tekniğini

detaylandırmak yararlı olacaktır. Nitel araştırmalarda, bilindiği gibi sürece herhangi bir müdahalede bulunulmaz, herhangi bir Şekilde kontrol altına alınmazlar (Yıldız, 2017). Başka bir yorumda yazar (YaŐar, 2015) iÇin Tümevarımsal analiz ‘‘Nitel araştırmada araştırmacı topladığı tanımlayıcı ve ayrıntılı verilerden yola Őıkararak incelediği probleme ilişkin ana temaları ortaya Őıkarma, topladığı verileri anlamlı bir yapıya kavuŐturma yani bu verilerden yola Őıkararak bir kuram oluşturma Őabasındadır’’ diyerek tanımlamaya ŐalıŐmıŐtır.

Özellikle nitel araştırmalarda var olan temel özellik, bilgiye eriŐebilmek maksadıyla tümevarım yöntemi kullanarak bilginin inşa edilmesi üzerinde izlediği sreŐsel yolu aŐıkلامaktır (zdemir, 2010: 323). Yazar zdemir’in yukarıda bahsettiği gibi herhangi bir konu ya da anlaşma veya bir politika sreŐsel bir yol iÇerisinden geÇtikten sonra kendi iÇinde evrimleŐerek en sonki halini almaktadır. Bunun nedeni ise yaŐanılan dönem ya da konum veya o dönemdeki olayların hep farklı bir Őeyler katmasıdır. Geri Kabul Anlaşması da ilk ortaya ŐıkıŐından günümüze kadar belirli dönemlerden ve sreŐlerden geŐmiŐtir. Bu sreŐten geŐerken her seferinde örneklersek bir tuğla daha koymuŐtur. Avrupa Birliğinin iÇerisinde yapılan anlaşmalar, zirveler ve toplantılar her seferinde Avrupa Birliğinin yaptığı politikaları hep bir adım daha korumacı ve dıŐarı doğru teleyici olmasını sağlamıştır. Bu ŐalıŐmada bu sonuca varmak iÇin ise tümevarımcı bir yaklaŐımla edinilen bilginin örülerek Őekillenmesi üzerinde durulmuŐtur. Yani Geri Kabul Anlaşmasının parŐalarına direk olarak bakarken aslında bütüne odaklanılmaktadır.

Ayrıca aÇık kaynakların ve anlaşma metinlerinin incelenmesi sonucu tümevarım analiz Şekliyle toplanan tanımlayıcı ve detaylı bilgilerden başlayarak incelenen ‘‘Avrupa Birliği’nin düzensiz gŐ ile mücadelesinde Geri Kabul Anlaşmasının yeri ve Avrupa’nın dış politikasında Geri Kabul Anlaşmasının nemi nedir’’ sorusuna ilişkin temel nedenleri keŐfetme, toplanan bilgileri anlamlı bir yapıya kavuŐturarak yani bu bilgilerden yola Őıkararak savunulan varsayımın doğruluğu ispat edilmek istenmiştir.

İncelenen dokümanlar öncelikle AB-Türkiye ve AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşmalarının orijinal metinleridir. Bu varsayımın doğruluğunu ispat ederken özellikle Avrupa Birliğinin kendi iŐersinde yaptığı anlaşmalar incelenmiş belirli bir sistematigi izlediği grlmŐtur. Bu sistematik iÇerisinde Avrupa Birliği’nde yapılan anlaşmaların Geri Kabul Anlaşmasına doğru yeni nesil bir oluşum sağladığı ve bu yeni oluşum inŐasının nasıl Őekillendiđini ortaya Çıkarmaya ŐalıŐmıŐtır. Ayrıca tümevarımcı bir yaklaŐımla elde edilen bilgiler sentezlenerek ikna edici genellemeler yapılmaya ŐalıŐılmıŐtır. Bu araştırmada nitel araştırma kullanılmasının en etkili sebebi, araştırma kaynaklarını veya verilerini incelerken,

çalışmanın edinilen bakış açısına esneklik sağlaması ve bunun sayesinde çalışmaya yorumlama imkanı sağlayarak yeni sunulan varsayımın doğruluğuna yeterli imkan sağlaması olmuştur.

Bu tez çalışmasında ek olarak kullanılan AB-Türkiye ve AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşmalarının maddeleri tek tek ele alınarak karşılaştırılmaları yapılmıştır. Böylece çalışma içerisinde yapılacak olan karşılaştırılmanın çalışmaya uygun olarak yapılması için ise nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizini kısaca tanımlamak gerekirse; İçerik analizi başta sözel olmak üzere, yazılı ve diğer materyallerin tarafsız ve düzenli bir şekilde araştırılmasına imkan sunan akademik bir yaklaşımdır(Gülbahar ve Alper, 2009: 100).

İçerik analizinin bu tez çalışmasında kullanılmasının en önemli nedeni ise, içerik analizinin gözlemden çok çözümlene yöntemi olarak, var olan verileri özetleyerek standart hale getiren, verileri karşılaştıran ya da başka bir hale dönüştüren bir nitel yöntem olmasıdır (İçerik.net, 2017). Ancak içerik analizinin dezavantajlarından olan; kategorilere ayırma durumu sonrasında var olan içeriklerin birbirleriyle ilişkileri kaybolması, bu tez çalışmasında gerçekleşmemektedir. Bunun en önemli nedeni ise yapılan karşılaştırmalar bir tablo içerisine dökülerek daha önceki bölümlerde incelenen Geri Kabul Anlaşmasının maddelerini destekleyici bir şekilde gösterilmesinden kaynaklanmaktadır.

İçerik analizi yöntemi vasıtasıyla elde bulunan verileri tanımlama ve özellikle verilerin içinde bulunan gerçekleri ortaya çıkarılmasına yardımcı olması amaçlanmıştır. Bu karşılaştırılma yapılmasındaki amaç ise incelenen kendi vatandaşlarının geri kabulü ve üçüncü ülke ve vatansızların geri kabulü maddelerinin anlaşmaların temeli olmasından kaynaklanmaktadır.

Ayrıca çalışmada uluslararası ve devletlerarası ikili anlaşmalar incelenmiş, basın açıklamaları ve uluslararası kurumların verilerine, raporlarına ve açıklamalarına yer verilmiştir. Bu anlaşma metinleri Avrupa Birliğinin resmi sitesi ile Ukrayna ve Türkiye Cumhuriyetinin Dışişleri Bakanlığının resmi siteleri özellikle araştırma için kaynak olarak kullanılmıştır. Avrupa Birliğinin yaptığı zirveler sonrası final bildirgeleri bu araştırma içerisinde kullanılmıştır. Araştırma internet kaynakları başta olmak üzere konu hakkında yazılan akademik makaleler ve Hasan Kalyoncu Üniversitesinin uzaktan erişim modülü sayesinde kütüphane kaynakları kullanılarak hazırlanmıştır.

1.7.Araştırmanın Kavramı ve Tanımları

Göç kuramı içerisinde günümüzde ve geçmişteki dönemlerde toplumların ve ülkelerin en önemli sorunlarından olan göç ve içerisindeki düzensiz göç kavramı ve düzensiz göç sorununun çözüm aracı olan Geri Kabul Anlaşması ile ilgili kavramlar bu çalışmada sıklıkla kullanılmıştır. Çalışmanın konusunun temeli olan Geri Kabul Anlaşması ayrıca bu tezde birincil kavram niteliğindedir.

Bu çalışmada karşılaşılan kavramlardan bazıları şunlardır:

Göç: Göç konusu aslında birkaç kelimeye sığmayacak kadar geniş ve kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Bunun yanında göç, insanlık tarihi boyunca süregelen bir toplumsal bir davranış halini aldığı ayrıca söyleyebiliriz. Ancak en kolay açıklaması başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla bir devletten ayrılma ya da çıkış eylemi olarak tanımlayabiliriz (İOM, 2011). Bu çalışma içerisinde ise göç çeşitlerinden günümüzde en güncel olan şekliyle düzensiz göç konusu ile ilişkilendirilen Geri Kabul Anlaşmasından bahsedilmiştir.

Göç Yönetimi: Bu terim ülke sınırları içerisinde bulunan yabancıların girişi ve kalış, ayrıca mültecilere ve korunma ihtiyacı bulunan diğer kişilere sağlanan uygulamaları yönetmek üzere, sınır dışı göçleri sistemli ve insan haklarına uygun bir şekilde yönetmek için çeşitli kamu kurumları ile oluşan yönetimdir (Göç Terminolojisi, 2015). Göç yönetimi genellikle ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar ülkelerin konumu, göç politikası ve yönetim şekliyle doğru orantılıdır. Avrupa Birliği de göç yönetimi şeklini yaptığı Geri Kabul Anlaşmaları ile yönlendirmektedir. Bu göç yönetimini uygularken ise ülke ve o ülkenin bulunduğu süreç bunda en belirleyici unsur olmaktadır.

Geri kabul: Talep Eden Devlete yasal olmayan şekilde giriş yaparken, yasal olmayacak şekilde orada bulunurken veya ikamet halindeyken yakalanan kişilerin talep eden devlet tarafından transferi ve talepte bulunulan devlet tarafından ise kabulü demektir (Resmi Gazete, 2014). Geri Kabul Anlaşmaları içerisinde en çok üzerinde durulan terimdir. Geri Kabul Anlaşması içerisinde hem anlaşmaya taraf devletlerin vatandaşlarını hem üçüncü ülke ve vatansızların geri iadesini detaylandırmak ve basit bir yol ile anlatmak için kullanılmaktadır.

Geri Kabul Anlaşması: Bir devletin veya birliğin kendisine ait olan sınırlarında yasadışı olarak bulunan yabancıların kendi ülkelerine ya da bir devletin veya birliğin kendisine ait olan sınırlarına transit olarak geçiş yapıp gelen yasadışı göçmenleri transit ülkelere geri gönderilmelerine yönelik prosedürleri yasal olarak düzenleyen anlaşmalardır. Diğer bir

deyişle; Avrupa Birliğinin yaşıadığı yasa dışı göçü engellemek için yürürlüğe koyduğu bir anlaşmadır (Devlette: Bilgi, Haber ve Duyuru Portalı, 2017). Karşılıklı devletler arasında yapılabılmesinin yanında birçok devleti kapsayacak şekilde de anlaşmalar yapılabilmektedir. Avrupa Birliği tarafından günümüzde düzensiz göçü engelleme aracı olarak kullanılmasının yanında dış politika aracı olarak da kullanılmaktadır.

Talep Eden Devlet: Geri kabul veya transit geçiş başvurusunda bulunan devlet anlamına gelir (Resmi Gazete, 2014). Geri Kabul Anlaşması içerisinde taraflardan biri anlamına gelmektedir. Ayrıca Talep eden devlet, düzensiz göçe maruz kalarak Geri Kabul Anlaşması Şartlarının uygulanmasını isteyen taraftır.

Talep Edilen Devlet: Geri kabul başvurusunda veya transit geçiş başvurusunda bulunulan devlet anlamına gelir (Resmi Gazete, 2014). Geri Kabul Anlaşması içerisinde kaynak ya da transit ũlke konumunda olan taraftır. Geri Kabul Anlaşması çerçevesinde yasal olmayan şekilde hedef ũlkeye giren kişilerin gönderildiği devlettir.

Düzensiz Göçmen: Göçmenlerin, sınır kontrollerinden kaçınarak veya sahte belgelerle yasadışı olarak, geçerli vizeler olmadan bir ũlkeye girmelerini ifade eder (www.iom.int, 2018). Geri Kabul Anlaşmalarının oluşmasındaki en önemli insan unsurudur. Günümüz Geri Kabul Anlaşmalarının asıl konusudur.

Düzensiz (yasadışı) Göç: Bir ũlkeye kanunsuz bir şekilde giriş yapmak, bir ũlkede kanunsuz bir şekilde kalmaya veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde ũlkeden çıkmamak anlamına gelmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğu, 2015). Düzensiz göç konusu ayrıca transit, hedef ve kaynak ũlkeler için her birinin farklı olarak değerlendirilmesi gereklidir. Yasal olarak giren ancak vizelerini geçirerek yasa dışı hale gelenler ile insan ticareti mağduru olanlar da dahil olmak üzere, çoğu düzensiz göçü içinde değerlendirilmektedir. Düzensiz göçün içerdiği tüm konulara Geri Kabul Anlaşması içerisinde çözüm bulunmaya çalışılmaktadır.

Mülteci: Irk, din, milliyet, belirli bir sosyal gruba ya da politik görüşlere mensup olma nedenlerinden dolayı köklü bir zulüm korkusu nedeniyle, uyruğu olduğu ũlkenin dışında olan kişilere denir. Ayrıca mülteci olan kişi gittiği ũlkenin korunmasından faydalanmak istememektedir. 1951 Mülteci Sözlüşmesi, Madde 1 (2), 1969 Afrika Birliği Örgütü'nün (OAU) Sözlüşmesindeki mülteci tanımının, dış saldırganlık, işgal, yabancı tahakküm veya olaylar nedeniyle ũlkesini terk etmeye zorlanan herhangi bir kişi ayrıca mülteci olarak tanımlanır (İOM, 2011). Bu sığınma arayışları zulümden, savaőtan, terörizmden, aşırı yoksulluktan, kıtlıktan ve doğal afetten kurtulmak için yapılabilmektedir. ũlkelere girişleri

yasal olmadan yollarla gerçekleştiği takdirde Geri Kabul Anlaşmasının konusu içerisine girmektedir.

Sığınmacı: Kendi lkesi dışındaki bir ülkede zulüm görmekten veya ciddi zararlardan korunmak isteyen ve ilgili uluslararası ve ulusal araçlar kapsamında mülteci statüsü başvurusunda bulunma kararı bekleyen kişidir. Olumsuz bir karar durumunda, kişi ülkeden ayrılmalı ve insani veya diğer ilgili gerekçelerle kalmak için izin verilmedikçe, düzensiz ya da yasadışı bir durumda ulusal olmayan herhangi bir ülke tarafından sınır dışı edilebilecektir (İOM, 2011). Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu kişilerin amacı daha iyi veya daha refah bir hayata sahip olmak değildir. Tek gayeleri ölüm veya yaralanmadan kendilerini kurtarmaktır. Avrupa Birliği, Dublin anlaşmasıyla sığınmacıların nasıl bir işlemden geçeceğini belirlemesine rağmen Geri Kabul Anlaşması içerisinde de sığınmacıların iadesini gerçekleştirilmesini yasal mevzuata uygun hale getirmiştir.

Vatansız Kişi: Vatandaşlığa ya da herhangi bir devletin milliyetine sahip olmayan kişileri ifade etmektedir. Yasa uyarınca herhangi bir Devlet tarafından ulusal olarak kabul edilmeyen bir kişidir(Madde 1, Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi, 1954). Bu nedenle, vatansız bir kişi ulusal diplomatik haklara sahip değildir. Bir devletin tarafından korunma, ikamet etme ya da seyahat etmesi durumunda iade hakkı yoktur (İOM, 2011). Bunun başlıca nedeni, kişinin daha önce vatandaşı olduğu devletin sona ermesi veya yerine bir halef devlet olmaması ya da vatandaşlığını vatandaşı olduğu devlet tarafından herhangi bir sebepten ret edilmesi olabilmektedir. Ancak Geri Kabul Anlaşması sayesinde vatansızların geri iadesi mümkün olmaktadır.

Transit Geçiş: Mevcut bulunan ülkeden diğer bir ülkeye geçiş esnasında bunlardan farklı olarak nc bir ülkede aktarma yapmaya transit geçiş denir. Geri kabul anlaşmalarında özellikle transit geçişlerin nasıl yasal olması gerektiğine dair ibareler belirtilmiştir. Bununda nedeni transit geçişin belirli bir düzende olması gerektiğini belirtilmesidir.

nc lke: Uluslararası anlaşmaya taraf olan belirli ülkelerin kendi aralarında, bu anlaşmaya taraf olmayan keleri tanımlamak için kullanılmaktadır (Banazili, 2018). Yeni nesil Geri Kabul Anlaşmalarında sıkça kullanılmaktadır. Ayrıca Geri Kabul Anlaşması içerisinde nc ülke vatandaşlarının iadesi mümkün kılınmaktadır.

Güvenli nc lke: Bir sığınmacı olan kişinin, sığınma başvurusu bulunduğu ülkeye varmadan önce fiziksel olarak yer aldığı ve mülteci olarak koruma alabileceği ülkeye denir (AFAD, 2018). Burada güvenli nc ülke denmesinin nedeni gelen sığınmacının hayatta kalabileceği, barınabileceği ve sığınma talebi kabul cevaplanacağı güne kadar güvenli bir

şekilde hayatını sürdürebileceği devleti ifade etmektedir. Avrupa Birliği tarafından güvenli üçüncü ülke sayılmayan ülkelerle Geri Kabul Anlaşmasını yapmamaktadır.

Üçüncü Ülke Vatandaşı: Uluslararası anlaşmaya taraf olan belirli ülkelerin kendi aralarında, bu anlaşmaya taraf olmayan ülkelerin vatandaşlığı dışında bir vatandaşlık taşıyan herhangi bir kişi anlamına gelir (Resmi Gazete, 2014). Geri Kabul Anlaşmasının Avrupa Birliği tarafından en zor kabul ettirilen maddesidir.

1.8.Araştırmanın Kapsamı

19.yüzyıl başlarında Avrupa içerisinde bulunan Alman devletlerinin kendi aralarında yaptığı temel düzeyde olan kendi ülke vatandaşlarının geri kabulü ile başlayan Geri Kabul Anlaşmasının temelleri Avrupa kıtasında atılmıştır. Bu yüzyıldan başlayarak devletler Geri Kabul Anlaşmasını ilk başlarda kişilerin iadesi şeklinde kullanmaya başlamışlardır. İlerleyen zaman içerisinde Avrupa kıtasında ülkelere arasında oluşturulan birlikler (Benelüks, Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği vb) Geri Kabul Anlaşmasını tekrar keşfederek kendi içerisinde kullanmaya başlamışlardır.

Günümüze kadar gelen Geri Kabul Anlaşması, şu anki haline gelmesini sağlayan faktör ise Avrupa Birliği içerisinde yapılan anlaşmalar ve zirvelerdir. Avrupa Birliği günümüz Geri Kabul Anlaşmalarını oluşturan bu anlaşmalar ve zirvelerle her seferinde bir kademe daha düzensiz göç konusu üzerinde gerekli düzenlemeler yapmaya çalışmışlardır. Avrupa Birliğinin yaptığı bu düzenlemeler ile düzensiz göç sorununa çözüm üretmeye çabalamışlardır. Ancak kendi içlerinde yapılan düzenlemeler var olan sorunu çözmemiş ancak Geri kabul Anlaşmalarının uygulanmasına neden olmuştur. Böylece Avrupa Birliği içerisinde yapılan anlaşmalar ve zirveler Geri Kabul Anlaşmasını evrimleştirerek günümüzdeki mevcut haline getirmiştir. Bu süreç içerisinde Avrupa Birliğinin nasıl günümüz Geri Kabul Anlaşmalarına geldiği araştırmada ele alınmıştır.

Geri Kabul Anlaşmasının evrimleşmesini sağlayan anlaşmaların ve zirvelerin asıl konusu ise Avrupa Birliği içerisinde ki en önemli sorunlardan biri olan düzensiz göç sorunudur. Avrupa Birliği içerisinde var olan düzensiz göç sorununun çözümü için kullanılan en önemli araç ise Geri Kabul Anlaşmalarıdır. Avrupa içerisinde ilk başlarda kendi vatandaşlarını geri iadesini kapsayan Geri Kabul Anlaşmaları günümüzdeki haliyle öncekinden farklılaştırılmıştır. Bu farklılıklar Avrupa Birliğinin daha da korumacı davranması neticesiyle oluşmuştur. Bu farklılıklar Avrupa Birliği için artı bir şekilde değişmiştir. Mevcut

olan kendi vatandaşlarını geri kabulü durumuna, üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar eklenerek, Geri Kabul Anlaşması daha da korumacı bir hale getirilmiştir.

Avrupa Birliği düzensiz göç politikasını yönlendirmede kullandığı Geri Kabul Anlaşmalarını, anlaşma yaptığı tarafların iç ve dış politikaları üzerinde yaptığı etkiyle apayrı bir şekilde kullandığı görülmektedir. Geri Kabul Anlaşması ile uyumlu hale getirdiği Vize Muafiyeti anlaşmalarını burada en etkili araçtır. Avrupa Birliği hem vize muafiyetini hem de Geri Kabul Anlaşması müzakerelerini kullanarak anlaşma yaptığı tarafın iç ve dış politikasına dolaylı ya da direk olarak müdahale ederek şekillendirmektedir. Bu çalışmada Avrupa Birliğinin nasıl günümüz Geri Kabul Anlaşmalarını vize muafiyeti ile dengeli bir şekilde uyguladığından bahsedilmiştir.

Araştırma kapsamı içerisinde, Avrupa Birliğinin özellikle düzensiz göç yollarının üzerinde bulunan birliğin kendisi açısından bakıldığında düzensiz göç yollarının üzerindeki en önemli ülkeler olan Türkiye ve Ukrayna ile Geri Kabul Anlaşmasını içermektedir. Bu yapılan Geri Kabul Anlaşmaları sayesinde düzensiz göçü engellemenin yanında AB kendisine ayrıca bir tampon bölge oluşturmuştur. Bu tampon bölge oluşturma süreci içerisinde Avrupa Birliğinin nasıl günümüz Geri Kabul Anlaşmalarını, anlaşmanın diğer tarafını baskılamak ya da kendisine uygun açıdan şekillendirmek için kullanıldığını göstermek istenmiştir. Bu kapsam doğrultusunda en uygun iki anlaşma olan AB-Türkiye ve AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşmaları tezin yazılmasında kullanılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNİN GERİ KABUL TARİHİ

2.1. Geri Kabul Anlaşmasının Başlangıcı

Günümüzde Geri Kabul Anlaşmaları göç konusu içerisinde hatta düzensiz göçün önlenmesi konusu içerisinde bahsedilmesine ve kurgulanmasına rağmen Geri Kabul Anlaşmalarının tarihi gelişimine baktığımızda ilk çıkış noktası göç konusu olmadığı ağırlıklı olarak devletlerin kendi vatandaşlarını geri kabul etmeleri üzerine oluşturulduğu görülebilir. 1818 ve 1819 tarihlerinde Prusya ve öteki Alman devletleri arasında bir dizi Geri Kabul Anlaşmaları imzalanmıştır (Batır, 2017: 588). Prusya devletinin sayıları 40'ları bulan Alman devletlerini birleştirmesi çabası bu devletlerinin kendi içlerinde anlaşmalar yapmaya itmiştir. Bu anlaşmalar ilk olarak Prusya ile diğer Alman devletleri arasında “wechselweitiger übernahme der vagabunden und ausgewiesenen” adıyla vatandaşlarının geri kabulü ile ilişkili yapılmıştır (Coleman, 2009: 12).

Geri kabul Anlaşmaları kendi içerisinde evrimleşmesi 20. yüzyılın başlarında hız kazandığını görmekteyiz. Bunda mihenk taşı ise Almanya ve Hollanda arasında yapılan Geri Kabul Anlaşması olmuştur. Bu anlaşma sayesinde devletler sınır kapılarını müttefiklerine açmalarının yanında düşmanlarına da sınır kapılarını kapatmayı taahhüt etmiştir. Ayrıca Almanya ve Hollanda arasında yapılan bu anlaşma, sınırsız bir şekilde Almanlara, Hollandalıları topraklarından kovma yetkisi veriyordu (Coleman, 2009: 13). Bu da yazar (Batır, 2017: 588)'ın makalesinde belirttiği gibi 1906 yılın da Almanya ve Hollanda'nın imzladıkları Geri Kabul Anlaşması günümüzde yapılan Geri Kabul Anlaşmalarına yakın bir yöntem ortaya konulduğu şeklinde kabul edilmektedir.

20. yüz yılın ortalarına geldiğimizde ise Avrupa devletleri birbirleriyle Geri Kabul Anlaşmaları yapmaya devam etmişlerdir. Bunun nedenlerinden en öncelikli olanı istenmeyen kişinin veya kişilerin ülkeden kovulmalarının istenmesidir. Doğal olarak bu kişi kendine barınacak yeni yer edinmesi durumunu ortaya çıkarıyor ve buda o kişilerin ya da kişinin başka bir ülkenin topraklarında ikamet etmesi anlamına geliyor. Her ülke bir diğerinin istemediği kişiyi kendi topraklarında istememesi Avrupa da ki Geri Kabul Anlaşmalarının ilk başlarda sadece kendi vatandaşlarını alma üzerine oluşturulduğunun bir göstergesidir.

İkinci dünya savaşı sonrası başka bir döneme geçildiği ve bu dönem içerisinde Geri Kabul Anlaşmalarına ülkeler açısından farklı bakıldığını söyleyebiliriz. Çünkü ilk yapılan

Geri Kabul Antlaşmalarının öncelikleri devletlerin kendi vatandaşlarını geri kabul etmelerine yönelikti ancak daha sonraki yapılan Geri Kabul Antlaşmalarında bu durum, üçüncü ülke vatandaşlarının geri kabulü şeklinde oluşturulmaya başlanmıştır (Hacıoğlu, 2017). Örneğin; en belirgin olarak 1944 yılında oluşturulan ekonomi birliği olan Benelüks'tür. Bu birliğin açıklamak gerekirse "Benelüks" adı, ülkenin kendi dillerindeki isimlerinin ilk hecelerinin birleştirilmesiyle (BELGIË, NEDERLAND, LUXEMBURG) oluşur (Hürriyet.com.tr, 2018). Ayrıca Benelüks şimdi ki Schengen'in bölgesel olarak küçültülmüş hali olarak görebiliriz. Örnek verecek olursak, Benelüks te ülkeler kendilerine ait iç sınır kontrollerini karşılıklı olarak kaldırmışlardır. Kişiler sadece Benelüks bölgesinin dış sınır kontrollerine tabi tutuldular. Benelüks Antlaşması'nın ruhuyla ilgili olarak, sadece Benelüksü kuran devletlerin kendi vatandaşları için değil, bu sınırlar içerisinde yaşayan herkes için iç sınırları kaldırdı (Gillade, 2010, 2011: 9).

Benelüksü bir birlik olarak göreceğ olursak geri kabul tarihi içerisinde ayrı bir yeri olduğunu söyleyebiliriz. Geri kabul tarihinde bu birliğin en önemli özelliği iki devlet arasında değil de birlik ve devlet arasında oluşturulan ilk örneğidir. Bu birliğin üyeleri olan ülkeler diğer ülkelerle yaptıkları anlaşmalar ile kendi vatandaşı olmayan kişilerin ülkelerinin dışına çıkarılması ve geri kabulünün sağlanması konusunda bir mutabakat yapmışlardır. Benelüks, sırasıyla 1964'te Fransa, 1965'te Avusturya ve 1966'da ise Almanya ile Geri Kabul Antlaşmaları imzalamıştır (Batır, 2017: 588). Bu yapılan anlaşmalar bize geri kabul tarihi içerisinde başka bir döneme geçildiğinin açık bir göstergesi olmuştur.

2.2. 1900 ve 2000 Yılları Arası Geri Kabul Antlaşması

Geri Kabul Antlaşmaları 1990'lı yıllara geldiğimizde Sovyetler Birliğinin yıkılması ve soğuk savaşın bitmesinin etkisiyle tekrar canlanmıştır. Berlin duvarının simgesel olarak çöküşü ile orta ve doğu Avrupa'nın sınırlarının açılması ekonomik gücü yüksek olan Avrupa devletleri için bir tehlike durumu arz etmiştir. 1992 yılına gelindiğinde Avrupalı ülkelere İspanya, Portekiz ve İtalya dış göç olarak yüksek oranda bir göç akışı gerçekleşmiş ve diğer bir Avrupa Birliği devleti olan Almanya ise en fazla iltica başvurusu yapılan ülke olmuştur (Koçak ve Gündüz, 2016).

Avrupa Birliği için beklenilenden daha fazla göç alması doğal olarak bir probleme dönüşmüştür. Her ne kadar AB kendi adına demokratik değerlerin ve insan haklarının başlıca savunucusu olarak görünmesine rağmen karşılaştığı düzensiz göç sorunu yeni politikalar

üretmesine neden olmuştur. Bu politikaları yaparken kendi egemenliğini, ekonomisini ve özellikle güvenliğini ön planda tutmuştur.

Özellikle düzensiz göç konusunda en önemli buluş olan Geri Kabul Anlaşmaları sayesinde Avrupa Birliğinin en hassas olduğu konu olan güvenlik konusunda çözüm üretmeye çalışmışlardır. Bu durumda Geri Kabul Anlaşmaları bu sefer Avrupa Birliği tarafından doğu bloğundan gelen düzensiz göç akını karşısında bir araç olarak kullanılmıştır. Özellikle Doğu ve Orta Avrupa'dan gelen düzensiz göçlere karşı AB ülkeleri Geri Kabul Anlaşmaları yaparak kendileri açısından sorunu çözümlenmeye çalıştıkları görülmektedir.

Ancak bir konuya değinmek gerekir ki; Geri Kabul Anlaşmaları bu sefer 1990 öncesinden farklı olarak iki konu üzerinde özellikle durmuşlardır. Birinci bölümde devletlerin kendi vatandaşlarını geri kabul etme sorumluluğunu içermekte iken, ikinci bölümde ise üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansızların geri kabulünü de içeren geniş içerikli bir Geri Kabul Anlaşması yürürlüğe konulmuştur (Batır, 2017: 589). Bu evrimi sağlayan çeşitli zirveler ve anlaşmalar sayesinde AB kendi sınır güvenliğini gün geçtikçe arttırmış ve bu durum Avrupa Birliğinin etrafında ki sınırlarını görünmez bir şekilde genişletmesine olanak sağlamıştır.

2.3. 2000 ve Sonrası Geri Kabul Anlaşmaları

2000'li yıllara geldiğimizde 1990'larda yapılan zirveler ve anlaşmalara devam edilmiş 1999'un sonunda yapılan Tampere zirvesiyle başlayan devamında Laeken zirvesiyle ve Lahey ve Stockholm programları AB'nin düzensiz göç konusu ve yeni nesil Geri Kabul Anlaşmaların şekillenmesinde ve olgunlaşmasında kendi aralarında yapılan anlaşmalarla birlikte bu dönem içinde önemli bir yer edinmiştir.

Avrupa Birliğinin, cazibe merkezi ve göçmenler için bir çekim gücü sağladığı aşikârdır. Avrupa Birliğine üye olan her devlet zaten kendi içinde bir göçmen politikası uygulamaktaydı. Avrupa Birliği içerisinde kuruluşundan itibaren süregelen zirveler ve anlaşmalar her seferinde birliğin kendini koruma altına almasını ve var olan birlik içinde düzenin dağılmasını engellemek üzerine kararlar almışlardır. Ancak 2002 yılına gelindiğinde yapılan Sevilla zirvesi 2000'li yıllarda bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemde Sevilla zirvesini ayrıca değerlendirmek gerekmektedir.

Sevilla zirvesinin sonuç bildirgesinde yasadışı göçle mücadele tedbirleri başlığı altında Avrupa Komisyonu (European Commission, 2002) “Hazırda devam eden geri kabul

anlaşmalarının sonuçlarının hızlandırılması ve Konsey tarafından uygun bulunan ülkelerle geri kabul anlaşmaları müzakeresi için yeni sunumların onaylanması” açıklamasıyla Avrupa Birliği’nin gelecekteki politika farklılığını belirterek sınır ülkeleriyle yapılacak olan özellikle Geri Kabul Anlaşmalarının ne kadar önemli olduğunun farkına varıldığının bir göstergesidir. Ayrıca bu gelecekteki süreç içerisinde Avrupa Birliği tarafından oluşturulacak ve eski politikaların yeni politikalarla değiştirileceğinin ilk belirtisi olduğunu net bir şekilde söyleyebiliriz.

Sevilla zirvesi Avrupa Birliği içerisinde düzensiz göç konusuna yeni bir bakış açısı getirmiştir. Sevilla zirvesinden daha önce yapılan anlaşmalar ve zirveler genellikle Avrupa Birliğinin iç sorunları üzerine odaklanmışlardı. Ancak Sevilla zirvesinde AB göç politikasının kaynak ve transit ülkelere genişletilmesi kararı almasından dolayı gelecekteki AB tarafından yapılacak olan Geri Kabul Anlaşmalarının önemini arttırmıştır. Diğer bir deyişle Geri Kabul Anlaşmaları artık Avrupa Birliğinin vazgeçilmez bir politikası olmuştur.

Sevilla zirvesinin etkisi Avrupa komisyonu başkanı (Prodi, 2002) “Balkanların Avrupa Birliği'ne bütünleşmesi, Avrupa kıtasının birleşmesini tamamlayacak ve biz de bu beklentiyi onlara bıraktık. Önümüzde uzun bir yol olsa da, Balkanlar Avrupa'ya ait. Onları bütünleştirme süreci, genişleme ile birlikte komşuluk politikası ve ilişkileri arasında bir köprü oluşturacaktır.” sözleriyle bundan sonraki genişlemelerin Avrupa Birliğinin sınırlarını çevreleyecek bir tampon bölgeler olacağına işaretini vermiştir. Böylece Avrupa Birliği balkanlara yeşil ışık yakmış ve bunun için balkanlarında istekli olmasını sağlamıştır.

Bu dönem içerisinde ayrıca AB genişlemeye devam ederek, Schengen bölgesi olarak adlandırılan bölge, en büyük gelişmeyi bu dönemde yaparak eski doğu bloğu olan ülkelerin büyük bölümü olan Litvanya, Letonya Polonya, Estonya, Macistan, Çek Cumhuriyeti, Romanya ve en sonunda da 2013 yılında Hırvatistan AB ye üye olarak AB’nin kurucu ülkelerinin etrafında yeni sınırlar inşa edilmiştir. Bu ülkeler AB ye girme müzakereleri döneminde AB’nin zorunlu tuttuğu Geri Kabul Anlaşmalarını imzalayarak daha AB ye girmeden AB’nin sınır güvenliğini ve göç sorununun çözüm aracı olarak yerlerini almışlardır.

2.4. AB’nin Geri Kabul Anlaşmaları İle İlişkili Olan Anlaşmalar, Kararlar ve Sözleşmeler

AB kendi içerisinde göç konusunu özellikle düzensiz göç konusunu belirli anlaşmalar, kararlar ve sözleşmelerle şekillendirmeye çalışmıştır. Bu şekillendirme yöntemi sırayla

bakacak olursak ülkelerin kendi vatandaşlarından başlayıp diğer ülke vatandaşlarının geri iadesi şeklinde değişmiş ve en sonunda üçüncü ülkelere iade edilerek AB düzensiz göç yükünü Geri Kabul Anlaşmaları üzerinden AB üyesi olmayan ülkelere belirli teşviklerde bulunarak göç probleminden çözmek yerine devretmek stratejisini uygulamaktadır. Bu stratejiyi uygulama konusunda zaman içinde özellikle kendi içerisinde aldığı kararlar ve anlaşmalar Geri Kabul Anlaşmalarına götüren önemli bir araç ve yol gösterici olduğunu söyleyebiliriz. Bunlar başlıca aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

2.4.1. Maastrich Anlaşması

Maastrich anlaşması AB'nin oluşmasındaki en temel anlaşmadır. Hollanda da Maastrich şehrinde imzalanmasıyla 1 Kasım 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), Avrupa Birliğine (AB) dönüştü (Yenişafak, 2017). Maastrich anlaşması sayesinde üç ana bölüm oluşturularak (Ekonomik ve Parasal Birlik, Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası ve Adalet ve İçişleri), bu bölümler arasında iş birliği ile Avrupa Birliğinin üç ana sütun üzerinde AB yeniden yapılanmıştır (Yenişafak, 2017).

Bu oluşum için ayrıca dünya tarihi boyunca insanlığın daha önce karşılaşmadığı hem ekonomik hem de siyasi birleşimin oluşmasında önemli bir adım atıldığını söyleyebiliriz. Aslında bu yapılanma işbirliği başlıklarında olsa da bu anlaşmanın en önemli özelliği üniter yapılarda olan Avrupa ülkelerinin artık Avrupa vatandaşı yani Avrupalı kimliğiyle yeniden şekillenmesinin başlangıcını oluşturmuştur. Yazar (Seval, 2015: 5) dediği gibi Avrupa Birliği vatandaşlığı, üye ülkelerin vatandaşlarının temel statüsüdür. Böylece diyebiliriz ki üniter yapıda olan Avrupa devletlerinin vatandaşları kendilerini artık üst kimlikle yeni bir şekilde ifade etmektedirler.

Ayrıca Maastricht anlaşmasının içindeki yukarıda bahsedilen bu üç oluşumu birbirinden kesin çizgilerle ayıramadığımızı net bir şekilde söyleyebiliriz ki Maastrich anlaşmasına dayanarak AB içerisinde birçok kurum ve çalışma kurumu kurulmuştur. Bunlardan en işlevsel olanı ülkeler arasında polis teşkilatların işbirliğinin sağlanması ve birlik genelinde faaliyette bulunacak olan Avrupa Polis Ofisi'ni (European Police Office-EUROPOL) kurulması ve diğer önemli kurum olan Maastricht anlaşmasıyla kurulan göç ve sığınma çalışma grubudur. CIREA (İltica ile ilgili bilgi, tartışma ve değişim merkezi) ve CIREFI (Sınırların üzerinde göç hakkında bilgi, tartışma ve değişim merkezi) adlı kurumlar kurularak anlaşmanın işlevsellik kazanması amaçlanmıştır (Statewatch, 1995).

CIREFI, üye devletlerin dış sınırlarının geçişi konusunda istihbarat toplamak üzere oluşturulmuştur, ayrıca göçmen olmayan kişiler için erken uyarı mekanizması olarak hizmet etmektedir (Noll, 2000: 130). CİREA ise diğer bir yandan yasal göç, yasadışı göç ve kanunsuz ikamet, göçmen kaçakçıları tarafından yabancı kişilerin Avrupa Birliği sınırlarından içeriye geçirilmesi, sahte ya da tahrif edilmiş dokümanların kullanılması ile ilgili istatistiksel veriler kullanarak bilgi toplama ve raporlama konularında görevler üstlenmiştir (Özgür, 2013: 99-100).

Maastricht Anlaşması, Avrupa içinde parasal anlamda birleşme sayılsa da alınan kararlar neticesinde kurulan ortak kurumlar sayesinde ortak bir göç politikası oluşturduğunu söyleyebiliriz. Net bir şekilde bunu örneklersek göç ve siyasi iltica konularında kendi içinde işbirliğini artırmak amacıyla bir Avrupa Polis Teşkilatı (Europol) kurulması bundan sonraki düzensiz göçle mücadelede güvenlik alanında daha verimli bir şekilde çalışmayı amaçlamışlardır.

Günümüzdeki Geri Kabul Anlaşmalarının amacı düzensiz göçle mücadele etmek üzerine oluşturulmuştur. Geri Kabul Anlaşmasının gelişiminde Avrupa Birliğinin ortak hareket etme eylemi en önemli etkidir. Maastricht anlaşması, Avrupa Birliğinin özellikle güvenlik konusunda ortak kurumlar kurarak beraber hareket etmesini sağlamıştır.

2.4.2. Amsterdam Anlaşması

Kısaca Amsterdam Anlaşmasının temelinden bahsetmek gerekirse; Maastricht Antlaşması ile temelleri atılan Avrupalı yurttaş kimliği Amsterdam anlaşmasıyla daha da belirgin hale gelmiş ve bununla ilgili olarak Maastricht Antlaşması ile değiştirilen Avrupa Toplulukları Sözleşmesi'nin 8- 8e maddelerinde düzenlenen Avrupa vatandaşlığı, 1997 yılında imzalanıp 1999 yılında ise uygulamaya başlatılan Amsterdam Antlaşmasıyla Avrupa Toplulukları Sözleşmesi'nin 17-22 maddelerinde yeniden düzenlenmiştir (Özbek, 2004: 331). Bu alınan karar ile Avrupa Birliği hukuki açıdan Avrupa Birliği yurttaşlığını güçlendirmeyi hedeflemiş olmasının yanında, Avrupa Birliği'nin yeni yönünü oluşturan merkez ve doğu Avrupa ülkelerine açılma düşüncesi göz önünde tutularak siyasal ve kurumsal yönden güçlenmeyi amaçlamıştır.

Amsterdam anlaşmasının da en önemli detay ise Schengen Anlaşmasının yeni oluşturulan bir protokol sayesinde Amsterdam anlaşmasıyla bütünleştirilmesi öngörülmesidir. (MESS, 2018) Schengen Anlaşması'nın yeniden Amsterdam Anlaşması'nın içerisinde ele alınmasıyla her ne kadar AB vatandaşları özgürce ve kolayca bu alan içerisinde hareket

edecek olsa da Avrupa Birliği gerek içi sınırlarda olsun gerek dış sınırlarda gerekli önlemlerin alınmasının öneminin farkındaydı. Bu yüzden Amsterdam Anlaşmasına kurulan bir madde “Yalnız kişiler değil ye devletlerde Avrupa Birliği’nin temel ilkelerine uymak zorundadır. Avrupa Birliğinin temel ilkelerini ihlal eden ye, Avrupa Birliği konseyinin nitelikli çoğunluk ile alacağı karar akabinde, yaptığı anlaşmadan olan haklarından bazılarında yoksun bırakılabilir.” demektedir (Bolayır, 2000: 6-7). Bu maddeyi biraz daha açarsak, Avrupa Konseyi hem AB’nin hali hazırda üyelerine yaptırım uygulayabileceği gibi hem de doğu ve merkezi Avrupa ya açılma stratejisi çerçevesin de yeni ye olacak ülkelere bir ön koşul oluşturmuştur.

Amsterdam Anlaşmasındaki amaç, Avrupa Birliği’nin kendi gelişimi için yaptığı anlaşmaları bir bütün haline getirerek, hukuksal yönden daha sağlam birleşik bir Avrupa oluşturmayı amaçlamıştır. zerinde durduğu sığınma ve g konularında hukuki düzenlemeler getirmiş ve bu hukuki dzenlemler anlaşmanın 69 ve 63’ncu maddeleri arasındaki konuları detaylı bir şekilde belirtmiştir. Anlaşmanın 63. Maddesinde ise, “beş yıl içerisinde güvenlik, adalet ve özgürlük alanlarında gerekli olan yasal gereksinimler anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle yapılacaktır” şeklinde belirtilmiştir. Burada aslında anlaşmanın birden yürürlüğe giremeyeceği, AB’nin doğu ve merkezi Avrupa ya doğru genişleyeceğini o zamandan öngördüklerini böylece özellikle kademeli ve zamana yayarak genişleme politikasını yürütmeye çalışmışlardır.

Amsterdam Anlaşma’sındaki 63. Maddede ilk kez içsel oluşumun tamamlanması için gerekli bir alan olan “nc ülke vatandaşlarının haklarından” söz edilmektedir (zcan, 2005: 126-127). Ayrıca burada geçen üçüncü ülke terimi günümüz Geri Kabul Anlaşmalarının da en önemli konu başlıklarından biridir. AB nc ülke vatandaşları terimini kullanarak kafasını kendi bölgesinden kaldırarak Schengen bölgesi dışına çevirmiştir.

Bir diğer dikkat çekici konu ise 63.maddede belirtilen “Sığınma talebi kabul edilebilecek kişiler sadece Avrupa Birliği yesi ülkesi dışından olacak bireylerdir (zcan, 2005: 126). 63.maddede ise sığınma talebinde bulunacak olan kişilerin nerelerden başvurabileceğini göstermiş ve günümüz Geri Kabul Anlaşmaları neticesinde bu sığınma talebinde bulunan kişilerin şartlarını da ayrıca şekillendirmiştir.

Amsterdam Anlaşmasıyla AB yeleri arasında g, sığınmacılık ve iltica gibi konularda birlikte hareket etme düşüncesi somutlaşmıştır. Avrupalı ulus devletlerin g konusunda bireysel uygulamalarının belirli kurallar içerisinde kademeli olarak yerleşmesi amaçlanmış ve bunu yaparken de ye ülkelere anlaşmayı uygulamaları için beş yıllık bir süre tanınmış, böylece ye devletlerin antlaşmaya katılımı sağlanmak istenmiştir. Amsterdam

Anlaşması'yla günümüz Geri Kabul Anlaşmalarının üzerinde ciddiyle durduğu sığınma ve iltica maddelerinin temeli oluşturulmuştur.

2.4.3. Tampere Zirvesi

Avrupa Konseyi 15 ve 16 Ekim 1999 tarihleri arasında gerçekleşen Tampere zirvesinde Avrupa Birliği içerisinde özgürlük, güvenlik ve adalet alanı yaratılmasına ilişkin özel bir toplantı düzenledi (Avrupa Birliği Zirve Sonuç Bildirgeleri, 2017). Tampere zirvesinde Avrupa Komisyonu, Amsterdam Anlaşmasının sunduğu olanaklardan yararlanarak birliği özgürlük adalet ve güvenlik alanında geliştirmeye karar vermiştir. Tampere Zirvesi'nin sonuç bildirgesinde ortak AB iltica ve göç politikası başlığında birinci bölümde bahsedilen “Avrupa Birliği, göçmen ülkeler ve bölgelerdeki siyasi, insan hakları ve kalkınma sorunlarını ele alan göç konusunda kapsamlı bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır” (Tampere European Council 15 and 16 October 1999, 1999) şeklinde belirtmiştir. Burada bahsedilen ifade aslında, Avrupa Birliğinin, üye olmayan ülkelere vize muafiyeti sürecinde istediği siyasi ve güvenlik politikaları ile ilgili şartlarının temelini oluşturmaktadır. Geri Kabul Anlaşmasını imzalamayan hiçbir devlete vize muafiyeti verilmediğini göz önünde tutarsak, Tampere zirvesinin Geri Kabul Anlaşması içerisinde nasıl bir etki yaptığını net bir şekilde bize göstermektedir.

Başka bir açıdan değerlendirirsek; Amsterdam Anlaşmasıyla yüzünü giderek bölge dışına çeviren Avrupa Birliği, Tampere Zirvesiyle özellikle düzensiz göç sorununu kendi içinde ki sorunlardan değil de kendi toprakları dışından kaynaklandığını ve bunu göçmen ülkeleri işaret ederek göstermeye başladığını söyleyebiliriz.

Tampere Zirvesinin sonuç bildirisinde Göç ilerleme yönetimi başlığı altında belirtilen maddelerden 25. Maddede “ Schengen müktesebatının Birliğe entegrasyonunun bir sonucu olarak, aday ülkeler, bu müktesebatın tamamını ve bunun üzerine inşa etmeyi gerektiren tüm önlemleri kabul etmelidir (Tampere European Council 15 and 16 October 1999, 1999)”diyerek ilerdeki aday ülkelere adaylık süreci boyunca kendilerine dayatılan tüm uygulamaları en baştan kabul etmeleri istenmektedir. Bunu ilerleyen senelerde Avrupa Birliği'nin bütün Geri Kabul Anlaşmalarında net olarak kullandığını açık bir şekilde görmekteyiz.

Tampere Zirvesi'nde yayınlanan sonuç bildirgesinin özellikle üzerinde durulması gereken diğer bir maddesi ise 27. Madde olup “Avrupa Konseyi, Konseye, Geri Kabul

Anlaşmaları yapmaya veya Avrupa Topluluğu ile ilgili üçüncü ülkeler veya ülke grupları arasındaki diğer anlaşmalarda belirli hükümler koymaya çağrı yapar (Tampere European Council 15 and 16 October 1999, 1999).” demektedir. 27. madde incelendiğinde Geri Kabul Anlaşmalarının Avrupa Birliği için bir tavsiyeden çok zorunluluk olarak görüldüğünü ve ileriki yıllarda da bunu göç (düzensiz göç) yönetiminden AB üyeliğine ve daha birçok konuda AB'nin bir vasıta olarak kullanmasına zemin hazırladığını söylemek yanlış olmaz.

Türkiye için örneklemek gerekirse, yabancıların Türkiye'ye girişleri, çıkışları ve kalışları ve sağlanacak korumanın boyutuna, yürütülmesine ilişkin esasları Avrupa Birliği ile uyumlu duruma getiren kanun Cumhurbaşkanı tarafından onaylandı (Milliyet, 2013). Vize muafiyet süreci içerisinde istenen Avrupa Birliği kanunlarına uyum YUKK sayesinde Avrupa Birliği ile uyumlu hale gelmiş ve imzalanan Geri Kabul Anlaşmasından sonra Türkiye için vize muafiyetine bir adım daha yaklaşmıştır.

2.4.4. Laeken Zirvesi

2001 yılının 15 Aralık'ta yapılan Laeken zirvesi ise Amerika Birleşik Devletlerinde meydana gelen 11 Eylül saldırısının hemen sonrasında gelmesi ister istemez tüm Avrupa Birliği liderlerinin gözünü sınır güvenliği üzerine çekmiştir. Laeken Zirvesi de öncelik verilen konuların başında ise, göç konusu ile alakalı her türlü bilgi paylaşımının gerekliliği, ortak bir sığınma ve ortak bir göç (düzensiz göç) politikasının başlatılması yönünde adımlar atılmıştır.

Avrupa Göç Ağı (European Migration Network-EMN) oluşturulmasının ilk adımları bu zirvede atılmıştır (Özgür, 2013: 108). Böylece düzensiz göç konusu ile alakalı uygulamaların oluşturulması ve eyleme geçilmesi zaruretinden bahsedilmiştir.

Özellikle zirvenin sonuç bildirgesinde yazar (Turgay, 2011) göre “Avrupa Birliğinin dış sınırlarının daha iyi yönetimi, terör, yasadışı göç ve insan kaçakçılığıyla mücadeleye daha çok yardımcı olacaktır” şeklindeki ifadesi yeniden sınır güvenliğini ve ayrıca doğrudan olmasa da dolaylı olarak sınırlarını yeni üyelerle genişletmeyi düşünen Avrupa Birliğinin tedbirli olmasının gerekliliğine özellikle vurgu yapmıştır.

Bu sınır güvenliği kaygısına rağmen Laeken bildirisinde, adım adım büyüyen ve ilerleyen Avrupa Birliği'nin bir yol ayırımında olduğu da vurgulanmakla beraber ve (NTVMSNBC, 2001) sitesinde bahsedildiği gibi “Avrupa'nın birleşme zamanı geldi” denilerek Avrupa Birliğinin merkezi ve özellikle doğusu yönünde genişleyeceğine işaret

edilmiştir. İşte bu noktada AB'nin zirvelerde ve anlaşmalarda her genişleme vurgusu yaptığında bir kademe daha AB sorumluluğu kendi dışına doğru ittiği gözlenmiştir. Bu dışa doğru itişin en önemli uygulayıcısı ise bilindiği üzere Geri Kabul Anlaşmalarıdır.

2.4.5. Sevilla Zirvesi

Leaken zirvesinin ardından 2002 yılının 20-21 Haziran tarihleri arasında Avrupa Birliği Sevilla zirvesini düzenlemiştir. Sevilla zirvesi öncesinde ki temaslarda ise, Diplomatik kaynaklara göre AB tarafında ``Laeken`in ötesine geçme yönünde bir irade`` gördüklerini belirttiler (Dışişleri Bakanlığı, 2007). Türkiye bir diğer söyleminde ise, Sevilla zirvesinden ayrıca 2002 yılının aralık ayında Laeken`de yapılan zirvedeki açıklamaların daha da ötesine geçilmesini beklemektedir (Dışişleri Bakanlığı, 2007). Yukarda verilen Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının iki farklı resmi açıklaması daha aday konumunda olan bir ülkenin AB'nin zirvelerde alabileceği kararları ne kadar önemseydiğini ve ilgilendirdiğini göstermiştir. Çünkü zirvede alınan kararlar sadece Avrupa Birliği ile alakalı olmayıp Avrupa Birliği dışında ki özellikle komşu ülkeleri de ciddi bir şekilde etkilemektedir. Bu ister uyum yasaları konusunda olsun ister Avrupa Birliğinin dış politikası konusunda olsun alınan kararların hepsi Avrupa Birliğini göç konusunda(Düzensiz Göç) hep bir kademe daha ileriye götürmektedir.

Sevilla zirvesinde alınan kararlar arasında en önemlisi terörizmle ilgili olmuş, zirvenin sonuç bildirgesinde ODGB'nin AGSB dahil genel politikalarından terörizmle mücadele konusunda bir aktif rol oynaması gerektiği ifade edilmiştir (Uluslar Arası Stratejik Araştırmalar Kurumu, 2006: 366). AB, terörizmin kaynağını hiçbir zaman kendi içinde görmediği için yönünü bu ifadeyle tekrar kendi sınırları dışına döndürmüştür. Bu dışa dönüş sadece terörizm ile alakalı değildir. Terörizminin yanında tabi ki de onunla bağlantılı düzensiz göç sorununun ve bu sorunun çözüm arayışlarında en etkili Geri Kabul Anlaşmalarıdır. Bununla ilgili ise yine sonuç bildirgesinde 30'uncu madde içinde ``Hazırda müzakere edilen Geri Kabul Anlaşmalarının sonuçlarının hızlandırılması ve ülkelerle Geri Kabul Anlaşmaları müzakeresi için yeni yazılı belgelerin onaylanması `` (Seville European Council, 2002) bahsederek Geri Kabul Anlaşmalarının Avrupa Birliği için ne kadar mühim olduğunu bir kez daha bize göstermiştir.

Sonuç olarak Sevilla Zirvesi Avrupa Birliğinin göç politikasının kaynak ve transit ülkelere genişletilmesini öngörmüştür. Doğal olarak bunu yapabilmesini sağlayacak en önemli uygulama aracı olarak Geri Kabul Anlaşmalarını kullanmıştır.

2.4.6. Dublin Sözleşmesi

İrlanda'nın başkenti olan Dublin'de 1990 yılında imzalanan Dublin Sözleşmesi, imzalandığı şehrin ismini de alarak 1 Eylül 1997 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İlk dönem de Avrupa ülkelerinden sadece on ikisi (Belçika, Danimarka, İspanya, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, Fransa ve Birleşik Krallık) tarafından imzalanan sözleşmeye, aynı yılın sonunda Avusturya ve İsveç, 1998 yılına gelindiğinde ise Finlandiya devletleri tarafından imzalandı (Timeturk, 2015).

Dublin Sözleşmesine göre Avrupa Birliği ülkelerinden birine iltica başvurusunda bulunan kişi kanundışı yollarla başka bir Avrupa Birliği ülkesine geçerse ilk başvuru yaptığı ülkeye geri gönderilmektedir. Avrupa Birliği'nin Dublin Sözleşmesindeki asıl hedefi var olan iltica karmaşasını durdurmak ve belli bir işleyişe sokarak AB içinde tutarlı ve sistematik bir şekilde iltica yönetimini bir bütün olarak yönetmek istemektedir. Böylece Avrupa Birliği, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin arasında belli bir düzenli sistem sağlayarak Avrupa Birliği üye ülkelerin kendi aralarında yaşanan veya yaşanacak sorunları önlemek ve Avrupa Birliğinin göçle alakalı daha önce attığı adımlarını sağlamlaştırmak istemektedir.

Bu anlaşmadaki sistematüğının oturtulmasının yeri Avrupa Birliği için önemlidir. Çünkü ilk önce birlik içindeki yasal olmayan kişilerin iadesinin sağlamış ve akabinde hali hazırda var olan ve ilerdeki yapılacak Geri Kabul Anlaşmalarıyla da kendi içinde iadesi sağlanan kişileri üçüncü ülkelere ya da kaynak ülkelere iade edebilmeye olanak sağlamıştır.

2.4.7. Dublin II Tüzüğü

18 Şubat 2003 tarihinde imzalanan Dublin II tüzüğünde amaç; sistemin kötüye kullanılmasını engellemek için sığınmacıların oluşturulan sisteme başvurusu kaydedilerek bir ülkeden bir başkasına gelişi güzel gönderilmesini engellemektir (EU law, 2011). Dublin II tüzüğü başlıca:

- 1-Aile birliğı
- 2- Oturma izni veya vize verilmesi
- 3- Yasadışı giriş veya bir Üye Devlette kalmak
- 4- Bir havalimanının uluslararası transit alanında uygulama

5- Bir Üye Devlete yasal giriş

başlıkları altında uygulanacak sistemlerin ve mekanizmaların nasıl detaylandırılacağına odaklanmış olup, çözümler üretmeye çalışmıştır.

Dublin II tüzüğünde dikkat çekici maddelerden biri ise, aileden birinin başvurusu diğer aile üyeleriyle birlikte sadece tek bir devlet tarafından incelenmesine imkân sağlamış bu sayede aile bütünlüğü göz ardı edilmeyerek bir çözüme ulaştırılması sağlanmıştır. Böylece diğer anlaşmalara kıyaslandığında Dublin II tüzüğün insani yönden daha güçlü bir şekilde yaklaşıldığı görülmektedir.

Dublin sözleşmesinde belirlenen eksiklikler Dublin II Tüzüğü aracılığıyla giderilmeye çalışılmıştır. Yürürlüğe girmesi yedi yıl gibi bir zaman alması neticesiyle, var olan sistemin göç konusunda ne kadar zayıf olduğunu göstermesinin yanında, bu süreç içerisinde de Avrupa'daki hali hazırda var olan göç sorunu da katlanarak devam etmiştir (Kaygısız, 2013: 56). Avrupa Birliği içinde bir türlü düzenlenemeyen göç sorunu ve sığınmacı problemi yeniden şekillendirilerek belirli bir sistem içerisinde uygulanmak istenmiş fakat bu süreç sonunda Dublin II Tüzüğü başlığı altında yapılan düzenlemeler, BMMYK tarafından yeterli bulunmamıştır(Özgür, 2013: 112).

Dublin II Tüzüğü sayesinde Avrupa Birliği aslında göç problemini AB'nin ileri bölgelerindeki ülke sınırlarına doğru kaymış ve bunu AB içinde belirli bir mevzuata uygun şekilde oturtulmaya çalışıldığı görülmektedir. Aslında Geri Kabul Anlaşmalarının evriminin en önemli parçası olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Avrupa Birliğinin kurucu ülkeleri, yani özellikle merkezi ülkeleri kendi birliğindeki üye devletleri Brüksel'den yöneterek kendi içinde ilk tampon bölgeleri kurmaya başladıklarının belirtilerini Dublin II Tüzüğü içerisinde gördüğümüzü söyleyebiliriz.

2.4.8. Lahey Programı

Avrupa Birliğinin 2004 yılındaki en büyük genişleme süreciyle zamansal olarak aynı döneme gelen Lahey programı Hollanda'nın başkenti Amsterdam'da kabul edilmiştir. Lahey programı Avrupa Birliği için yapılması gerekenleri belirli bir süre içerisinde gerçekleşmesini belirtilerek özellikle düzensiz göç olgusunun birlik içerisinde daha da ciddiye alındığının bir göstergesi olmuştur. Lahey Programı beş yıllık bir süre ile belirlenmiş olup bu süre içerisinde sığınma talepleri konusunda belirli bir uygulama standardı oluşturulmaya çalışılmıştır. Lahey

Programı ayrıca oluşturulan sistem ve ortak hareket etme üzerine yoğunlaşmış ve bu sayede özellikle Avrupa Birliğinin sınırlarının korunması amacıyla gerekli olan bölgesel koruma programları kurulması konusunda fikir birliği sağlanmıştır.

Lahey Programının dikkat çekici özelliklerinden birisi ise Avrupa Birliğinin aldığı genel kararların üye devletlerin kendilerine ait iç kanunsal düzenlemelerle ve uygulamalarla Avrupa Birliğini uyumlu bir şekilde yeniden dizayn etmesini talep etmiştir.

Lahey programında alınan kararlar, hali hazırda var olan kararları desteklemiş ayrıca aldığı yeni kararlar sayesinde Avrupa Birliğinin kendini korumaya yönelik biraz daha katı tutuma doğru ilerlemesine neden olmuştur. Programda, Avrupa ya göçün kaynağı olan üçüncü ülkeler konusunda da kararlar alınmış olup bu ülkelerle daha sıkı ilişkiler geliştirilmesi ve ülkelerin göç ile alakalı yasal mevzuatların uyumlu şekilde geliştirilmesi, buna ek olarak düzensiz göçü önleme ve düzensiz göç ile yeni mücadele yöntemlerinin oluşturulması ve özellikle ülkelerin sınırlarının kontrol sisteminin ve yönetiminin iyileştirilmesi konusu için destek verilmesi kararları alınmıştır.

Ayrıca dönüş ve geri kabul politikaları açısından, AB'de yasal olarak kalma hakkı olmayan ya da var olan ikamet etme süreleri biten göçmenlerin gönüllü olarak geri dönmesi, bunun mümkün olmadığı halde ise zorla geri gönderilmelerinin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir (Özgür, 2013: 116). Lahey Programında geçen zorla geri gönderilme ifadesi, hali hazırda müzakere edilen aday ülkelerle yapılan Geri Kabul Anlaşmaları olsun veya olmasın gelecekte yapılacak olan Geri Kabul Anlaşmalarının temel noktalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

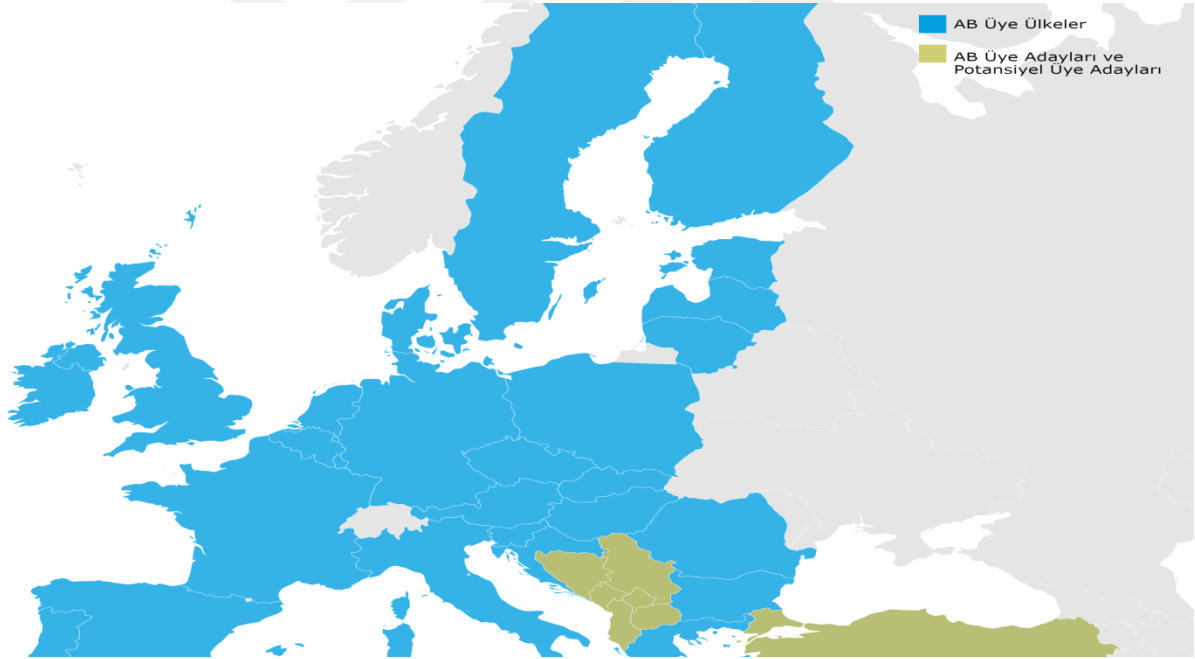
Buna ek olarak; Dublin II Tüzüğünde kendi sınırları içerisinde en dış ülkeler ile ilgili kararlar alan Avrupa Birliği, Lahey Programı sayesinde ise yönünü üçüncü ülkelere doğru çevirmiş olup buna ek olarak düzensiz göçün kaynağı ülkeler ile ilgili çalışmalar yapmıştır.

2.4.9. Stockholm Programı

Stockholm Programı sayesinde 2010-14 dönemi için adalet, özgürlük ve güvenlik alanında Avrupa Birliği (AB) önceliklerini belirlemektedir (The Stockholm Programme, 2010). Programın sonuç bildirgesinin özetinde ise; önceliklerinin Tampere ve Lahey programlarındaki başarılarına dayanarak, gelecekteki zorlukları karşılamayı ve vatandaşların

çıkarları ve ihtiyaçlarına odaklanan eylemlerle adalet, özgürlük ve güvenlik alanını en iyi şekilde güçlendirmeden bahsetmiş olup; Avrupa Birliğinin düzensiz göç konusunda daha da katı ve korumacı bir tavırda bulunacağını işaretini vermiştir (The Stockholm Programme, 2010). Ayrıca Frontex sınır güvenliği sisteminin daha verimli bir şekilde gözlemlerine sürdürmesi ve dış sınırlarla ilgili oluşturulan programını etkili bir şekilde kullanması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Avrupa Birliği'nin sınır yönetimi politikasının en öncelikli konusu güney ve doğu sınırlarının korunması yönündeki faaliyetler oluşturmaktadır (Turgay, 2011: 36). Bu öncelik kapsamında AB'nin güney ve doğu sınırlarına bakarsak Belarus, Ukrayna, Moldavya, Bosna, Sırbistan, Karadağ, Moldova, Arnavutluk ve Rusya ile Geri Kabul Anlaşmalarını imzalanmış ve bu Geri Kabul Anlaşmaları Stockholm programını desteklemesi için programdan önce yürürlüğe Avrupa Birliği tarafından konulmuştur.

Şekil 1 Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerin Haritası

Kaynak:Avrupa Birliği Haritası, 2019.

Küreselleşen Avrupa başlığı altında belirli maddeler sıralayarak bu maddelerin temel dayanağını ise AB'nin günümüz de karşı karşıya olduğu problemlerin ele alınmasına

yardımcı olacak ve Avrupa Birliği üyesi olmayan devletlerle işbirliği seçeneklerini güçlendirme üzerine kurmuştur. Buradaki maddelere gelirsek;

- 1-AB için tek bir dış ilişkiler politikasının sürdürülmesi
- 2- AB üyesi olmayan ülkelerle işbirliği içinde çalışmak
- 3- İki ve çok taraflı faaliyetler hakkında bilgi alışverişi
- 4- Tüm mevcut araçları ve kaynakları etkin bir şekilde kullanmak
- 5- Adalet ve içişleri meselesinin dış boyutunda eylemler hakkında bilgilendirme, izleme ve değerlendirme

6- Dış politikada proaktif bir yaklaşım kullanmak şeklinde sıralanmış olup; bu maddeler arasında ise ikinci, dördüncü ve altıncı maddeler ise Avrupa Birliği için Geri Kabul Anlaşmalarının mecburiyetini göstermektedir. Özellikle dördüncü madde de tüm mevcut araçları ve kaynakları etkin bir şekilde kullanmaktan bahsedilen niyet özellikle Geri Kabul Anlaşmasını bir vasıta olarak kullanmak ve bunun kaynağı olarak ise üçüncü ülkeler için sürekli öne sürülen vize serbestliği olduğunu rahatça söyleyebiliriz.

2.4.10. Schengen Anlaşması ve Bölgesi

Avrupa Birliği üyesi beş ülkenin Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'un 1985 yılında Schengen Anlaşmasını imzalamalarıyla kendi ülkeleri arasındaki sınır kontrollerin kaldırılması yönünde ilk adım atılmıştı. Böylece ileriki süreçte bu anlaşma sayesinde de Avrupa Birliği'nin var olan sınır yönetiminde ki politikalarının değişimini oluşturmuştur.

Anlaşmanın 29 Mart 1995'te uygulanmaya başlanmasıyla anlaşmaya imza atan ülkelerin birbirleriyle olan sınırlarında olan sınır kontrolleri kaldırılmıştır. Daha ileriki yıllarda ise AB ülkelerinin çoğunluğu ve bazı AB üyesi olmayan ülkeler örneğin İsviçre gibi ülkeler bu işbirliğine katılarak birlikte Schengen Bölgesi'ni oluşturdu (Schengen Bölgesi, 2018).

1985 yılında yukarıda belirtilen beş devletçe imzalanan Schengen Antlaşması'na sırasıyla İtalya 1990 yılında, İspanya ve Portekiz ise 1991 yılında dâhil olmuştur. İlerleyen süreçte ise Yunanistan 1992 yılında ve ardından Avusturya 1995 yılında ve Finlandiya,

Danimarka ve İsveç'in 1996 yılında katılmasıyla Schengen ilk ve en ciddi genişleme sürecine ulaşmıştır.

Estonya, Çek Cumhuriyeti, Letonya, , Macaristan, Malta, Polonya, Litvanya, Slovenya ve Slovakya'nın 21 Aralık 2007'de Avrupa Birliğine dahil olmasıyla Schengen sınırlarında ikinci defa büyük bir genişleme gerçekleşmiştir. Ayrıca şu 3 (üç) Avrupa ülkesi Schengen bölgesinin üyesi olmasına rağmen Avrupa Birliğine üye değildirler: İzlanda, Norveç ve İsviçre. (Schengen Visa İnfö, 2017) Avrupa kıtasının dışında yer almayan bir diğer 3 (üç) bölge ise Avrupa Birliğinin ayrıcalıklı üyeleri ve Schengen Bölgesinin ortağıdır: Azorlar, Madeira ve Kanarya Adaları (Schengen Visa İnfö, 2017).

Bir diğer farklı durum ise kendi sınırlarını açmış olan üç ülke ancak Schengen Bölgesine üye değildirler: Monako, San Marino ve Vatikan'dır (Schengen Visa İnfö, 2017). En son haliyle Avrupada ki schengen ülkeleri aşağıdaki listede ki gibidir.

Tablo 1 Schengen Bölgesi Ülkeleri

İsviçre	Fillandiya	İzlanda	Malta	Slovakya	Fransa
Almanya	İtalya	Hollanda	Slovenya	Letonya	Norveç
İspanya	Yunanistan	Lihtenştayn	Polonya	İsveç	Belçika
Litvanya	Portekiz	Avusturya	Macaristan	Lüksemburg	Estonya
Çek Cumhuriyeti	Belçika	Hırvatistan			

Kaynak: Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu,2018

Avrupa Birliği üyesi ülkeler kendilerine ait sınırlarının güvenliğinden daha ziyade Schengen bölgesine ait olan sınırın güvenliği konusu üzerine daha çok önem verdiler. Bunun en önemli kanıtı ise kendi içlerinde yaptıkları anlaşmalarda ve sözleşmelerde devamlı olarak birliğin sınır ve güvenlik politikaları üzerine yoğunlaşmalarını gösterebiliriz. Ayrıca kendi aralarında sınır güvenliği alanında gerekli işbirliği yapmalarının yanında AB üyesi olamayan diğer ülkeler ile özellikle sınır güvenliğiyle alakalı görüşmeler, işbirlikleri, ortaklaşa kurumlar kurma ve karşılıklı anlaşmalar yapma(Geri Kabul Anlaşmaları) gereği duymuşlardır.

Schengen bölgesinde ortak sınır yönetimi uygulamalarında başka ülkelerdeki gibi askeri teşkilatların yerine daha verimli olması amacıyla sivil kurumlar kurulması üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu kurumların ilk sırasında ise Frontex vardır. Frontex'in merkezi, Polonya'nın başkenti olan Varşova şehrinde yer almaktadır ve ayrıca Avrupa Birliği'nin AB'ye yeni üye olan ülkelerde genel merkezini kurduğu ilk ofistir (Madde14.org, 2016).

Frontex 26 Ekim 2004 tarihinde kurularak, fiilen ise 1 Mayıs 2005'te göreve başlamasıyla Avrupa Birliği'nin sınır güvenliği konusunda en önemli ortak kurumu haline gelmiştir. Frontex, Avrupa Birliği'nin hali hazırda birliğe üye olmayan komşu devletlerle olan sınırlarının güvenliğinin korunması, ülkelerin sınırlarını korumakla sorumlu teşkilatların kendi içerisinde işbirliği yapılmasını ve sınırlarla alakalı olabilecek risk analizlerini yapmak amacıyla kurulmuştur (Madde14.org, 2016). Frontex'in işlevliği artması amacıyla birçok Avrupa Birliği devletlerin sınırlarını parça parça yerine birliğin sınırlarını bir bütün olarak görmektedir.

Avrupa Birliğiyle Geri Kabul Anlaşması yapan her devlet anlaşmanın sürekliliğini sağlanması ve düzgün işlenmesi için destek sağlamaktadır. Buna örnek verecek olursak; AB-Türkiye arasında yapılan Geri Kabul Anlaşması neticesinde Frontex kurumu Türkiye ve Yunanistan arasında var olan geri gönderme operasyonlarını daha işlevsel olması amacıyla Yunan adalarında 318 eskort görevlisi ve 21 geri kabul uzmanı görevlendirmiştir (Mülteci Krizinin Yönetimi: Komisyon AB-Türkiye Beyanının uygulanmasına ilişkin rapor, 2016).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNİN TÜRKİYE VE UKRAYNA İLE YAPTIĞI GERİ KABUL ANLAŞMASI

3.1. AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması

19. Yüzyılda göç sorunu Avrupa Birliğinin uğraştığı en önemli sorunların başında gelmektedir. Özellikle düzensiz göç sorununu kaynağından çözüme politikası bir türlü Avrupa Birliği tarafından çözümlenememesi veya istenmemesi sonucundan dolayı Avrupa Birliği kaynak ülkelerle uğraşmaktan ziyade transit ülkeler üzerine yoğunlaşmaya başlamışlardır. Bunun neticesinde Avrupa Birliği transit ülkeleri kendi sorunları olan düzensiz göçün uzaklaştırılması ya da engellenmesi konusunda araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Bunu yaparken ise en uygun vasıta geri kabul anlaşmalarıdır.

Geri Kabul Anlaşmalarının temel amacı Avrupa Birliğine düzensiz göçün kontrol altına alınabilmesi ve kanun dışı göçmenlerin vatandaşı oldukları ülkelere veya Avrupa Birliğine ulaşmak için geçiş ülkesi olarak kullandıkları devletlere geri kabulünü kolaylaştırmaktır (Köse M. A., 2015, s. 200). Geri Kabul Anlaşmalarını Avrupa Birliği'nin düzensiz göç ile mücadele politikası olarak da görmek mümkündür. Burada Türkiye göç yollarının üzerinde ki en önemli kaynak ve transit ülke olması Avrupa Birliğini Türkiye ile Geri Kabul Anlaşması yapılmasına itmiştir. Bu itiş sayesinde Türkiye'yi AB'nde olmasını normalde kabul etmeyen birliğe üye ülkelerin, mülteci akınıyla karşılaşmaları neticesinde, bu istemeyen Avrupa Birliği ülkelerinin Türkiye'yi sanki yeni baştan keşfetmiş olması, bu değişimin en net yansıması olarak dikkat çekmektedir (Bozkurt, 2016).

2013 yılında Avrupa Birliği komisyonunca Türkiye'ye Geri Kabul Anlaşması önerilmesiyle başlayan süreç belirli müzakerelerin ve tartışmaların sonucunda 16 Aralık 2013 yılında iki taraf tarafından imzalanmıştır. Bu tartışmalardan en önemlisi vize muafiyetidir. Vize muafiyeti tartışmaları her Geri Kabul Anlaşmasını imzalayan ülkede olmasına rağmen Türkiye kadar tartışmalı olmamıştır. Vize muafiyeti Avrupa Birliği için Geri Kabul Anlaşması yapacağı tüm ülkelere sunduğu ana pazarlık aracıdır. O kadar güçlü bir etki si var ki başta Türkiye olmak üzere tüm Geri Kabul Anlaşmalarını imzalayan ülkeler sırf vize muafiyetini alabilmek için normalde eşit şartta yapılması gereken Geri Kabul Anlaşmasından kendileri aleyhinde daha fazla ödün vermişlerdir. Bunu örneklemek gerekirse Avrupa Birliği düzensiz göç eden kişiler için çekim merkezi olmasında dolayı birçok kişi AB'ye gelmek istemektedir.

AB'nin anlaşma yaptığı ülke, anlaşma şartlarında olan üçüncü ülke vatandaşlarını ve vatansızların geri iadesini kabul ederek vatandaşı olmayan kişileri kabul ederek eşit olamayan bir şekilde anlaşmayı kabul etmiş bulunmaktadır.

AB ile Türkiye arasındaki Geri Kabul Anlaşmasının uzun sürme nedenlerinden bir tanesi de vize muafiyeti konusunda bir türlü ortak paydada bulunulamamasıdır. Diğer bir konu ise Türkiye açısından ciddi bir külfet olan geri gönderilenlerin ülkelerine gönderilecek süre içerisinde barınma ve geri gönderilme masrafları Türkiye tarafından karşılanacak olması anlaşmanın en çok müzakere edilen konularından bir diğeridir. Frontex'e göre Schengen bölgesine beş ana göç yolundan doğu Akdeniz güzergahı üzerinde olan Türkiye özellikle Suriye savaşından sonra Avrupa Birliği için ayrı bir öneme sahip olmuştur (Migratory Map, 2018). Avrupa Birliği, Türkiye'nin üyelik müzakereleri konusu olan Geri Kabul Anlaşmasıyla vize serbestliğini elde edebilecek olmasına bir adım daha yaklaşacak olması durumuna rağmen Türkiye ile çok istekli olmasa da işbirliğine girme mecburiyetinde kalmıştır. Bu işbirliği içerisinde Schengen bölgesinin genişlemesiyle Avrupa Birliğinin sınırlarının doğuya doğru kayması, Avrupa Birliğinin çevre ülkelere yasa dışı göç ve sınır yönetimi alanlarında teknik ve maddi desteğe hız vermiştir (Ekinci, 2016: 11). Avrupa Komisyonu, AB'nin, Avrupaya gelen göçmen akışını azaltması karşılığında Türkiye için 3 milyar euroluk bir fon ayrılmasına onay verdiğini açıkladı. (BBC NEWS, 2016) 'nin özellikle Türkiye bu konuda diğer ülkelerden farklı olarak bizzat para yardımı alma durumu “ AB üyesi 28 ülkenin temsilcileri bugün fonun oluşturulmasını öngören belgeyi imzaladı” haberiyle Türkiye'nin Geri Kabul Anlaşması da ne kadar önemli bir ülke olduğunu Avrupa Birliğinin verdiği tavizle bunu açıkça göstermiştir. Ancak her ne kadar bu fonlar Türkiye'ye verilecek gibi gösterilse de aksine bu fonlar direkt olarak Türkiye'nin kullanımına verilmemiştir. Her ne kadar Avrupa Birliği yetkilileri tarafından kabul edilmese de, Türkiye'ye gelen fonlar ilk başlarda hükümet-dışı örgütlere, akabinde bölgesel sivil toplum kuruluşlarına ve en son olarak ise asıl konunu içinde yer alan küçük derneklere ulaştığı görülmektedir (Yıldız, 2018).

Türkiye ve AB arasında yapılan müzakerelerde bir diğer dikkat çekici konu ise geri almaların başlama tarihidir. Türkiye diğer Avrupa Birliği ile geri kabul anlaşması yapan ülkelere farklı olarak, anlaşmaya tarafların üçüncü ülke vatandaşlarını anlaşma'nın yürürlüğe girmesinden itibaren 3 yıllık bir geçiş süresi sonunda kabul etmeye başlamaları öngörülmüştür (Çelik, 2015). Böylece Türkiye, kendi üzerinden Avrupa Birliğine gayri resmi şekilde giden üçüncü ülke vatandaşlarını GKA'sı yürürlüğe girmesinden 3 yıl sonra geri kabule başlayacaktır. Ayrıca Avrupa Birliği ve diğer ülkelerle yaptığı anlaşmalardan farklı

olarak Türkiye bir konuda diğer ülkelerden çok daha ciddi bir avantaj elde etmiş olduğunu net bir şekilde söyleyebiliriz. Bu detay ise Türkiye, Türkiye üzerinden giden yasa dışı kişilerin ve Avrupa Birliğine giriş yapan kişilerin geri iadesine ilişkin geri kabul anlaşmasının, vize serbestisi ile aynı zamanda uygulanacağını Avrupa Birliğine bildirmesi olmuştur (Özalp, 2018).

AB tarafından Türkiye eski yıllara nazaran her ne kadar transit ülke olarak gösterilmesine rağmen Avrupa da barınamayacak olan üçüncü ülke vatandaşları için hedef ülke olacak olması, üçüncü ülke vatandaşlarının Türkiye den kaynak ülkeye gitmesini zorlaştıracığı ayrıca öngörülmektedir. Bu durumda Avrupa Birliği için farklı bir açıdan avantaj sağlamaktadır. Avrupa ülkelerine gidemeyen güzergâh üzerindeki her kişi ülkesine geri döneceğine Türkiye’de kalma niyetinde olacak olması pek muhtemel görülmektedir.

3.1.1. Geri Kabul Anlaşması ve Türkiye’nin Vize Muafiyeti

Geri Kabul Anlaşması sürecinde, Türkiye’nin üzerinde en çok durduğu konu olan vize muafiyeti her ne kadar Türkiye için büyük bir başarı olarak sayılmasa da Avrupa Birliği yolunda ciddi bir adım olarak görebiliriz. Günümüzde düzensiz göçün istikameti Avrupa olduğundan dolayı Geri Kabul Anlaşmaları, AB’den ziyade diğer tarafa sorumluluklar yüklemektedir (Ekinci, 2016: 12). Bu sorumluluğu dengelemek için ise Avrupa Birliği vize serbestisini yapılan müzakerelerde ana pazarlık konusu olarak her zaman sunmuştur.

Ana konu olmasının en büyük sebebi ise Avrupa Birliğinin Schengen bölgesi dışındaki ülkelere, ki özellikle sınır ülkelerine uygulayabildiği elindeki ticari donelerden sonra ki en önemli pazarlık aracı olmasıdır. Ayrıca Avrupa Birliği içinde vizesiz seyahat edememenin verdiği baskı ülkelerin vatandaşları açısından olumsuz bir durum olarak gözükmektedir. Konsolosluk kapılarında beklenen vize kuyrukları ve vize başvurusu için birçok belgenin istenmesi o ülkenin vatandaşlarında olumsuz bir etki bırakmaktadır. Bu durumun farkında olan Avrupa Birliği o yüzden elindeki en güçlü pazarlık aracı olarak vize muafiyetini kullanmaktan çekinmemektedir. Bu nedenle ki Avrupa Birliği yakın bölgelerdeki ülkelerle Geri Kabul Anlaşmaları imzalaması ve bu GKA’ları uygulaması AB’nin bu ülkelere vize kolaylığı veya vize muafiyeti tanıma sürecinin bir ön şartı olarak ortaya çıkmaktadır. (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013) Ayrıca belirtmek gerekir ki; AB’nin dış politikasında teşvik edici yapıya sahip olan vize muafiyeti artan bir şekilde gelen yasadışı göçü engelleyecek şekilde planlanmıştır (Karabıyık, 2018: 37).

Vize muafiyetini, AB'nin düzensiz göç politikasında tampon bölgeler oluşturma amacıyla çok güçlü bir araç olarak kullanılması; 2005 yılında yayımlanan ve AB Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) tarafından kabul edilen, üçüncü ülke vatandaşlarına vize kolaylığı sağlanması konusunda ortak tutum (Common Approach On Visa Facilitation) belgesinde, Geri Kabul Anlaşması imzalanmadıkça herhangi bir üçüncü ülkeye vize kolaylığı veya muafiyeti sağlanamayacağı açıkça belirtilmiştir (Çetin, 2013). Bu söylem göz önünde tutulduğunda AB'nin GKA'nın imzalanması karşılığında Türkiye'yle vize serbestliğini görüşmeyi kabul etmesinin en belirgin sebebinin Türkiye üzerinden yasadışı yollarla Avrupa'ya geçecek olan düzensiz göçmenleri durdurmak olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır (Ekinci, 2016: 54). Avrupa Birliğinin bu tutumu sayesinde vize muafiyetinin Schengen bölgesi dışındaki sınır ülkelere karşı elindeki en önemli kozu olduğunu açıkça anlaşılmaktadır.

Ancak AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması incelendiğinde vize muafiyeti hakkında kesin bir hüküm bulunmamaktadır. Sadece Geri Kabul Anlaşması, Avrupa Birliği tarafından vize serbestisi için yapılacak görüşmelerin ön koşulu olarak öne sürülmüştür (Hacıoğlu, 2017). Yani bu demek değil ki biz Geri Kabul Anlaşmasını imzaladıktan sonra kesinlikle vize muafiyetinden yararlanacağımız anlamına gelmemektedir. Çünkü her ülkeye sunulan Vize Muafiyeti Yol Haritası; seyahat belgelerinin (pasaport vb.) güvenliği, göç yönetimi, kamu düzeni ve güvenliği ile temel haklar gibi vize muafiyeti ve Geri Kabul Anlaşmasının sitemli bir şekilde yürütülmesi ile ilgili kurallar ve yükümlülükler içermektedir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2013). Ancak vize muafiyeti alabilmek için Avrupa Birliğine aday olan bütün ülkeler, geri kabul anlaşmasını imzalamıştır.

Avrupa Birliğinin en son genişlemesi açısından bakarsak; Vize muafiyet süreci boyunca özellikle balkan ülkelerinde Geri Kabul Anlaşması ile vize muafiyeti süreçleri eş zamanlı ve entegre yürütülmüştür. Fakat bir ilginç nokta var ki vize muafiyetinin ardından, uluslararası koruma şartlarını sağlamamasına rağmen Batı Avrupa ülkelerine ilticadan faydalanma amaçlı yapılan sığınma başvurularının sayıca çoğaldığı gözlemlenmiştir (Nas, 2015: 175). Bu artış Avrupa Birliğinin yeni üye olarak tampon bölgeler oluşturma stratejisini değiştirerek üye almadan direk Geri Kabul Anlaşmalarıyla ve bu anlaşmaları yaparken ise daha fazla ödün vermeyi bile kabul ederek kendine Avrupa Birliğine üye yapmaksızın yeni tampon bölgeler oluşturmak istemesine neden olmuştur. Bunu diğer bir deyişle anlatmaya çalışırsak, Avrupa Birliği'nin sorun olarak gördüğü göç'ün(Düzensiz Göç) çevresindeki ülkeleri birer tampon bölgeye çevirerek çözmeye çalıştığı görülmektedir (Yiğit, 2018).

Bu tampon bölge konusunu daha da açıklamak gerekirse; İlk başlarda balkanlardaki devletleri üye yaparak Avrupa Birliği tampon bölgeler oluşturmayı denedi. Böylece Avrupa Birliği kendini genişleterek çözüme ulaşacağına varsaymıştı. Ancak sonrasında yukarıda bahsedildiği gibi sığınma başvurularının çoğalmasından neticesiyle, kendi içinde tampon bölgeler oluşturmaktansa dışarıda oluşturmak özellikle düzensiz göç sorununu kendi içinde başlamadan engel olmak daha da etkili olacağı Avrupa Birliği tarafından öngörüldüğünü söyleyebiliriz.

Kendi içinde tampon bölgeler oluşturması ilk başlarda Türkiye açısından pek önemsenmese de sonrasında Avrupa Birliğinin politika değiştirmesi Türk yetkililer tarafından dikkat çekmiştir. Hatta bu durumu gören Türk yetkililer; Avrupa Birliğinin, Türkiye'yi yasal olmayan göçmenler ve geri gönderilen sığınmacı kişiler için bir tampon bölgeye dönüştüreceğinden çekindiklerin belirtmişlerdir (Köse, 2015: 202). Ancak Avrupa Birliği açısından bakarsak ise; Avrupa Birliği, asıl amacı Avrupa'ya varmak olan göçmenleri bu tampon bölgelerde tutmayı sağlayabildiği derecede kendisini düzensiz göç politikasında başarılı sayıyor ve sayacak olacağıdır (Yiğit, 2018). Bu da demek oluyor ki Avrupa Birliği kendi menfaati gereği her durumdan faydalanmaktan çekinmeyeceğidir. Yani Avrupa Birliği, güvenliğini ve huzurunu her zamanki gibi her şeyin üstünde tutulmaktadır.

Avrupa Birliğinin kendini korumacı tavrını uzun süredir Avrupa Birliğinin kapısında üye olmak için bekleyen Türkiye çok iyi bilmektedir. Bu yüzden ki Türkiye'nin Avrupa Birliği yolunda ki yapılan Geri Kabul Anlaşması müzakerelerinde vize muafiyeti konusu en tartışmalı konu olmuştur. Müzakereler de Türkiye kendisinin AB'nin yasa dışı göçmenler ve istenmeyen sığınmacılar için bir tampon bölge haline geleceğinden çekindiklerini ifade etmişlerdir. Burada bir detaya inmek gerekmektedir. Çünkü Avrupa Birliğinin her ülke ile vize muafiyet süreci farklı işlese bile Avrupa Birliğinin vize muafiyet sürecinin belirli bir sistematığının var olduğunu net bir şekilde söyleyebiliriz. Bu sistematik süreç içerisinde ise belge güvenliği, düzensiz göçle mücadele, sınır yönetimi, kamu düzeni, kamu güvenliği, dış ilişkiler ve temel haklar gibi belirli maddeler içerisinde değerlendirilen reformların detayları ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir (Ekinci, 2016: 37). Bunun nedeni ise aynı Avrupa Birliğine üye olmak için başvuran ülkelere açılan fasıllar gibi o ülkenin Avrupa Birliğine mevzuat gereği uyumlu olup olmamasıyla alakalıdır.

Türkiye'nin OGP ile Adalet ve İçişleri alanlarında zorunlulukları vize serbestleştirme önerisinden çok evvel de oldukça tartışılmış ve Avrupa Birliğine uyum çerçevesinde içerisinde Türkiye 1999'dan beri göç ve iltica alanıyla ilgili çeşitli idari ve hukuksal reformu

gerçekleştirmiştir (Köse, 2015: 202). Bu konuda ki en önemli adımlardan bir tanesi ise 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisinde 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilerek yasalalmıştır. Böylece vize muafiyet sürecinde yer alan koşulların büyük bir kısmı mevzuatımızda gerçekleştirilen yenilemelerle ve iyileştirmelerle esasen karşılanmıştır. Geri Kabul Anlaşmasının sonucu ve vize muafiyeti süreci içerisinde görüldüğü şekliyle; Kanun'un yapılmasındaki başlıca hedefler yabancılar ve uluslararası koruma konularındaki günümüzün standartlarını karşılamaktan oldukça uzak olan, 5682 Sayılı Pasaport Kanunu ile 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatları Hakkındaki 1950 tarihli iki yasanın günümüz şartlarına uygun bir şekilde değiştirilerek çağdaş esaslara bağlanması ve Avrupa Birliğinin sığınma ve göç müktesebatı ile uyumunun sağlanmasıdır (Tokuzlu, 2013).

Diğer Geri Kabul Anlaşmalarını incelediğimizde Avrupa Birliği vizeleri Geri Kabul Anlaşması yaptığı ülkelerle kaldırmıştır. Buna örnek vermek gerekirse; GKA'ların uygulanmaya başlanmasının ardından Avrupa Birliği, 2009 yılında Sırbistan, Karadağ ve Makedonya vatandaşlarına, 2010 yılında Arnavutluk ve Bosna-Hersek vatandaşlarına, 2014 yılında da Moldova vatandaşlarına vizesiz seyahat hakkı tanımıştır (Ekinci, 2016: 13). Ukrayna vatandaşları ise Ukrayna'nın Avrupa Birliğiyle yaptığı 1 Ocak 2008 yılında yürürlüğe giren Geri Kabul Anlaşmasından yaklaşık 9 yıl sonra vizesiz seyahat muafiyetine erişmiştir. Yeni düzenleme ile biyometrik pasaport sahibi tüm Ukrayna vatandaşları, turistik, iş amaçlı veya aile ziyareti olmak üzere her türlü ziyaretlerinde vizeden muaf tutularak Schengen ülkelerinde 90 gün kalabilecektir (SPUTNİK, 2017).

AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşmasının imzalanmasına ve yürürlüğe girmesine rağmen bu kadar uzun sürmesinde ki temel neden AB'nin istediği reformların uzun sürmesinden kaynaklı olduğunu net bir şekilde söyleyebiliriz. Bunun nedeni ise Avrupa Birliğinin Türkiye'den beklediği 72 kriterden son kalan 6 tanesini hale gerçekleştirilmemiş olmasıdır. Bunlar ise Terörle mücadele mevzuatı, kişisel verilerin korunması, cezai konularda adli işbirliği, Europol ile anlaşma, yolsuzlukla mücadele ve Geri Kabul Anlaşmasıdır. Ancak özel bir durum var ki Türkiye Geri Kabul Anlaşmasının üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansızlarının geri kabulünü vize serbestisini aldıktan sonra yürürlüğe koyacaktır.

Türkiye ve Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmasını 25 Haziran 2014 tarihinde TBMM'nin onayından hemen sonra 1 Ekim 2014'te resmen yürürlüğe girmiştir. Her ne kadar Geri Kabul Anlaşmasını imzalamadan vize muafiyeti alamayacak olsak ta, vize muafiyet süreci ayrı olarak ele alındığından Avrupa Birliği yukarıdaki bahsettiğimiz başta sınır

güvenliği ve göç yönetimi olmak üzere çeşitli yükümlülükleri yerine getirilmesi Türkiye’den ciddi bir şekilde beklenmektedir.

3.1.2. Geri Kabul Anlaşması ve Anlaşmaya Taraf Ülke Vatandaşları için Uygulanması

Avrupa Birliği açısından Geri Kabul Anlaşması genel olarak kanunlara uygun olmayan yollarla bir ülkeye giren kişi veya grupların anlaşma yapılmış kaynak devlete veya o kişilerin ya da grupların en son transit geçiş yaptıkları devlete geri iadesini düzenlemektedir (Turan ve Şaşkın, 2017: 48). Ancak, Geri Kabul Anlaşmalarını bir bütün olarak değerlendirmenin yanında hatta çok yönlü olarak değerlendiren Avrupa Birliği, anlaşma yaptığı ülkelerle kendi vatandaşlarını da bu anlaşma şartları içine yerleştirerek düzensiz göçü ve daha da ötesine geçerek hali hazırda ki içinde bulunan kaynak ülkenin vatandaşlarına karşı yasal zemin oluşturduğunu açık bir şekilde görmekteyiz.

Türkiye için Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmasının maddelerine gelirsek. Avrupa Birliği ve Türkiye’nin yaptığı Geri Kabul Anlaşmasının “Türkiye’nin Geri Kabul Yükümlükleri” başlığı altında bulunan madde 3’te kendi vatandaşlarının geri kabulün den ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Burada ki yükümlülükler toplam beş madde olarak görünse de incelediğimizde gayet net bir şekilde detaylandırıldığını görebiliyoruz.

Madde üç’ün birinci bölümünde Türkiye, bir üye devletin başvurusu üzerine, söz konusu üye devletin ya da Avrupa Birliğinin kanunlarına göre talep eden devletin ülkesine girme, ülkesinde bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlayamayan veya artık sağlayamayan tüm kişileri, 9. Madde uyarınca Türkiye vatandaşı olduğunu kanıtlaması şartıyla söz konusu üye devlet tarafından bu anlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir işlemin yerine getirilmesine gerek kalmaksızın kabul eder (Resmi Gazete, 2014).

Aslına bakılırsa Türkiye’nin kendi vatandaşını geri alma konusu ile sıkıntılı bir durumu olduğunu söylemek doğru olmaz. Geri Kabul Anlaşmasından önce de Türkiye kendi vatandaşını ülkesine geldiğinde zaten kabul ediyordu. Vatandaşlık kanununun da ki;

Madde 36 –

(1) Türk vatandaşlığının ispatı herhangi bir şekle tabi değildir.

(2) Aşağıdaki resmi kayıt ve belgeler, aksi sabit oluncaya kadar ilgilinin Türk vatandaşı olduğuna karine teşkil eder.

- a) Nüfus kayıtları.
- b) Nüfus cüzdanları.
- c) Pasaport veya pasaport yerine geçen belgeler.

(3) Bir kişinin Türk vatandaşı olup olmadığı konusunda herhangi bir tereddüde düşüldüğü takdir de bu husus Bakanlıktan sorulur.

Bu maddeler zaten Geri Kabul Anlaşmasında belirtilen sahte belgelerle geri kabul olamaz maddesi ile de uyusmaktadır. Türk vatandaşı olduğunu beyan eden herkes doğrulandıktan sonra ülkeye girmekte özgür olduğu ve herhangi bir kanuni bir engel yoksa Türkiye ye girmekte serbest olduğu Türkiye'nin vatandaşlık kanununun da açıkça belirtilmiştir. O yüzden anlaşmanın bu maddesi Türkiye için zorlayıcı olduğunu söylemek doğru olmamaktadır.

Ancak Geri Kabul Anlaşması'nın içeriğine bakıldığında, Türkiye'nin veya Avrupa Birliği'nin üyesi bir ülkenin topraklarına girmeyi, orada bulunmayı veya o ülkede ikamet etme şartlarına sahip olmayan veya artık sahip olamayacak kişiler Geri Kabul Anlaşması kapsamına girer denmektedir (Mat ve Özdan, 2018: 46). Burada Geri Kabul Anlaşmasıyla vatandaşlık kanunumuzun arasında farklılık; Yazar (Batır, 2017: 586)'ın dediği gibi “Devletler arasında bir devlette yasa dışı bir şekilde bulunan diğer devlet vatandaşının ilk devletin talebi üzerine bu kişiyi geri kabul etme yükümlülüğünün olup olmadığıdır.” şeklinde açıklamıştır. Hali hazırda kendi vatandaşımızı kendi isteği ile Türkiye'ye gelmesi durumunda ülkesine alınmasından farklı olarak Geri Kabul Anlaşmasıyla da Türkiye'nin siyasi ya da başka bir hukuki konuda ülkesine almadığı ya da girişini yasakladığı kişilerin, Türkiye'nin kendi vatandaşı olduğunu ispat edilmesi neticesiyle bu kişileri ülkeye almama gibi bir durumu artık kalmamıştır.

Ayrıca Türkiye açısından farklı bir durum vardır ki bu da göz önünde tutulmasında fayda vardır. Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşmasında bir muamma var ki; buda geriye dönük bir tarih verilmediğinden ve tüm vatandaşlar denildiği için sonradan oturumunu kaybetmiş olan tüm herkes Türkiye ye geri gönderilebilecek olması Avrupa Birliğinde çok yoğun olan göçmen nüfusa sahip olan Türkiye vatandaşı, “Dışişleri bakanlığının verilerine göre Türkiye dışında olan 6 milyonu aşkın Türk toplumunun yaklaşık 5,5 milyonu Batı Avrupa ülkelerinde, diğerleri ise Kuzey Amerika, Asya, Orta Doğu ve Avustralya'da yerleşiktir” geri

gönderilebilecektir (Dışişleri Bakanlığı, 2018). Bu rakamlara göre en çok Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının yaşadığı yer Avrupa Birliği sınırları içerisindeki ülkelerdedir.

Bu durumu sayısal olarak baktığımızda Geri Kabul Anlaşması sonucu gönderilebilecek olan Türkiye vatandaşlarının 5.5 milyona ulaşan sayısı, Avrupa'nın lokal olarak azalan nüfusu ve Avrupa'nın hali hazırda artarak devam eden göçmen nüfusun ile kıyasladığımızda gayet ciddi bir rakam olduğu görülmektedir. Avrupa Birliği'ne üye 28 ülkenin toplam nüfusu 2018 yılı itibarıyla 512,6 milyona ulaşması ve bu rakama ulaşmada ise sadece 2017 yılında yaklaşık 1,1 milyon göçmenden kaynaklı olduğu varsayılmaktadır (Yeni Akit, 2018). Bu rakamları kıyasladığımızda Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmasıyla gelecekteki gelebilecek kaynak ülke vatandaşını engellerken ayrıca hali hazırda olan kaynak ülke vatandaşını da geri gönderebilmektedir. Buna ek olarak en güncel sorunu olan düzensiz göçmen sorununu da hem iç hem dış göçmen sorununu olarak ta çözüm bulmaya çalıştığımızı net bir şekilde görebilmekteyiz.

Geri Kabul Anlaşmasının diğer maddesinde ise;

Madde 3-2. Kısım

Türkiye, ayrıca aşağıdaki kişileri de kabul eder:

-Talep eden üye devlette bağımsız bir ikamet hakkına sahip olmamaları veya söz konusu çocukların yasal vasisi olan diğer ebeveynin söz konusu bağımsız ikamet hakkına sahip olmaması durumunda, doğum yerine veya vatandaşlığına bakılmaksızın bu maddenin 1. Kısımında bahsi geçen kişilerin reşit olmayan bekar çocukları; (Resmi Gazete, 2014).

-Talep eden devlette bağımsız bir ikamet hakkına sahip olmamaları durumunda ve Türkiye tarafından söz konusu evliliğin kendi yerel mevzuatı uyarınca tanınmadığının belirtilmediği durumda, Türkiye topraklarına giriş ve bu topraklarda kalma hakkına sahip olmaları şartıyla, bu maddenin birinci kısmında belirtilen kişilerin bir başka ülke vatandaşlığına sahip eşleri (Resmi Gazete, 2014).

Anlaşmanın Madde 3.2 kısmında bahse edilen çocuklarla ilgili olan parafta eğer çocuğun ebeveynin geri kabul anlaşması kapsamında kendi ülkesine iade edilmesi talep edildiğinde çocuğun talep eden ülkenin vatandaşı olup olmaması fark etmeksizin ebeveyni ile birlikte gönderebilme yetkisi tanımıştır. Aslında burada iç hukuk meselesi olabilecek bir durumu geri kabul anlaşmasıyla tamamen iç hukuk konusundan çıkarmış uluslar arası bir anlaşma konusu haline getirerek dış kaynaklı olan düzensiz göç sorunu için kullandığı geri

kabul anlaşmasını ayrıca ülke içi ikametgâh ve oturma sorununu da Avrupa Birliği kendi açısından çözdüğünü açıkça söyleyebiliriz.

Aynı maddenin ikinci paragrafında ise üçüncü ülke vatandaşı olan eşlerin bile geri kabul anlaşmasıyla geri gönderebilme hakkı tanınmıştır burada çocuktan tek farkı Türkiye topraklarına giriş ve burada kalma hakkına sahip olma şartını koyarak Türkiye için iç hukuk problemi olmasına neden olmayarak geri kabulü kesinleştirmiştir. Geri Kabul Anlaşmasından önce bir devlet, kimi zaman görünüşte ilgili kişinin gerekli belgeleri haiz olmadığı gibi bir gerekçeyle, aslında bazı ekonomik veya siyasi sebeplerle istemediği kişileri geri kabul etmekten imtina edebilmekteydi (Göçmen, 2014). Ancak mevcut geri kabul anlaşmasıyla artık Türkiye kendi vatandaşı olan bir kişiyi istese de istemese de geri kabul anlaşmasının bu maddesi gereği kabul etmek zorunda olacaktır.

Geri Kabul Anlaşmasının diğer maddesinde ise;

Madde 3-3. Kısım

Türkiye bir üye devletin topraklarına girdikten sonra Türk mevzuatına uygun olarak Türk vatandaşlığından mahrum bırakılmış veya feragat etmiş kişilerinde söz konusu üye devlet tarafından kendilerine vatandaşlığa kabul edilmeleri vaat edilmemişse geri kabul edecektir.

Yukarıdaki Vatandaşlık Kanununun 36. Maddesinde belirtildiği gibi Türkiye'nin vatandaşlık kanunu kendi ülke vatandaşlarının geri dönüşü konusunda yeterince yapıcı olduğunu görmekteyiz. Zaten Türkiye, yazarlar (İğduyu ve Aksel, 2014) göre de AB üye ülkelerinde yasadışı bir statüye sahip olduğu iddiasıyla yakalanan Türk vatandaşlarının geri dönüşünü kabul etmekten hiçbir zaman çekinmemektedir. Her ne kadar daha önce Türkiye vatandaşlıktan çıkardığı herhangi bir kişiyi tekrar vatandaşlığına belirli şartlar oluşmadan almasa da, geri kabul anlaşmasıyla artık Avrupa Birliği tarafından sığınma talebi onaylanmamış her Türk vatandaşı Türkiye'ye Geri Kabul Anlaşması çerçevesinde geri iade edilebilecektir.

Geri Kabul Anlaşmasının diğer maddesinde ise;

Madde 3-4. Kısım

Türkiye geri kabul başvurusuna olumlu bir yanıt verdikten ve ya uygun olduğu hallerde 11(2) maddede ki mühletin aşılmasından sonra Türkiye'nin yetkili konsolosluk ofisi, geri kabul edilecek kişinin iradesine bakmaksızın, kişinin geri dönüşü için gerekli seyahat belgelerini üç ay geçerliliği olacak şekilde ve üç iş günü içinde düzenleyecektir. Bir üye

devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, geri kabul başvurusuna verilen yanıt ilgilinin geri kabulü için gerekli seyahat belgesi olarak kabul edilecektir (Resmi Gazete, 2014).

Burada ki madde de geri kabul anlaşmasının taraflar arasında geri iade işleminin zamansal olarak kısıtlayarak olabilecek en hızlı hale getirilmiştir. Türkiye'nin Avrupa da 92 dış temsilciliği bulunmaktadır (Yüzbaşıoğlu, 2018). Bu sayının büyük çoğunluğu Avrupa Birliği ülkelerinde olduğunu göz önünde bulundurursak ki özellikle Almanya devletinde, Türkiye bu maddenin şartlarını uygulamakta herhangi bir zorluk çekmeyeceği görülmektedir.

Geri Kabul Anlaşmasının diğer maddesinde ise;

Madde 3-5. Kısım

Söz konusu kişi hukuki veya fiili sebeplerle başlangıçta düzenlenmiş seyahat belgelerinin geçerlilik süresi içerisinde transfer edilmemişse, Türkiye'nin yetkili konsolosluk ofisi üç iş günü içerisinde aynı geçerlilik süresine haiz yeni seyahat belgeleri düzenleyecektir. Bir üye devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, geri kabul başvurusuna verilen yanıt ilgilinin geri kabulü için gerekli seyahat belgesi olarak kabul edilecektir (Resmi Gazete, 2014).

Madde 3'ü kısımları ile incelediğimizde, Türkiye kendi vatandaşlarını geri kabulünü her türlü kabul etmek zorunda kaldığını net bir şekilde söyleyebiliriz. Türkiye'nin kendi Vatandaşlık Kanununun 23'üncü maddesinin 1. Fıkrasında “ Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya seçme hakkının kullanılması ile kaybedilir” (Türk Vatandaşlığı Kanunu, 2018) şeklinde vatandaşlığın kaybı ile ilgili maddesi geri kabul anlaşmasıyla geçersiz ve işlevsiz kılındığını net bir şekilde söyleyebiliriz.

Avrupa yaşayan göçmenler açısından bakarsak ise; Türkiye-AB arasında yapılan Geri Kabul Anlaşması neticesinde ileriki yıllarda yaşadığı Avrupa Birliği ülkesi tarafından Türk vatandaşı olan kişiyi vatandaşlıktan çıkardığı anda Türkiye ye göndermek için yasal zemini hazırlamış olduğudur. Böylece AB üyesi ülkelerin Geri Kabul Anlaşması neticesinde bu kişilerin iç hukuk başvurularını reddederek geri kabul anlaşması çerçevesinde bunları Türkiye'ye iade etmemesi için hiç bir sakınca bulunmamaktadır (Ercan, 2016). Aslında Avrupa Birliği geri kabul anlaşmasının bu maddesi ile hem iç hukuku hem dış politikasını kendi menfaatine uygun bir şekilde dizayn etmiştir.

3.1.3. Geri Kabul Anlaşmasının Türkiye Yönünden, Üçüncü Ülke Vatandaşları ve Vatansızlar için Uygulanması

Geri Kabul Anlaşmaları imzalanmadan önce bir müzakere dönemi içermektedir. Bu müzakere dönemi her ülke için farklılıklar göstermekle beraber Avrupa Birliğinin müzakere ettiği ülkeye karşı siyasi tavrı çok önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca Avrupa Birliğinin müzakere ettiği ülkelerden istedikleri uyum ve sunduğu dönemler müzakerelerin zamansal anlamda ne kadar hızlı sonuçlanıp sonuçlanmayacağını belirleyen en temel faktörlerin başında gelmektedir.

Avrupa Birliği, Geri Kabul Anlaşmasının müzakerelerine Kasım 2002 yılında Türkiye ile, Eylül 2002 yılında ise Ukrayna ile aynı yılda başlama kararı almıştır (Trauner ve Kruse, 2008). Türkiye'nin Geri Kabul Anlaşması içerisindeki vize muafiyeti müzakeresinden sonra en tartışmalı konu ise üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların geri kabulü maddesi üzerinde gerçekleşmiştir. Hatta Türkiye vize muafiyetini üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların geri kabulü maddesi ile beraber yürütmeye çalışmıştır. AB'nin üçüncü ülkelerin vatandaşlarının ve vatansızların Geri Kabul Anlaşmasının kapsamına girmesi hususun da ki zorlamasına, Türkiye ise vize serbestisinin sağlanması isteyerek karşılık vermiştir (Ekşi, 2016).

Avrupa Birliğine, Türkiye üzerinden girdiği Avrupa birliği tarafından tespit edilen kişilerin geri iadesini sağlayan Geri Kabul Anlaşması 1 Ekim 2014 tarihinde kabul edilmişti. Fakat Avrupa birliği ile Türkiye arasındaki yaşanan mülteci krizi hakkında gerçekleşen görüşmelere neticesinde bu tarih ön görüldüğünden daha öne çekildi (Deutsche Welle, 2016). Bunda Suriye de ki iç savaşın etkisiyle yoğunlaşan göçmen akımının etkili olduğunu çok net bir şekilde söyleyebiliriz.

Her iki taraf için zor bir dönemde imzalanan Geri Kabul Anlaşmasının 4. Maddesinde ise üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar için uygulanması konusunda şartların ve gereklilikler belirtilmiştir.

Aşağıdaki şekilde taraflar üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar için uygulanması konusunda anlaşma sağlamıştır;

Madde 4-1. Kısım

Türkiye bir üye devletin başvurusu üzerine, talep eden üye devletin ülkesine girme, ülkesinde bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan veya artık sağlamayan tüm üçüncü ülke vatandaşlarını veya vatansız kişileri 10. Madde uyarınca

söz konusu kişilerin aşağıda belirtilen durumlarının kanıtlanması şartıyla, söz konusu üye devlet tarafından bu anlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir işlem yerine getirilmeksizin geri kabul edecektir (Resmi Gazete, 2014).

Bu kişiler geri kabulün başvurusunun ibrazı esnasında Türkiye topraklarından bir üye devletin topraklarına doğrudan giriş için Türkiye tarafından düzenlenmiş geçerli bir vizeye sahip ise;

Türkiye tarafından düzenlenmiş bir ikamet iznine sahip ise veya

Türkiye topraklarından kaldıktan sonra veya transit geçiş yaptıktan sonra üye devletlerin ülkesine yasadışı ve doğrudan giriş yapmış ise.

Geri kabul anlaşmasının 4. Maddesinin birinci kısmını incelediğinde dikkat çeken detaylardan bir tanesi “ülkesinde bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan veya artık sağlamayan tüm üçüncü ülke vatandaşlarını veya vatansız kişileri” cümlesinin deki tüm kelimesiyle Avrupa Birliğine giriş yapan, Türkiye'nin komşusu olsun olmasın Türkiye'yi geçiş için kullanan her kişiyi içermektedir.

Burada bir konuya dikkat etmek gerekirse bazı geri kabul anlaşmalarında, üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansızların geri kabulünde belli bir üst sınır uygulamasına yer verilmektedir (Ekşi, 2016). Bu duruma Avrupa Birliği içerisinde örnek vermek gerekirse; Avrupa Birliğinin üyesi olan Avusturya'nın 2016 yılında ki görevde olan hükümeti tarafından günlük olarak kontenjanlara bölünerek hayata geçirilen yıllık üst sınır alım uygulaması (2016 yılı için 37.500 mülteci) ocak ayında deklare edildi (Weber, 2016). Avrupa Birliğine üye devletlerin bu şekilde tutum alması doğal olarak geri kabul anlaşmasının insani yönüne uygun olmamaktadır. Ancak Türkiye'nin Avrupa Birliği ile yaptığı Geri Kabul Anlaşması içinde böyle bir engelleyici ya da tedbir alıcı madde bulunmaması ilerde Türkiye için çok ciddi sıkıntılar çıkarabilecek olması çok muhtemeldir. Sadece Geri Kabul Anlaşmasında bahsi geçen kaçak yollarla Avrupa'ya giden mülteciler, Türkiye'ye geri iade edilebileceklerdir. Burada olan bir detay ise Türkiye aldığı kişi kadarını Avrupa'ya mülteci gönderiyor olmasıdır (Sabah Gazetesi, 2016).

Türkiye Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması'nın imzalanmasının arkasındaki en önemli nedenlerden bir diğeri ise, özellikle son zamanlarda Avrupa için bir mülteci krizine dönüşen Suriye iç savaşı nedeniyle Türkiye üzerinden Avrupa'yı hedef alan transit geçişlerdir (Sönmez ve Kırık, 2017: 21). Avrupa Birliğine üye devletlere komşu olan ülkeleri, transit

geçiş yoluyla en fazla kullanarak ve AB'ye üye olan devletlere giriş yapan ülkeler sırasıyla: Suriye, Cezayir, Gürcistan, Eritre, Vietnam ve Afganistandır (Karabıyık, 2018: 22).

Türkiye'nin toprakları, Suriye, Gürcistan ve Afganistan'dan gelen kişilerin transit geçiş olarak kullandığını göz önünde bulundurduğumuzda üçüncü ülke ve vatansızların geri iadesi maddesi Avrupa Birliği için düzensiz göçün engellenmesi ve kendi topraklarından dışarıda özellikle sınır ülkelerin de tutması AB için çok önemlidir. Bu madde sayesinde Avrupa Birliği kendine tampon bölgeler oluşturarak kaynak ülkelerin önünde ciddi bir engel oluşturmuştur.

Ayrıca yine bu maddeyle bağlantılı olarak maddi açıdan baktığımızda ise Türkiye'den Avrupa Birliği ülkelerine yasal olmayan şekilde geçtikleri belirlenerek Türkiye'ye iade edilen düzensiz göçmenlerin, geri gönderme istasyonlarında bulunduruldukları zaman zarfında, barınma ve ülkelere geri dönüşlerine ilişkin masraflar ise Türkiye tarafından üstlenilecektir(Çelik, Türkiye – AB Geri Kabul Anlaşması, 2016). Türkiye böylece yüksek olan bu barınma ve sığınma giderlerini karşılamak zorunda olacaktır. Türkiye'nin üstlendiği bu büyük maddi yük anlaşma devam ettiği sürece ve Türkiye geri iade aldığı kişileri kaynak ülkelere gönderemediği sürece artmaya devam edecektir.

Geri kabul anlaşmasının 4. Maddesinin birinci kısmını incelediğimizde dikkat çeken bir diğer detay ise her ne kadar yazar (Topçuoğlu, 2012: 510) makalesinde“ Düzensiz göç rotaları, var olan uluslar arası göç rotalarından özellikle farklı değildir ” dese de, Avrupa ya diğer göç yollarından gelecek olan göçmenlerin üzerlerinde nereden geldiklerine ait bir herhangi bir doküman ya da kanıt olabilecek bir şey bulunmadığı takdirde son zamanlarda transit ülke olmanın yanında kaynak ülke olan Türkiye ye iade edilmek istemeleri imkanını doğuracaktır. Türkiye böyle bir sorunla karşılaşmanın neticelerini göz önünde bulundurmalıdır.

Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşmasının geri iade ile ilgili açıklama kısmı olan Ek-3 te geçen “ilgili kişinin ifadelerinin yazılı beyanı” cümlesi tüm geri iade edilecek kişilere Türkiye'yi seçme imkanı doğurmaktadır. Böylece bir Asya ya da güney Amerika da ki herhangi bir ülkeden Avrupa geçen herhangi bir kişi tekrar ülkesine gitmektense Türkiye'yi tercih etmesi çok muhtemeldir. Yasal olmayan yollarla Avrupa Birliğine giren kişi ya da kişiler daha sonra kendi ülkesine iade edilmek yerine, kendi ülkesinde ki şartlar kıyaslandığında Türkiye den daha kötü durumda olan ülkesine gönderilmek yerine Türkiye geri iade edilmek istemesi çok muhtemeldir. Daha basit bir ifadeyle bu kişilerin dili, dini, ırkı

veya cinsiyeti ne olursa olsun Türkiye'yi kaynak veya transit geçiş yeri olarak gösterdiği zaman Türkiye'ye iade edilebilecektir (Ercan, 2016: 11).

Madde 4-2. Kısım

Bu anlaşmanın 1. Paragrafında ki geri kabul yükümlülüğü aşağıdaki durumlarda geçerli değildir:

Üçüncü ülke vatandaşı ya da vatansız kişi sadece Türkiye'nin bir uluslara arası havalimanının aktarma sahasından geçmiş ise; veya

Talep eden üye devlet, üçüncü ülke vatandaşına veya vatansız kişiye, kişi kendi topraklarına girmeden önce veya girdikten sonra talep eden devlet üye devlet topraklarına giriş için kullanılan bir vize veya ikamet izni düzenlenmiş ise ve söz konusu kişi Türkiye tarafından düzenlenmiş veya daha uzun geçerlilik süresine haiz bir vizeye ya da ikamet iznine sahip değil ise veya

Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi, talep eden devlet üye devletin ülkesine vizesiz giriş imkanına sahip ise.

Bu madde de her ne kadar Türkiye kendini koruyor gibi gözükse de bu üç maddenin birincisi hariç diğerlerinin geçerlilik durumu Türkiye açısından zor gözüküyor. Bunun nedeni ise Sadece birinci kısımda transit geçişler hali hazırda transit ülke olan Türkiye'yi en çok koruyacak madde olabileceğini söyleyebiliriz. Çünkü sadece 2015 yılını baz aldığımızda, bu yılın sonu itibariyle havalimanlarının var olan yolcu trafiği dış hatlarda % 4,4 artışla 83.861.244 olduğu ayrıca dış hatlarda 342.601 direkt transit yolcu ile birlikte toplamda % 9,3 artışla 181.689.522 'ye ulaştığını görmekteyiz (Fortune, 2016). Bizi ilgilendiren asıl veri ise bu verilerde 72510 yolcunun transit olarak Türkiye üzerinden yurtdışına çıktıkları bu transit yolcuların 2016 yılında ise artış göstererek 102.034 rakamına ulaştığını DHMİ verilerinden görebiliyoruz (Dhmi, 2017). Böylece bölgesel göç yolunda olan Türkiye genellikle kara ve deniz açısından düzensiz göç konusunda ele alınsa da hava taşımacılığı yoluyla da düzensiz göçte önemli bir potansiyele sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu maddenin konulmasıyla Türkiye ileride daha da gelişebileceği ön görülmüş olan hava yoluyla olabilecek düzensiz göçü engelleyebilecektir.

Maddenin diğer kısımlarında Türkiye için olumsuz olan durum, Avrupa Birliği ile ortak bir vize rejim sistemi kullanmıyor olmamız bizim için bir dezavantajdır. Çünkü ülkemizde bulduğumuz kişiye ait herhangi bir somut delil (pasaport, oturum kartı vb.)

bulunamazsa o ülkeye vizesiz giriş imkanı olup olmadığını belirleme imkanımız bulunmamaktadır.

Madde 4-3. Kısım

Türkiye geri kabul başvurusuna olumlu bir yanıt verdikten veya uygun olduğu hallerde 11(2). Maddede ortaya konan mülletin aşılmasında sonra, Türk yetkililer şayet gerekli ise, geri kabulü onaylanmış kişinin kendi topraklarına geri dönüşü için gereken “ yabancılar için acil seyahat belgesini” en az üç ay geçerliliği olacak şekilde ve üç iş günü içinde düzenleyecektir. Bir üye devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, AB'nin standart dışı etme amaçlı seyahat belgesinin kullanımının kabul edildiği varsayılacaktır.

Tüm Geri Kabul Anlaşmalarında Avrupa Birliği bu maddeyi koyarak geri kabulün uygulanmasını hızlandırmak istemiştir. Ancak bu madde ülkelere göre farklılıklar göstermiştir. Bölümün sonunda Ukrayna ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ile imzaladığı geri kabul anlaşmalarındaki farklılıklar ayrıca gösterilmiştir. Bu duruma ek olarak her ülkenin idari yapısının ve teşkilatlanmasının farklı olduğunu düşünürsek, Avrupa Birliği yaptığı geri kabul anlaşmalarının uygulanma konusunda ki zorluğunu bu şekilde geçmeye çalışmıştır.

Türkiye açısından bakarsak; Türkiye'nin 5 kıtada 138 büyükelçilik, 86 başkonsolosluk, 13 daimi temsilcilik, bir ticaret ofisi, bir de konsolosluk ajansı bulunmaktadır (Anadolu Ajansı, 2018). Türkiye açısından ise geri kabul anlaşmasına Avrupa Birliğinden taraf olan ülkelerdeki 78 dış temsilciğiyle madde 4'ün üçün kısmını uygulama konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamayacağı açıktır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2018).

Madde-4-4- Söz konusu kişi hukuki veya fiili sebeplerle başlangıçta düzenlenen “ yabancılar için acil seyahat belgesinin” geçerlilik süresi içerisinde transfer edilmemişse, Türk yetkililer üç iş günü içerisinde aynı “ yabancılar için acil seyahat belgesinin” geçerlilik süresini uzatacak veya gerektiğinde, aynı geçerlilik süresine yeni bir “ yabancılar için acil seyahat belgesi” düzenleyecektir. Bir üye devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, AB'nin standart dışı etme amaçlı seyahat belgesinin kullanımının kabul edildiği varsayılacaktır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi uygulamanın hızlandırılması ve sürekliliği için eklenen bir madde olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca taraflar özellikle Avrupa Birliği yapılan işlemin aksamaması için her türlü tedbiri alarak geri kabul anlaşmasının uygulanabilirliğini en üst seviyede tuttıklarını net bir şekilde söyleyebiliriz.

3.2. AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşması

Düzensiz göç çok uzun bir süreden beri dünyanın hangi bölgesinde refah seviyesi yüksekse o bölgeye doğru bir akımın olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda doğal olarak Geri Kabul Anlaşmalarının, göçmen kaçakçılığına karşı mücadele on yıldan uzun süredir düzensiz göçü ele alan AB politikalarının bir parçası olmuştur (Migration And Home Affairs, 2018). Ukrayna Avrupa Birliğinin dört sınır ülkesi olan Macaristan, Polonya, Romanya ve Slovakya ile komşudur. Böylece Türkiye ve Rusya'dan sonra Avrupa'nın en büyük alanına sahip olan Ukrayna ile komşu olan Avrupa Birliği, Ukrayna ile yapılan Geri Kabul Anlaşmasına ayrı bir önem vermiştir. Ukrayna'nın Avrupa Birliği ile en uzun sınırlara sahip olması bunda ayrıca etkili olduğunu da söylemek mümkündür.

Geri Kabul Anlaşmalarında ülke sınırları ve ilişkilerine ek olarak Avrupa Birliğinin genel sınırları göz önüne alınarak birliğin birlikte göç politikası oluşturmasına önemli bir katkı yaptığını da söyleyebiliriz. Komisyonun “ Geri kabul politikasının etkili olmasını sağlamak için Geri Kabul Anlaşmaları temelinde Avrupa Birliği dışı ülkelerle etkin işbirliği yapılması da gerekmektedir” (Migration And Home Affairs, 2018) kararı da düzensiz göç politikasının Geri Kabul Anlaşmaları üzerinden yürütülmesinin Avrupa Birliği açısından doğru olduğunu göstermektedir. Bu karara varmadan önce tabii ki Avrupa Birliği belirli bir süreçten geçmiştir. Bu süreci hızlandıran en önemli etken ise Avrupa Birliğinin kendi ilk çekirdek bölgesini korumak için genişlemesidir. Avrupa komisyonu başkanı (Prodi, 2002) “Fas'dan Rusya ve Karadeniz'e kadar uzayan, AB'yi ve yakın Avrupa ülkelerini çevreleyen, dost ülkelere oluşan bir halka (ring of friends) oluşturmayı” görmek istemesi bunun en açık kanıtıdır.

Avrupa Birliğinin genişlemesine paralel olarak Avrupa Birliği'nin var olan sınırlarının daha geniş bir coğrafi alana varması sonrasında Avrupa Birliği, göç ve iltica alanında ki politikalarında belirli değişimler yaşamıştır (Özsöz, 2016). Avrupa Birliği'nin sınırları güneyde göç yollarının en aktif üzerinde olan Türkiye ve doğuda ise özellikle eski Sovyetler üzerinden gelen düzensiz göçün engellenmesini sağlayabilecek olan en önemli ülke olan Ukrayna ya kadar dayanmıştı. İki çok önemli ve geniş sınırlara sahip ülkeye (Türkiye ve Ukrayna) kadar dayanan Avrupa Birliği bir politika değişikliğine gittiğini bu devletleri hala üye yapmayarak gösterdiğini belirtmek gerekmektedir. Böylece Avrupa Birliği bu politika çerçevesinde, Avrupa Birliğine üye yaparak tampon bölge oluşturma stratejisinden artık üye yapmadan ve belirli teşviklerle düzensiz göçü engelleme yoluna gitmiştir. Bu strateji

doğrultusunda, Avrupa Birliğine yönelik olan düzensiz göç ile mücadele edilmesinde üçüncü ülkelere de yükümlülükler yüklenmeye başlanmıştır (Özsöz, 2016).

Avrupa Birliğinin strateji değişikliği doğrultusunda yapılan Geri Kabul Anlaşmaları içerisinde olan Ukrayna ile 2007 de Geri Kabul Anlaşmasını imzalamışlardır. Burada mevcut olan politika, Avrupa Birliği dışında ki ülkelere belirlenen imtiyazlar ve ayrıcalıklar verilerek Geri Kabul Anlaşmalarını farklılaştırılmış bir yaklaşım ile yapmaların konusunda cezpt etmiştir (Sönmez ve Kırık, 2017: 4). Avrupa Birliğine üye olmayı arzulayan ülkelerde bile bu tür yaklaşım etkili olarak Geri Kabul Anlaşmasını imzalama açısından Avrupa Birliğinin avantajına gerçekleşmiştir.

Geri Kabul Anlaşmalarının imzalanmasından önce belirli bir geçiş dönemi gerekmektedir. Bu dönem içerisinde de, tarafların geri kabul mekanizmalarını doğru ve etkin bir şekilde işletmesine imkân sağlamak amacıyla gerekli altyapı sistemlerinin oluşturulması için tanınmaktadır (Özsöz, 2016). Bu geçiş dönemi her ülkede farklılık göstermektedir. Ukrayna için 2 yıllık bir süre öngörülmüşken. Türkiye üzerinden AB'ye giren üçüncü ülke vatandaşlarının geri iadesi ise 3 yıllık bir sürecin ardından gerçekleşeceği belirtilmiştir (Haber, 2014). Bunun başlıca nedeni her ülkenin konumu sosyal yapısı ya da mevcut göç şekliyle alakalıdır. Çünkü soğuk savaş döneminde ki göç şekli ile şimdiki göç şekli Ukrayna açısından bir değildir. Sovyet bloğunun yıkılması neticesiyle gerçekleşen olayların en önemli sonuçlarından bir tanesi de göç edilmek istenen hedef yerin yavaş yavaş değişmeye başlamasıdır (Aykaç ve Yerküm, 2017). Böylece bir zamanlar Ukrayna vatandaşları için hem siyasal hem de ekonomik olarak cazibe merkezi olan Rusya, yer değiştirerek yerini Avrupa Birliğine kaptırmıştır. Bu surum sadece Ukrayna vatandaşlarını etkilediğini söylemek yanlış olur aslında Sovyet bloğu altında kalmış özellikle ekonomisi zayıf kalmış ülkelerin vatandaşları içinde geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Ukrayna'nın hem düzensiz göç güzergahında olmasının yanın da hem de göç veren ülke durumunda olması neticesiyle, Avrupa Birliğinin için Geri Kabul Anlaşması yapılması gereken ülkelerin başında yer almıştır.

3.2.1. Geri Kabul Anlaşması ve Vize Muafiyeti

Ukrayna ve Avrupa Birliği ilişkilerine bakacak olursak, Ukrayna ile Avrupa Birliği ilişkileri hep inişli çıkışlı olmuştur. Bunun asıl sebebi çoğunlukla beklenildiği gibi Avrupa değil tam tersine Ukrayna olmuştur. Bunda çoğunlukla Ukrayna hükümetlerini sorumlu olarak görülmekte ise de, Avrupa Birliği ve Rusya'nın etkisini göz ardı etmemeliyiz. Her iki tarafta

Ukrayna'yı kendi çıkarlarına göre kullanma üzerine dış politika üretmişlerdir. Buna ek olarak Ukrayna devletinin başına gelen her hükümet farklı politikalar üreterek ya Rusya ya yakınlaşmış ya da tam tersi Avrupa birliğine yakınlaşarak tutarsız bir dış politika sürdürmüşlerdir.

Ukrayna tarihi boyunca her zaman Avrupa ve Rusya arasında devamlı bir sınır ülkesi olarak görülmüştür. Hatta Yazar(Akdemir, 2014: 64) göre ise Ukrayna Soğuk Savaş sonrasında Batı Avrupa'yla Rusya arasında bir tampon bölge olarak Avrupa'nın güvenlik endişelerinin bir kısmını ortadan kaldırmıştır. Güvenlik endişelerini sadece askeri yönden düşünmemek gerekmektedir. Ukrayna mevcut konumuyla Avrupa Birliği için çok önemli bir sınır komşusu olmaktadır. Günümüzün en büyük sorunu olan göç sorunu ve bu sorun ile mücadele eden Avrupa Birliğidir. Çekim merkezi olan Avrupa Birliği özellikle düzensiz göç sorunuyla en çok kendi çıkarları için mücadele eden oluşum olması nedeniyle Ukrayna, Avrupa Birliği için düzensiz göç konusunda vazgeçilebilecek bir ülke değildir. Bunun sonucu olarak Avrupa Birliği, Rusya ya rağmen Ukrayna ile olan ilişkilerini geliştirmek için çeşitli politikalar üretmekten çekinmemiştir.

22 Haziran 1993 tarihine geldiğimizde yapılan Kopenhag Zirvesi'nde, Avrupa Birliği'nin büyümesinin Merkezi Doğu Avrupa Ülkelerini içine alacağı Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2011). Bu karar için, Avrupa Birliğinin Ukrayna ile olan ilişkilerinde bir başlangıç olarak görüldüğünü belirtmek doğru olur. Böylece Avrupa Birliği, bölge içerisinde ki var olan önemli rolleri itibariyle de göz ardı edemeyeceği Doğu Avrupa'daki "komşu" devletlerle ekonomik ve siyasi işbirliklerini geliştirmek için yeni politikalar oluşturma ihtiyacı doğmuştur (Akdemir, 2014: 64). Bu politikaları oluştururken Avrupa Birliği ekonomik araçlarını kullanarak komşusu olan ülkelere yayılmayı ve birlik etrafında güvenli ve refah bir çevreyi, üyelik içerisinde bulundurmadan oluşturmayı hedeflemiştir (Sarı, 2015: 16).

Geri kabul anlaşması ise bu işbirliğinin bir parçası olarak Ukrayna ve Avrupa Birliği açısından önemli bir yere sahiptir. Her ne kadar Geri Kabul Anlaşması, vize muafiyetinden ayrı şartlara bağlı kalsa da Geri Kabul Anlaşması yapmadan vize muafiyeti verilmeyecek olması iki anlaşmanın birbiriyle iç içe geçmesine neden olmuştur. Avrupa Birliği Komşuluk Politikası içerisinde Doğu Ortaklığı Projesi başlatmasıyla Avrupa Birliği ve Ukrayna ilişkileri daha ileri bir çerçeveye içerisine girmiştir. Hatta Avrupa Birliği bu proje üzerine daha önce eski Doğu bloğu ülkelerinde yer aldığı Komşuluk Politikasını özelleştirerek Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Ukrayna ve Beyaz Rusya'yı bu programa dâhil etmiştir

(Alkan, 2015: 91). Ancak önceliği Ukrayna ile olan ilişkilere verdiğini söyleyecek olmamız yanlış olmaz.

Doğu Ortaklığı Projesi içerisinde olan ülkelerin en büyüğü olan Ukrayna'nın yalnızca büyüklüğü açısından değil, Rusya ile Avrupa arasında stratejik bir geçiş hattı oluşturması nedeniyle de büyük bir önem arz etmektedir (Şenay ve Koçak, 2014: 18). Bu geçiş hattı akla ilk gelen askeri ve ekonomik yönden olduğu düşünülse de eski Sovyet halklarının özellikle Gürcistan'dan gelebilecek düzensiz göç yönünden Ukrayna Avrupa Birliğinin Rusya ve doğusu için en önemli tampon bölgesi olduğunu kanıtlamaktadır.

Hali hazırda ki uluslar arası problemler Ukrayna'nın var olan önemini Avrupa Birliği için arttırmaktaydı. Ukrayna, Türkiye gibi konumunun farkında olduğu için kendisine iade edilecek olan üçüncü ülke vatandaşlarının karşılığında vize muafiyeti istiyordu. Ayrıca Ukrayna kendisini bir Avrupalı devlet olarak gördüğünden Avrupa Birliğine yaklaşma isteği içerisindeydi. Buna rağmen Ukrayna müzakereleri ancak AB, Geri Kabul Anlaşmalarına paralel olarak vize kolaylaştırma anlaşmalarını müzakere etme taleplerini kabul ettiğinde hızlanmıştır (Gedikkaya Bal, 2016: 19).

Temmuz 2004'e gelindiğinde ise Konsey, Komisyon'a yalnızca geri kabul konusunda değil, vize kolaylaştırma konusunda da görüşme yetkisi verdi (Trauner ve Kruse, 2008). Böylece Avrupa Birliği Ukrayna ile Geri Kabul Anlaşmasını ve vize muafiyeti görüşmelerini başlatmıştır. Rusya'dan sonra; AB'nin Geri Kabul Anlaşması ile vize kolaylığı anlaşmasını birleştirerek beraber müzakere ettiği ilk ENP ülkesi Ukrayna olmuştur (Sarı, 2015).

Avrupa Birliği her ülkede yaptığı gibi bir Geri Kabul Anlaşması yapılması için bir süreç belirler ve bu ülkelere belirli isteklerini karşılamasını talep eder. Bu talep edilen bu konular, içişleri alanı, hukukun üstünlüğü ve adalet reformu gibi alanlara ilgilidir. Ancak istenen reformlar özellikle Avrupa Birliğinin Schengen bölgesini koruma ve bu bölgeye geleceklerin düzensiz bir şekilde gelmesini engelleme üzerine kurulu olduğudur. Örnek vermek gerekirse; bu kurulu düzen belge güvenliği, entegre sınır yönetimi, göç yönetimi, iltica, kamu düzeni ve güvenliği ve temel haklar üzerine şekillendirilmektedir.

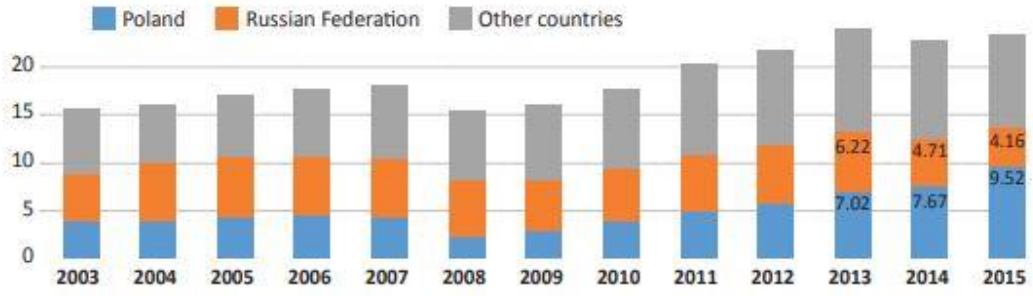
Ukrayna için ise belirlen süreç şu şekilde gerçekleşmiştir; Sınır yönetimi alanında işbirliği kurmak için, 11 Haziran 2007'de Ukrayna Devlet Sınır Hizmetlerinin Yönetimi ve Avrupa Birliğinin FRONTEX ajansı arasındaki Çalışma Anlaşmaları imzalanmıştır (Mission of Ukraine to the European Union, 2018). Daha sonra ise Ocak 2008'de vize kolaylaştırma ve geri kabul için bir tane olmak üzere iki AB-Ukrayna anlaşması paket anlaşma formatıyla yürürlüğe girmiştir (Haran, 2017). 28 Ekim 2008 tarihine geldiğimizde Avrupa Birliği

tarafından AB-Ukrayna Vize Muafiyet görüşmeleri başlatıldı ve Meşruhatlı Yol Haritası 22 Kasım 2010'da Ukrayna'ya sunuldu. Bu süreç içerisinde olan ilerleme raporları ise komisyon tarafından sırasıyla Eylül 2011'de, Şubat 2012'de, Kasım 2013'te 27 Mayıs 2014'te Avrupa Parlamentosuna sunuldu. 18 Kasım 2015 tarihinde ki Avrupa Komisyonunun basın açıklamasında ise komisyon ilerleme raporu sunuldu. Raporda (European Commission, 2015) “ Komisyon İlerleme Raporu: Ukrayna, vize serbestleştirme kriterlerini karşılıyor” şeklinde başlığıyla Ukrayna'nın vize muafiyetine artık erişebileceğini belirtmekteydi. Ayrıca raporda vize muafiyet anlaşmasının tam olarak onaylanmadan önce komisyonun Ukrayna ile ilgili vize muafiyet sürecindeki gelişmelerini düzenli olarak takip ettiğini görmekteyiz. 2017 yılına gelindiğinde ise Avrupa parlamentosu tarafından kabul edilen vize muafiyeti sonrası da 11 Hazirandan sonra Ukrayna vatandaşlarından AB ülkelerine yaptıkları 90 güne kadar olan ziyaretlerde vize istenmeyecek kararı onaylanmıştır (Haberrus, 2017).

Ancak bir durum dikkat çekicidir. Avrupa Komisyonu tarafından yapılan; “ 6 Mayıs'ta Üye Devletlerle yapılan son bir istişare sonucunda, Geri Kabul Anlaşmasının uygulanmasının genel memnuniyetle devam ettiğini doğruladı.” açıklamasıdır (European Commission, 2015). Burada dikkat çekici nokta, final raporunda yukarıdaki belirtilen Geri Kabul Anlaşmasının son bir kez daha uygulanıp uygulanmadığı üzerinde özellikle durması dikkat çekicidir. Çünkü Avrupa Birliği, Türkiye ile yaptığı geri kabul anlaşmasının müzakerelerinde Ukrayna gibi vize muafiyeti yol haritasını ayrı ele almış olsa da Türkiye üçüncü ülke vatandaşlarını vize muafiyeti kabul edilmedikçe Geri Kabul Anlaşmasının bu maddesini yürürlüğe sokmayacağını açıkça belirtmiştir. Bu durum gösteriyor ki Avrupa Birliği için ülkelerin önceliği, Avrupa Birliğinin kendisini ne kadar güvende hissettiği ile doğru orantılıdır.

Ukrayna'nın vize muafiyeti anlaşmasını Avrupa Birliği ile imzalamasından hemen öncesi yıllara baktığımızda vize muafiyeti anlaşmasından önce Avrupa Birliğine göç eden Ukraynalılarda ciddi bir artış görülmüştür.

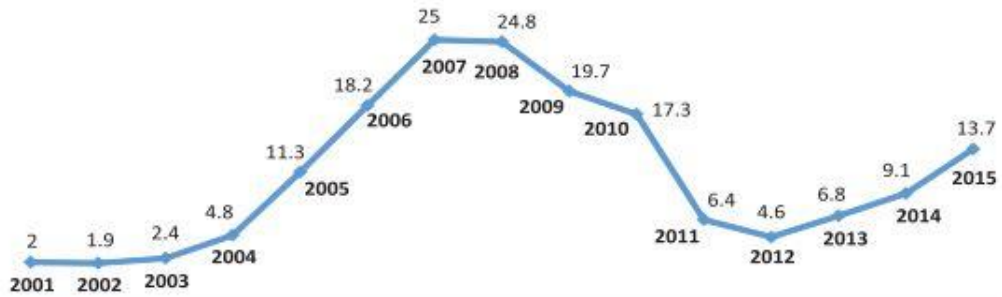
Aşağıdaki istatistik veri 2003-2015 döneminde Ukrayna vatandaşlarının Ukrayna sınırındaki devletlere sınır geçişlerinin sayısını göstermektedir;

Şekil 2: Ukrayna Vatandaşlarının Ukrayna'nın Sınır Ülkelerine Geçiş Sayıları

Kaynak: İOM Ukrayna (2016)

Yukarıdaki tabloya baktığımızda Rusya Federasyonuna geçiş yapan Ukraynalılarda azalma görülmektedir. Buradaki neden Ukrayna hükümetlerinin batıya yakınlaşma çabasının yanında Ukrayna ve Rusya arasındaki sınır çatışmalarının etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Kırımın Rusya tarafından ilhakı ve doğuda ki Rusya ve Ukrayna devletleri arasında ki sınır çatışmaları neticesiyle ilk defa Polonya ya geçen Ukraynalı sayısı Rusya ya geçen kişi sayısını geçmiştir (İOM, 2016).

Şekil 3: Ukrayna Sınırlarına Giriş Yapan düzensiz Göçmen Sayısı

Kaynak: İOM Ukrayna(2016)

Yukarıda ki tabloya baktığımızda 2012 yılından itibaren Ukrayna ya doğru düzensiz girişlerde bir artış söz konusudur. Bu artış ülkeler bazında baktığımızda İOM Ukrayna verilerine göre; en geniş grup % 29 ile Rusya vatandaşlarından oluşuyordu (İOM, 2016). Yine aynı şekilde İOM Ukrayna verilerine göre; Azerbaycan vatandaşları % 12, Özbekistan % 9, Gürcistan % 6, Moldova % 5, Ermenistan % 5 ve Afganistan ve Çin % 3 olarak belirlenmiştir (İOM, 2016). Yukarıdaki verileri temel alarak Avrupa Birliği ilk önce yaptığı Geri Kabul

Anlaşmasıyla bu düzensiz göçmenleri geri iade etmiştir. Bu da yine sadece 2015 yılı için İOM Ukrayna verilerine dayanarak Ukrayna vatandaşları da dahil olmak üzere 499 kişiyi geri kabul anlaşmasına uygun şekilde geri almıştır (İOM, 2016). 2015 yılında yürürlüğe giren Vize Muafiyeti anlaşması neticesinde Avrupa Birliği kendisine düzensiz göçmen olarak gelecek olan Ukrayna vatandaşlarını yasal mevzuata uygun olarak gelmesini sağlayarak Vize Muafiyetini Geri Kabul Anlaşmasına entegre etmiştir.

Ukrayna Geri Kabul Anlaşması 2008 yılında yürürlüğe girmesine rağmen yaklaşık yedi yıl süren vize serbestliği süreci bir anlamda Ukrayna'nın Geri Kabul Anlaşmasına zorunlu olarak bağlı kalmasını sağlamıştır. Geri Kabul Anlaşması'nın metninde her iki tarafın vazgeçmesine imkan tanınmasına rağmen Ukrayna Vize Muafiyetini almak için bu durumu istese de gerçekleştiremeyeceği aşikardı. Avrupa Komisyonu raporunda bir önemli madde ise Türkiye ile yapılan geri kabul müzakerelerinde de en çetin tartışmalara yol açan maddi yardım konusudur. Avrupa Birliği, Ukrayna ya yasadışı göçmenlere yönelik geçici depolama tesislerinin (READMIT projesi) inşaat ve teçhizatı için 35 milyon Avro'ya tahsis etmiş, bütünleşmiş (entegre) sınır yönetimi için bütçe desteği (60 milyon Avro) ile bu sürece katkıda bulunacağını teminatını vermiştir (European Commission, 2015). Avrupa Birliğinin her ülkeye yaptığı gibi Ukrayna ya da belirli teşviklerde bulunarak başta vize muafiyeti olmak üzere, hali hazırda ki yaptığı Geri Kabul Anlaşmasının özelliğini kaybetmemesini sağlamaktadır.

3.2.2. Geri Kabul Anlaşması ve Anlaşmaya Taraf Ülke Vatandaşları için Uygulanması

Geri Kabul Anlaşmaların ilk kullanım amacı olarak kullanılan kendi vatandaşlarını geri iadesi maddesi Avrupa Birliğinin her devletle yaptığı gibi Ukrayna ile de aynı şekilde yürürlüğe girmiştir. Kendi vatandaşlarının geri iadesi maddesi, Avrupa Birliği-Ukrayna Geri Kabul Anlaşmasının tanımlardan sonra temelini oluşturan en başlıca konusu olarak ilk sırada yer almaktadır. Geri kabul tarihi kısmında belirttiğimiz gibi zaten Geri Kabul Anlaşmalarının ilk amacı ülkesine giren yabancı kişilerin uyuşuğu olan devlete iadesini gerçekleştirmek üzerine kurulmuştur. Yani bir diğer deyişle Geri kabul bir ülkede yasadışı durumdaki var olan yabancıların ait olduğu uyuşuğun bulunduğu ülkeye geri kabulü anlamına gelmektedir (Özçer, 2013).

Geri kabule bir diğere açıdan bakarsak ise; Ulusal hükümetlerin temsilcileri ve Avrupa Birliği, şaşırtıcı olmayan bir şekilde, Geri Kabul Anlaşmalarının insan hakları açısından güvenli ve tarafsız olduğunu iddia etmektedir. (Parliamentary Assembly, 2010) Böylece Geri Kabul Anlaşmasının sadece düzensiz göçmenlerin etkin bir şekilde ortadan kaldırılması için bir araç olduğunu ve söz konusu kişiyi sınır dışı etme kararı alındığına da bunu yasal bir zemine oturtarak ülkeler arasında ki kendi ülke vatandaşlarının geri dönüş kararını, hem insan hakları hem de yasal olarak herhangi olumsuzluk meydana gelmeden sistematik bir şekilde yerine getirildiğini savunduklarını net bir şekilde söyleyebiliriz.

Avrupa Birliğinin, Ukrayna ile yapılan Geri Kabul Anlaşmasının kendi vatandaşlarını geri iade etmesi konusu da yukarıda ki paragraf çerçevesi içerisinde değerlendirilmiştir. Zaten hali hazırda Ukrayna Avrupa Birliği için zaten önemli sayılabilecek bir göç kaynağıdır. Ukrayna'nın komşuları olan Avrupa Birliği ülkeleri Ukrayna'dan ekonomik olarak daha iyi olmaları Ukrayna vatandaşlarının bu ülkelere yoğun bir göç etme isteğini arttırmaktadır. Doğal olarak ekonomik zorluk çekmemek ve yeni bir hayat kurma isteği Ukrayna'nın transit ülke olmasının yanında kaynak ülke olmasına da sebep olmaktadır.

Bu şartlar altında yapılan AB-Ukrayna Geri Kabul Anlaşmasının kendi vatandaşını iade etme maddesi anlaşmanın ikinci bölümünde geçmekte olup aşağıdaki gibidir;

Madde-2 Talepte eden devlet, talepte bulunan devletin başvurusu üzerine ve bu anlaşmanın öngördüğü haller dışında başka formaliteler olmaksızın, ülkeye girme veya ikamet etme için yürürlükte olan şartları yerine getirmeyen ya da artık yerine getirmeyen tüm kişileri topraklarına yeniden kabul eder. Bununla ilgili talep eden devlet, bu Anlaşmanın 6. Maddesi uyarınca, talep edilen devletin vatandaşları olduklarını gösteren delillerin sunulmasını sağlamalıdır. Aynısı, talepte eden devletin topraklarına girdikten sonra, talepte bulunan devletin vatandaşlığını almadan, talep edilen devletin vatandaşlığından feragat etmiş olan kişiler için de geçerlidir (EU law and publications, 2007).

Talepte bulunulan devlet, gerektiği şekilde ve gecikmeksizin, en az altı aylık geçerlilik süreli seyahat belgesini geri kabul edilecek kişinin iradesine bakmaksızın düzenler. Söz konusu kişi hukuki veya fiili sebeplerle başlangıçta düzenlenen seyahat belgelerinin geçerlilik süresi içinde transfer edilememişse 14 iş günü içinde aynı geçerlilik süresine haiz yeni bir seyahat belgeleri düzenleyecektir. Talepte bulunulan devlet, 14 takvim günü içinde seyahat belgesini düzenlememişse ya da geçerliliğini uzatmamışsa, talep bulunulan devlet süresi dolan geri iade belgesini kabul etmiş sayılır (EU law and publications, 2007).

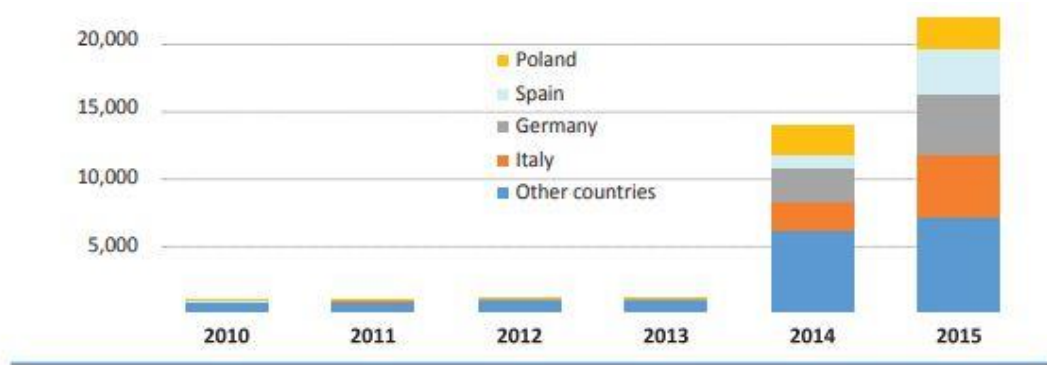
Ukrayna ve Avrupa Birliği ile yapılan Geri Kabul Anlaşmasının yukarda belirtilen kendi vatandaşını iade maddesini ve kısımlarını incelediğimizde ilk göze çarpan ‘‘tüm kişileri’’ kelimesidir. Burada daha önce Ukrayna dan yasal ya da yasal olmayan yollarla Avrupa Birliği ülkelerine giden tüm Ukrayna vatandaşlarının Avrupa Birliği içerisinden istenildiği vakit ülkelerine gönderilebileceğini öngörebiliriz. Bunu daha da açıklarsak daha önce oturumu ya da ikametgahı olan bir Ukraynalının birlik içindeki oturumu herhangi bir Şekilde bitmişse ya da iptal edilmişse bulunduğu ülkede ki yasal süreci beklenilmeden Ukrayna ya iade edilebilecek olmasıdır.

Avrupa Birliği anlaşmadan daha önce göç eden kişileri de anlaşmanın içerisine alarak Geri Kabul Anlaşmasını geriye dönük olarak işlevselliğini oluşturmuştur. Ayrıca diğer bir dikkat çekici madde ise herhangi bir Şekilde daha önce Ukrayna vatandaşı olan kişi vatandaşlığı dşmişse ya da vatandaşlıktan çıkarılmış olsa bile geri kabul anlaşmasının bu maddesi gereğince Ukrayna tarafından kabul edilmek zorundadır. Ayrıca Ukrayna vatandaşlarının yoğun olarak bulunduğu Polonya başta olmak üzere tarihsel ve kültürel olarak bağı olan Avrupa Birliği devletlerinin Ukrayna vatandaşlarını geri iadesi konusunda işini kolaylaştırdığını net bir Şekilde söyleyebiliriz.

Türkiye ile Ukrayna’yı kıyasladığımızda Ukrayna’nın Türkiye kadar nüfusunun Avrupa da olmadığını söyleyebiliriz. Ancak yinede Avrupa Birliği için azımsanmayacak bir sayıda olduğunu ve Ukrayna’nın komşuları olan Avrupa Birliği yesi olan Macaristan, Slovakya, Polonya ile tarihi ve kültürel akrabalık düzensiz göç yönünün den Avrupa Birliği tarafından dikkate alındığı görülmektedir. İngiltere de yayınlanan Express gazetesinde ki bir haberde yazarlar (Rogers ve Pallenberg, 2016) göre İki milyon Ukraynalının, Doğu Avrupa lkelerinin teşvikiyle Avrupa Birliği’ne taşındığına inanılıyor. Aslında bu varsayım Avrupa Birliğinin istatistik kurumu EUROSTAT tarafından yapılan çalışmada Polonya, ikamet izni isteyen Ukraynalılar için en önemli yerdı ve Avrupa Birliğinde 2017 yılında oturma izni alan tüm Ukraynalıların % 88,5’i Polonya’yı tercih ederek haberde geçen varsayımın doğruluğunu kanıtlar niteliktedir (Eurostat, 2018).

Ukrayna vatandaşlarının Avrupa Birliği ülkelerine iltica talepleri de göz önüne alındığında Geri Kabul Anlaşmasının kendi vatandaşlarının iade etme kısmının Avrupa Birliği için ne kadar önemli olduğunu ayrıca kanıtlar niteliktedir. Aşağıda ki tablo da Avrupa Birliğine yapılan iltica sayısına baktığımızda yıllara göre bir artış gözlenmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; Tablo 5 de ki 2014 ve 2015 yıllarında ki artışın nedeni Donbas ve Kırım da ki çatışmalardan kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum bize göstermektedir ki Avrupa

Birliği bölgesel olarak sıkıntılı olan doğu tarafını Geri Kabul Anlaşması yaparak Ukrayna vatandaşlarının kendi topraklarına girmesini engelleme konusunda kendi açısından gayet doğru bir adım attığını göstermiştir.

Şekil 4: Avrupa Birliğindeki Ukrayna Vatandaşlarının Sığınma Başvurusu Sayısı

Kaynak: İOM Ukrayna (2016)

3.2.3. Geri Kabul Anlaşmasının Ukranya Yönünden, Üçüncü Ülke Vatandaşları ve Vatansızlar için Uygulanması

Ukrayna da, Avrupa Birliğiyle yaptığı Geri Kabul Anlaşmasında, Geri Kabul Anlaşmasını imzalayan her devlet gibi kendi vatandaşı olmayan ve vatansızları geri kabule ilk başlarda olumlu bir şekilde yanaşmamıştır. Ancak Ukrayna'nın iç politikada ki tutarsız tavrı ve sık sık değişen hükümetler nedeniyle Avrupa Birliğine doğru gidip gelmeler yaşanmıştır. Ancak belirli dönemlerde gelen Avrupa yanlısı hükümetlerle hızlanan vize muafiyeti süreci ve diğer ikili anlaşmalar Geri Kabul Anlaşmasının imzalanmasıyla süreklilik kazanmıştır.

Ukrayna imzaladığı Geri kabul Anlaşmasında ki “kendi vatandaşı olmayan ve vatansızları geri kabulü” madde her ne kadar vize muafiyetinden ayrı gibi gözükse de Avrupa Birliği Ukrayna'yı ve hatta Geri Kabul Anlaşması imzaladığı her devleti vize muafiyeti vereceği umuduyla ikna etmektedir. Bundan dolayı ki, Ukrayna'nın Avrupa Birliğiyle yaşadığı vize muafiyeti sürecini temel düzeyde tarihsel olarak bakmak gerekirse; 29 Ekim 2008'de Ukrayna ve AB arasındaki vize serbestleştirme diyalogu taraflarca başlatıldı. (Mission of Ukraine to the European Union, 2018) Ardından 22 Kasım 2010'da ise, Brüksel'de Ukrayna'ya, Ukrayna vatandaşlarının kısa süreli seyahatleri için AB'ye Vize

Serbestleştirme Eylem Planı sunulmaktaydı. Bu iki tarih aslında Ukrayna'yı imzaladığı Geri Kabul Anlaşmasında ki üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların geri iadesini içeren madde konusunda isteksizliğini kırmak için kullandığını söylemek yanlış olmaz. Çünkü 2008 yılında imzalanan Geri Kabul Anlaşması'nın hemen ardından başlayan vize muafiyeti diyalogu, bunu bize kanıtlar niteliktedir.

Avrupa Birliğinin vize muafiyeti karşılığında isten asıl şey üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların geri iade edebilme imkanına sahip olmaktır. Böylece Ukrayna, Avrupa Birliğine üye olan komşularının topraklarına giriş yapmak isteyen yasal olmayan kişiler için Geri Kabul Anlaşması neticesinde Avrupa Birliği tarafından son girilen yer olarak ilk tampon bölge olmaktadır. Ayrıca Ukrayna'nın komşuları olan Avrupa Birliği ülkeleri Dublin anlaşmasında ki üçüncü ülke vatandaşlarını da içine alan madde olan “birliğe ilk sığınma başvurusu yapılan devlet sorumlu olacaktır” maddesi ile Avrupa Birliğinin ilk kurucu ülkelerinin etrafında olan birlik üyesi olan Avrupa Birliği ülkeleri (Çek cumhuriyeti, Polonya ve Macaristan vb.) ikinci tamponu oluşturmaktadır.

Yukarıda bahsedilen analizlerin eşliğinde, üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların geri kabulü bu çerçevede içerisinde aşağıdaki şekliyle anlaşmaya varılmıştır;

1-Talepte bulunan Devletin başvurusu üzerine, Talep Eden Devletin ülkesine girme, ülkesinde bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan veya artık sağlamayan tüm üçüncü ülke vatandaşlarını veya vatansız kişileri, 7. Madde uyarınca söz konusu kişilerin aşağıdaki belirtilen durumlarının kanıtlanması şartıyla, söz konusu Devlet tarafından bu Anlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir formaliteye gerek kalmaksızın geri kabul edecektir (EU law and publications, 2007).

Üye devlet topraklarına direk olarak Ukrayna'dan girerek ya da üye devlet topraklarından Ukrayna ya direk olarak gelen

Talepte bulunan devlet tarafından düzenlenmiş bir ikamet iznine sahip ise veya

Talepte bulunulan devlet topraklarında kaldıktan veya transit geçiş yaptıktan sonra

Üye Devletlerin ülkesine yasadışı ve doğrudan giriş yapmış ise

Üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların geri kabulü bölümünde madde-1 incelendiğinde tüm üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar diyerek hiçbir milleti, ırkı ya da ülkenin vatandaşını ayırt etmeksizin göndermeye çalışmaktadır. Avrupa Birliği kendi topraklarına giren kişilerin hiçbir ayırım gözetmeksizin gönderme ihtiyacını yaptığı geri kabul anlaşmalarında özellikle bu kelimeyi (tüm) bu madde içinde bulundurarak anlaşma yaptığı ülkeye herhangi bir geri çevirme imkanı vermiyor. Birinci maddenin son paragrafında ise

yapılacak işlemleri belirtip ayrıca başka bir işleme gerek kalmaksızın geri kabul edilecek diyerek geri kabul işleminin hızlı bir şekilde yapılmasını istiyor. Normal de eşit şartlarda yapılan bir anlaşma gibi gözükse de Avrupa Birliği kendisi hedef ülke olmasından dolayı, üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızların geri kabulünü bir an evvel gerçekleştirmek istediğini söyleyebiliriz.

2-Bu Anlaşmanın 1. Paragrafındaki geri kabul yükümlülüğü aşağıdaki durumlarda geçerli değildir

Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi sadece Talep edilen devletin bir uluslararası havalimanının aktarma sahasından geçmiş ise; veya

Talep Eden Üye Devlet, üçüncü ülke vatandaşına veya vatansız kişiye, kişi kendi topraklarına girmeden önce veya girdikten sonra Talep Eden Üye Devlet topraklarına giriş için kullanılan bir vize veya ikamet izni düzenlemiş ise

Bu kişi talepte eden devlet tarafından düzenlenmiş daha uzun geçerlilik süresine haiz bir vizeye veya ikamet iznine sahip ise veya

Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi, Talep eden Devletin ülkesine vizesiz giriş imkânına sahip ise

Talepte eden devlet tarafından bildirilen vize veya ikamet yetkisi, sahte veya tahrif edilmiş belgeler kullanılarak elde edilmişse

Buradaki maddeler incelendiğinde daha çok teknik detaylar üzerinde durulduğu görülmektedir. Detaylara bakıldığında ise özellikle sahte belgelerle işlem yapılamayacağı belirtilmiş ve talepte bulunacak devlete sorumluluk yüklerken talep edilen devleti de kısmi de olsa korumaya çalışmıştır.

3-Üye Devletler söz konusu olduğunda, paragraf 1 (b) ve / veya (c) 'deki geri kabul yükümlülüğü, vize veya ikamet yetkisi veren Üye Devlet içindir. İki veya daha fazla Üye Devletin vize veya ikamet izni vermesi halinde, 1 (b) ve / veya (c) paragrafında geri kabul yükümlülüğü, belgeyi daha uzun bir geçerlilik süresiyle veren Üye Devlete aittir. Belgelerden biri veya bir kaçının süresi dolmuşsa ki, belge hala geçerliğini korur. Tüm belgelerin süresi dolmuşsa, paragraf 1 (b) ve / veya (c) 'deki geri ödeme yükümlülüğü, belgeyi son kullanma tarihine sahip olan Üye Devlet içindir. Eğer böyle bir belge sunulamıyorsa, paragraf 1'deki geri kabul yükümlülüğü, son çıkış Üye Devlettir (EU law and publications, 2007).

4- Talepte bulunulan devlet geri kabul başvurusuna olumlu yanıt verdikten sonra, talep eden devlet, talepte bulunulan devlet tarafından kabul edilen bir seyahat belgesini kabul etmiş olan kişiyi yayınlar. Talepte eden devlet bir AB Üyesi Ülkesi ise, bu seyahat belgesi, 30

Kasım 1994 tarihli AB Konseyi Tavsiyesinde (Ek 7) belirtilen forma uygun olarak sınır dışı edilmek üzere AB standart seyahat belgesidir. Talepte eden ülke Ukrayna ise, bu seyahat belgesi Ukrayna iade sertifikasıdır (Ek 8) (EU law and publications, 2007).

Madde 3 ve 4 incelendiğinde ise teknik detaylara yer verilerek madde 3'te Avrupa Birliği üyesi devletler arasın da ki uyuşmazlık durumunu engelleme ve kimin geri iade işlemini başlatması gerekli olduğu konusunda ayrıntılara yer vermiştir. Madde 4'te ise geri kabul edilecek kişinin hangi şekilde gönderileceğini ve kabul edileceğini açıklamıştır.

3.3. Türkiye Ve Ukrayna Geri Kabul Anlaşmaları Arasındaki Farklılıklar

Türkiye ve Ukrayna Geri Kabul Anlaşmaları amaç açısından pek bir farklılığı olduğunu söyleyemeyiz. Genel uygulamalar ve sistematik açıdan birbirine çok benzemektedir. Zaten Avrupa Birliğinin Geri Kabul Anlaşmalarında ki amaç anlaşma yaptığı ülkeyi en uygun ve kısa sürede kendi yasal prosedürüne uyumunu sağlamak üzeredir. Çünkü kendi yasal prosedürü, Avrupa Birliğini korumaya ve güvenliğini sağlama üzerine kurulduğu için, her devlet ilk önce Geri Kabul Anlaşmalarıyla sonrasında onunla uyumlu Vize Muafiyeti süreciyle Avrupa Birliğine uyum sağlamış olmaktadır. Ayrıca AB-Ukrayna ve AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşmaları'nın maddeleri incelendiğinde Türkiye ile yapılan Geri Kabul Anlaşması'nın maddeleri süresel olarak daha da kısaltıldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Avrupa Birliğinin Türkiye ve Ukrayna Geri Kabul Anlaşmasında ki farklılıklar gösterilmiştir;

Tablo 2:Türkiye ve Ukrayna Geri Kabul Anlaşmalarının Karşılaştırılması

Türkiye-Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması	Ukrayna-Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması
Seyahat belgesi geçerlilik Süresi üç ay	Seyahat belgesi geçerlilik Süresi altı ay
Seyahat belgesini düzenleme Süre üç iş günü	Seyahat belgesini düzenleme Süre on dört iş günü
Kendi vatandaşların geri kabulü ve Üçüncü	Kendi vatandaşların geri kabulü ve Üçüncü

<p>ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin</p> <p>Söz konusu kişinin transferinden itibaren üç ay içerisinde bu Anlaşmanın Madde 3 ve 6'sında belirtilen şartların yerine getirilmemiş olduğu tespit edilirse, Talep Eden Devlet, Talepte Bulunulan Devlet tarafından geri kabul edilen herhangi bir kişiyi geri alacaktır</p>	<p>ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin</p> <p>Söz konusu kişinin transferinden itibaren üç ay içerisinde bu Anlaşmanın Madde 2 ve 3'üncüsün de belirtilen şartların yerine getirilmemiş olduğu tespit edilirse, Talep Eden Devlet, Talepte Bulunulan Devlet tarafından geri kabul edilen herhangi bir kişiyi geri alacaktır</p>
<p>Hızlandırılmış Prosedür</p> <p>Bir kişi Talep Eden Devletin sınır bölgesinde, Talepte Bulunulan Devletin topraklarından doğrudan gelerek sınırı yasal olmayan şekilde geçtikten sonra yakalanmışsa, Talep eden Devlet bu kişinin yakalanmasını müteakip üç iş günü içerisinde geri kabul başvurusunda bulunabilir.</p>	<p>Hızlandırılmış Prosedür</p> <p>Bir kişi Talep Eden Devletin sınır bölgesinde, Talepte Bulunulan Devletin topraklarından doğrudan gelerek sınırı yasal olmayan şekilde geçtikten 24 saat içinde yakalanmışsa, Talep eden Devlet bu kişinin yakalanmasını müteakip iki iş günü içerisinde geri kabul başvurusunda bulunabilir.</p>
<p>Uyruğa İlişkin Kanıtlar</p> <p>Bu Anlaşmanın Ek 1 ve 2'sinde belirtilen belgelerden hiçbiri sunulamıyorsa, geri kabul başvurusuna Talep Eden Devlet tarafından eklenen bir talep üzerine, Talepte Bulunulan Devletin ilgili yetkili diplomatik ve konsolosluk birimleri, geri kabul edilecek kişinin vatandaşlığının kanıtlanması için talepte bulunulan günden itibaren en geç yedi iş günü içerisinde gecikme olmaksızın söz konusu kişi ile görüşmek için düzenlemeler yapacaklardır.</p>	<p>Uyruğa İlişkin Kanıtlar</p> <p>Bu Anlaşmanın Ek 1 ve 2'sinde belirtilen belgelerden hiçbiri sunulamıyorsa, geri kabul başvurusuna Talep Eden Devlet tarafından eklenen bir talep üzerine, Talepte Bulunulan Devletin ilgili yetkili diplomatik ve konsolosluk birimleri, geri kabul edilecek kişinin vatandaşlığının kanıtlanması için talepte bulunulan günden itibaren en geç on iş günü içerisinde gecikme olmaksızın söz konusu kişi ile görüşmek için düzenlemeler yapacaklardır.</p>
<p>Zaman Sınırlaması</p> <p>Geri kabul başvurusu Talep Eden Devletin yetkili makamının bir üçüncü ülke vatandaşının veya vatansız bir kişinin Talep Eden Devletin topraklarına girmek, o topraklarda bulunmak veya oturmak için yürürlükte olan koşulları artık yerine getirmediği bilgisini elde etmesinden sonra azami altı aylık bir süre içerisinde Talepte Bulunulan Devletin yetkili makamına sunulmalıdır.</p>	<p>Zaman Sınırlaması</p> <p>Geri kabul başvurusu Talep Eden Devletin yetkili makamının bir üçüncü ülke vatandaşının veya vatansız bir kişinin Talep Eden Devletin topraklarına girmek, o topraklarda bulunmak veya oturmak için yürürlükte olan koşulları artık yerine getirmediği bilgisini elde etmesinden sonra azami bir yıllık süre içerisinde Talepte Bulunulan Devletin yetkili makamına sunulmalıdır.</p>
<p>Geri Kabul Usulu (Hızlandırılmış prosedür)</p> <p>Bir geri kabul başvurusu hızlandırılmış prosedürle yapılmış ise beş iş günü içerisinde yazılı olarak cevaplanmalıdır.</p>	<p>Geri Kabul Usulu (Hızlandırılmış prosedür)</p> <p>Bir geri kabul başvurusu hızlandırılmış prosedürle yapılmış ise iki iş günü içerisinde yazılı olarak cevaplanmalıdır.</p>

<p>Zaman Sınırlaması(Başvuru)</p> <p>Başvurunun zamanında sunulmasının önünde hukuki veya fiili engellerin söz konusu olması durumunda, zaman sınırlaması Talep Eden Devletin isteği üzerine, sadece var olan engeller ortadan kaldırılana kadar uzatılır.</p>	<p>Zaman Sınırlaması(Başvuru)</p> <p>Başvurunun zamanında sunulmasının önünde hukuki veya fiili engellerin söz konusu olması durumunda, zaman sınırlaması Talep Eden Devletin isteği üzerine, otuz güne kadar uzatılır.</p>
<p>Başvuruya Zamanında Yanıt Verilmemesi</p> <p>Başvuruya zamanında yanıt verilemesinin önünde hukuki veya fiili engellerin söz konusu olması durumunda, süre talep üzerine ve neden gösterilerek, Talep Eden Devletin ulusal mevzuatındaki azami gözaltı süresinin 60 günden az veya 60 güne eşit olması durumu hariç olmak üzere, 60 takvim gününe kadar uzatılabilir. Bu süre sınırlaması geri kabul başvurusunun alındığı tarih itibariyle başlamaktadır. Bu süre sınırlaması zarfında herhangi bir yanıtın verilmemesi durumunda, transferin üzerinde anlaşmaya varılmış olduğu kabul edilir. Bu süre sınırlaması zarfında herhangi bir yanıtın verilmemesi durumunda, transferin üzerinde anlaşmaya varılmış olduğu kabul edilir.</p>	<p>Başvuruya Zamanında Yanıt Verilmemesi</p> <p>Başvuruya zamanında yanıt verilemesinin önünde hukuki veya fiili engellerin söz konusu olması durumunda, süre talep üzerine ve neden gösterilerek 30 takvim gününe kadar uzatılabilir. Bu süre sınırlaması geri kabul başvurusunun alındığı tarih itibariyle başlamaktadır. Bu süre sınırlaması zarfında herhangi bir yanıtın verilmemesi durumunda, transferin üzerinde anlaşmaya varılmış olduğu kabul edilir.</p>
<p>Geri Kabulde Zaman Sınırlaması Son Süre</p> <p>Anlaşmaya varıldıktan sonra veya uygun olan hallerde, bu Maddenin 2. Paragrafında belirtilen sürenin sona ermesini müteakip, ilgili kişi üç ay içerisinde transfer edilir. Talep eden Devletin isteği üzerine, bu süre hukuki veya uygulamadan kaynaklanan engellerin aşılması için sarf edilen süre kadar uzatılabilir.</p>	<p>Geri Kabulde Zaman Sınırlaması Son Süre</p> <p>Anlaşmaya varıldıktan sonra veya uygun olan hallerde, bu Maddenin 2. Paragrafında belirtilen sürenin sona ermesini müteakip, ilgili kişi üzerinde anlaşılan şartlarda madde 9-1'e uygun olarak transfer edilir. Talep eden Devletin isteği üzerine, bu süre hukuki veya uygulamadan kaynaklanan engellerin aşılması için sarf edilen süre kadar uzatılabilir.</p>
<p>Transfer Ve Ulaşım İçin Bilgi Verme Süresi</p> <p>Madde 7(3)'e hâlel getirmeksizin, bir kişi geri gönderilmeden önce, Talep Eden Devletin yetkili makamları transfer tarihi, giriş noktası, olası refakatçiler ve transfere ilişkin diğer hususlardan Talepte Bulunulan Devleti yazılı olarak en az 48 saat önceden haberdar edecektir.</p>	<p>Transfer Ve Ulaşım İçin Bilgi Verme Süresi</p> <p>Madde 7(3)'e hâlel getirmeksizin, bir kişi geri gönderilmeden önce, Talep Eden Devletin yetkili makamları transfer tarihi, giriş noktası, olası refakatçiler ve transfere ilişkin diğer hususlardan Talepte Bulunulan Devleti yazılı haberdar edecektir.</p>
<p>Transit Usulü</p> <p>Talepte Bulunulan Devlet, başvuruyu aldıktan sonra 5 iş günü içerisinde ve yazılı olarak, Talep Eden Devlete kişinin alınacağına dair,</p>	<p>Transit Usulü</p> <p>Talepte Bulunulan Devlet, başvuruyu aldıktan sonra 5 iş günü içerisinde ve yazılı olarak, Talep Eden Devlete kişinin alınacağına dair,</p>

<p>giriş noktasını ve öngörülen kabul ediş saatini teyit eden şekilde veya kişinin alınmasının reddedildiğine ve bu tür bir reddin nedenlerine dair bilgi verir. Eğer 5 iş günü içerisinde yanıt alınmamışsa, transit geçiş kabul edilmiş sayılır.</p>	<p>giriş noktasını ve öngörülen kabul ediş saatini teyit eden şekilde veya kişinin alınmasının reddedildiğine ve bu tür bir reddin nedenlerine dair bilgi verir. Eğer 10 iş günü içerisinde yanıt alınmamışsa, transit geçiş kabul edilmiş sayılır.</p>
<p>Geri Kabul Anlaşmasının Uygulanmaya Başlama Tarihi</p> <p>Bu Anlaşmanın 4. ve 6. Maddelerinde ortaya konulan yükümlülükler bu Maddenin 2. Paragrafında belirtilen tarihten üç yıl sonra uygulanmaya başlanacaktır. Bu üç yıllık süre boyunca bu yükümlülükler, yalnızca Türkiye'nin geri kabulle ilgili ikili anlaşma veya düzenlemeler yaptığı üçüncü ülke vatandaşları ve vatansız kişiler için geçerlidir. Bu üç yıllık süre boyunca, Türkiye ve münferit üye devletler arasındaki mevcut ikili geri kabul anlaşmalarının ilgili bölümleri uygulanmaya devam edecektir.</p>	<p>Geri Kabul Anlaşmasının Uygulanmaya Başlama Tarihi</p> <p>Üye devletler ile Ukrayna arasında imzalanan iki taraflı anlaşmalarda veya diğer yasal olarak bağlayıcı araçlarda yer alan vatansız kişilerin ve vatandaşların geri kabul edilmesine ilişkin hükümler, Madde 20'de belirtilen iki yıllık süre sonunda başlanacaktır.</p>

<p>Geri Kabul Anlaşmasının Feshi</p> <p>Her bir Akit Taraf, resmi olarak diğerine bildirimde bulunarak bu Anlaşmayı feshedebilir. Bu Anlaşmanın yürürlüğü, bu bildirim yapıldığı tarihten altı ay sonra sona erecektir.</p>	<p>Geri Kabul Anlaşmasının Feshi</p> <p>Her bir Akit Taraf, resmi olarak diğerine bildirimde bulunarak bu Anlaşmayı feshedebilir. Bu Anlaşmanın yürürlüğü, bu bildirim yapıldığı tarihten altı ay sonra sona erecektir.</p>
--	--

Kaynak : Eur-Lex, 2014; 2007.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ

Dünyada hangi bölge ya da ülke olduğu fark etmeksizin insanlar tarafından bulunduğu zamanın cazibe merkezi olarak kabul gördüğü müddetçe, o bölge veya ülke göç konusunun hedefi haline gelmesi kaçınılmazdır. Günümüzde Avrupa kıtası özellikle Avrupa Birliği cazibe merkezi olarak ilk başlarda bulunmaktadır. Avrupa Birliği başta Benelüks ve sırasıyla Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Topluluğu (AT) olarak devam etmesinin ardından Avrupa Birliği olarak en son ki halini almıştır. Ancak Avrupa Birliği bu duruma gelirken bir evrimleşme geçirmiştir. Bu evrimleşme kendi içerisinde belirli anlaşmalar ve sözleşmeler sayesinde oluşmuştur. Yapılan bu sözleşmeler sadece Avrupa Birliğinin nasıl gelişeceği ya da şekilleneceği hakkında değildi. Başta Avrupa Birliğinin yakın komşularıyla olan ilişkileri ve bölgesel şekilde oluşturulan dış politikaların kendi iç politikasına uyumlu hale getirilmesi ve bunu nasıl en kolay şekilde yapılması gerektiği üzerine kurulmuştur.

Avrupa Birliği, birlik içinde yaşanan göç sorununu ilk başlarda iç sorunu olarak görmekteydi. Bununla ilgili olarak yaptığı zirveler ve anlaşmalarla bu sorunu aşmaya çalıştı. Bunu yaparken ise çözüm yöntemi olarak belirlediği yöntem; merkezden dışa doğru var olan problemi kaydırmaya şeklindeydi. Fakat kendisine ait olan düzensiz göç sorununu kendi içinde ortaya çıkardıktan sonra çözüm yolu olarak geri kabulün evrimleştirdiği hali ile yeni nesil (günümüz) Geri Kabul Anlaşmalarıyla göç sorununa çözüm bulma yoluna gittiğini görüyoruz.

Avrupa Birliği genel karakteristik özelliği gereği hangi konuyu ele alırsa alsın bir taşla birçok kuş vurma eğiliminde olmuştur. Bu konuda ki çabasından genel olarak hiç vazgeçmemiş ve şu ana kadar ki eylemleri ve tutumları da gösteriyor ki vazgeçecekmiş gibi de gözükmediğidir. Bu özelliğini kendi icadı olan Geri Kabul Anlaşmalarında çok net bir şekilde Avrupa Birliği tarafından bize gösterilmektedir. Avrupa Birliğinin yaptığı Geri Kabul Anlaşmaların da kendi problemi olan düzensiz kişileri vatandaşı bile olmayan ülkelere göndererek büyük bir yükten kurtulmanın yanında Vize Muafiyeti ve Geri Kabul Anlaşmasını kendisine göre hem entegre edip hem de ayrı iki anlaşma şeklinde kendi menfaatine göre yorumlayarak bir taşla bir çok kuş vurmaya başladığını açıkça söyleyebiliriz.

Düzensiz göç konusu ile bağlantılı olarak ülkelerin kendilerine özel olan egemenlik hakları, Geri Kabul Anlaşmalarını sayesinde tarafları egemenlik hakları konusunda birleştirici

bir araç olarak görülmektedir. Her ülke için vazgeçilmez olan egemenlik hakkı düzensiz göç konusu kapsamında yalnız değerlendirilemeyecek kadar önemli hukuki yapıya da sahiptir. Doğal olarak varlığını bağımsız bir şekilde sürdürmek isteyen her devletin kendisine özgü olan egemenlik alanını koruma yetkisinden kaynaklı olarak kendisine ait olan sınırlarını kontrol etmek, sınırlarının güvenliği sağlamak ve ülkesine giriş-çıkış yapanları tespitini yapmak gibi temel haklara sahiptir (Kılıç, 2016). Devletler bu hakları kullanırken kendi ülke vatandaşlarının yanında düzensiz göçe neden olan üçüncü ülke vatandaşları ve vatansızlar konusunda hukuki durumunu tek başına aldığı veya alacağı kararlarla yürütmesi oldukça zordur. Çünkü birden fazla ülkeyi ilgilendiren bir konu haline gelmesinden dolayı; bu uluslararası hukukun konusu haline gelmiştir.

Uluslararası hukukun uygulamasında büyük pay sahibi olan Geri Kabul Anlaşmaları üzerinde giderek artan bir ciddiyetle ve önemle durulması gereken bir uluslararası hukuk aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hukuk aracını günümüze kadar evrimleştirerek getiren Avrupa Birliği, kendisi tarafından en iyi şekilde uygulanarak ve kendi iç sistemine entegre ederek ayrıca kendisine Geri Kabul Anlaşmalarını dış politika aracı olarkten kullanabilmektedir. Bu dış politika çerçevesinde, Avrupa Birliği kendi içerisinde yaptığı anlaşmaları ileride ki oluşturacağı dış politikaya entegre ederek yeni alanlar açmaktadır. Örnek vermek gerekirse; Schengen anlaşmasıyla Avrupa Birliği tarafından oluşturulan özel birlikteliği gösteren bölge, iç politika meselesi olmaktan çıkarak Avrupa Birliğinin dış politikasının en önemli parçası olmuştur.

Avrupa Birliğinin dış politikası içerisinde Türkiye ve Ukrayna'nın birbirinden uzak gibi görünmesine rağmen birçok ortak noktada birleştiklerini söyleyebiliriz. Kısaca çalışmamızla ilgili olanlardan bahsederseniz, ilk önce ortak yönleri açısından her ikisi de Avrupa Birliğine komşu ülkelerdir. Ayrıca her ikisi de Avrupa Birliğine üye olmak isteyen ülkelerdir. Politik bakış açısından yorumlarsak her iki ülke de kendilerini Avrupa Birliğine yakın görmektedirler. Hatta Türkiye Cumhuriyeti Dışleri Bakanlığının sözcüsü Büyükelçi Hami Aksoy bir demecinde “Dünyanın çok daha karmaşık, öngörülemez ve tehlikeli sınamalarla karşı karşıya olduğu yeni dönemde Türkiyeli bir AB'nin öneminin daha da arttığını hatırlatmak isteriz.” (Demirtaş, 2018) diyerek; Türkiye'nin yönünü tarif etmiştir. Ayrıca Ukrayna'nın kendisini Avrupa Birliğine yakın görmesinin yanında Avrupa Birliği de, Ukrayna'yı Avrupa Komşuluk Politikası ve Doğu Ortaklığı projesi içerisine almıştır. Bu da demek oluyor ki Ukrayna ile birlikte Avrupa Birliği de, Ukrayna devletini olabildiğince Avrupa Birliğine yakınlaştırmayı amaçlamaktadır (Özbay, 2015).

Ukrayna ve Türkiye'nin ortak yönlerine devam ettiğimizde göreceğiz ki, her iki ülkede farklı zamanlarda olsa da Geri Kabul Anlaşmasını, Avrupa Birliği ile imzalamışlardır. Her iki ülke de kendilerini Avrupa'nın bir parçası olarak görmektedirler. İç siyasette her ne kadar bu konuda gidip gelmeler yaşansa da Avrupa Birliğine üye olma isteğini hiç kaybetmediklerini net bir şekilde ayrıca söyleyebiliriz.

Özellikle komşu ülkeler için bir çekim gücüne sahip olan Avrupa Birliği doğal olarak ta birçok ülke gibi Türkiye ve Ukrayna tarafından da arzulanan ve istenen bir durumdur. Bu çekim gücünün üye olmayan ülkeler için başlangıçta en cazip olanı vize muafiyetidir. Vize muafiyeti sürecini ile ilişkili olan Geri Kabul Anlaşmasını Ukrayna da, aynı Türkiye gibi Avrupa Birliği ile imzalayan ülkelere bir tanesidir (Knaus ve Stiglmeier, 2014).

Ukrayna Geri Kabul Anlaşmasını 2008 yılında imzalamasına rağmen 2015 yılında ancak vize muafiyetini elde edebilmiştir. Her ne kadar vize serbestliği yol haritasındaki maddelerin Ukrayna tarafından gerçekleştirilmesi uzun sürdüğü görülse de Ukrayna Vize Muafiyetini elde etmiştir. Ancak Avrupa Birliği, Ukrayna'ya uyguladığı vize serbestliğine belirli kısıtlamalar getirmiştir. Ukrayna ya verilen vize serbestliği içerisinde sadece iş ve turizm seyahatleri, dini veya yakınların ziyareti amacıyla yapılan seyahatler için onay verilmiş ancak Avrupa Birliği ülkelerinde yerleşmeye olanak sağlayacak olan çalışma veya eğitim görme hakkı içermemektedir (Kırım Haber Ajansı, 2017).

Avrupa Birliği, Ukrayna için uyguladığı bu tür bir kısıtlamayla Ukrayna vatandaşlarının AB içerisine uzun süreli girmesini ve yerleşmesini engellemek açısından yaptığı aşikârdır. Bunun bir diğer nedeni ise aslında Avrupa Birliği özellikle üye olarak genişlemesinden sonra Ukrayna ile komşu olan ve kültürel ve tarihsel ortak geçmişe sahip olan Polonya'yı hali hazırda Avrupa göç yollarının başında olan Ukrayna ya ilk tampon bölge yapmıştır. Çünkü Vize Serbestliği anlaşmasında, çalışma ve eğitim izni vermeyerek iki ülke arasındaki var olan kültürel ve tarihsel bağın arasına bir set çekmiştir. Çünkü göç eden kişilerin bu süreç içerisinde her ne kadar öncelikler ekonomik olsa da ilk önceliği dil ve akrabalık ilişkileri olan diğer ülkeye gitme eğiliminde olmalarıdır (Aksoy, 2012: 296). Bunun göç kuramlarından ilişkiler Ağı (Network) Kuramı ile bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz.

Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmasının başlangıcından devamına kadar yürüttüğü stratejide başta Polonya olmak üzere Ukrayna'nın diğer AB komşuları olan Macaristan, Romanya ve Slovakya'yı ilk önce Ukrayna ya karşı, Ukrayna yı ise özellikle eski Sovyet ülkelerinden ve Rusya dan gelecek göçmenlere karşı tampon bölgeye çevirmiştir. Bu da şu şekilde açıklamak gerekirse; doğu batı yönünde karasal olarak Asya-Avrupa istikametinin

kesişim noktasında olan Ukrayna, Avrupa Birliği için çok önemli bir denge unsuru olmaktadır (Bingöl, 2014: 23). Bu uyguladığı strateji, Avrupa Birliğinin güvenliği açısından ne kadar doğru olduğunu Polonya Cumhurbaşkanı Bronislaw Komorowski, Ukrayna Meclisine karşı yaptığı konuşmada, “Ukrayna Avrupa’nın bir parçası olmadan güvenli ve istikrarlı Avrupa olamaz” (QHA, 2015) diyerek ispatlamıştır. Burada parça derken Ukrayna’nın Avrupa Birliğine üyeliğini kastetmemiş, aksine Ukrayna’nın Avrupa Birliğine uyumuna dikkat çekmiştir. Böylece Ukrayna Geri Kabul Anlaşmasıyla Avrupa Birliğine alınmadan Avrupa’nın özellikle sınır güvenliği mevzuatına uygun hale getirilmiştir. Hatta yukarıda bahsedildiği gibi Avrupa Birliği bu sayede bir taşla birden çok kuş vurmaya başlamıştır.

Aynı strateji henüz Türkiye için tam olarak uygulanmamış olsa da biz vize muafiyetini aldığımız taktirde sadece iş ve turizm seyahatleri, dini veya yakınların ziyareti maksadıyla yapılan seyahatler için onay verilmiş olacak ve hali hazırda olan Avrupa’nın bizimle Geri Kabul Anlaşması sürecine iten Suriye savaşı ve özellikle sınır bölgelerinde olan Irak ve Suriye ile Osmanlıdan kalan kültürel ve akrabalık ilişkileri Ukrayna ve Türkiye arasında ki benzerliği açıkça göstermektedir. Bu duruma örnek verirsek sınır illerimiz olan Gaziantep, Kilis, Mardin, Şanlıurfa ve Hatay için akrabalık ilişkileri en yüksek olan illerimiz olup sayıları üç milyonu geçen Suriyeli göçmenlerin en yoğun şekilde yaşadığı illerdir (Kaya, 2017: 30).

Suriye savaşı ile tekrar hızlanan Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri Geri Kabul Anlaşmasının imzalanması ve Vize Serbestliği sürecinin başlamasıyla devam etmiştir. Bu süreç içerisinde Türkiye, Ukrayna’dan farklı olarak sadece transit ve kaynak ülke olmamış ayrıca hedef ülke olarak da ayrı bir şekilde Avrupa Birliği tarafından değerlendirilmiştir.

Türkiye açısından bakarsak ise; üç kıta’nın kesişim noktasında olması ve bölgesinde gittikçe yükselen ve etkin bir güç olması neticesiyle üçüncü ülke vatandaşlarının Türkiye’yi transit ülke potansiyelinden çıkarıp hedef ülke konumuna taşımıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015). Hem transit hem kaynak ve hem de hedef ülke olan Türkiye, Avrupa Birliği için Geri Kabul Anlaşması’nın imzalatılması gereken en önemli ülkelerin ilk başında gelmekteydi. Ancak ilk başlarda güvenli ülke sayılmayan Türkiye birden Avrupa Birliği tarafından güvenli üçüncü ülke sayılarak Geri Kabul Anlaşmasını imzalaması için teşvik edilmiştir.

Normal şartlarda Türkiye, Avrupa Birliği tarafından Cenevre Mültecilerin Hukukî Durumuna İlişkin olan Sözleşme ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin maddelerini yerine getirmesi şartıyla, güvenli üçüncü ülke sayılması gerekiyor. Türkiye ilk başlarda sadece Bulgaristan tarafından güvenli kaynak ülke sayılmasına rağmen, Avrupa Birliği ile olan Geri

Kabul Anlaşması sürecine gelince Avrupa komisyonu ortak bir liste oluşturulmasını isteyerek, Türkiye'nin de artık güvenli bir kaynak ülke olmasını önerdiği görülmüştür (Danışman, 2016). Böylece Avrupa Birliği tarafından, Vize Muafiyet sürecinin ve Geri Kabul Anlaşmalarının olmazsa olmazı olan Cenevre Mültecilerin Hukukî Durumuna İlişkin olan Sözleşmedeki ek protokol olan coğrafi sınırlamayı kaldırmayan Türkiye ile hem Geri Kabul Anlaşması hem de Vize Muafiyet süreci bütünleşik olarak başlatılmıştır.

Avrupa Birliği kendi huzur ve güvenini sağlayabilmek için özellikle olmazsa olmaz dediği şeyleri kendisine uygun şekilde yumuşatarak kabul edebildiğini bize açıkça göstermiştir. Bunu Türkiye için göz ardı edilme sebebi ise tabii ki Suriye iç savaşı sonucu, Avrupa ya doğru olan büyük göç dalgasıydı. Bu büyük problemle karşılaşmak istemeyen Avrupa Birliği hiçbir ülkeye vermediği para yardımını Türkiye'ye vermeyi bile kabul etmek zorunda kalmıştır. Bununla ilgili olarak 2 defa 3'er milyar avro olmak üzere toplamda 6 milyar avro vermeyi taahhüt etmiştir. Hatta 18 Mart 2016 yılında ki Türkiye-AB arasındaki zirvede bahsedilen kaynağın kullanımının hızlandırılmasına ve 2018 yılına kadar ise ayrıca 3 milyar avro miktarında ek bir kaynağın harekete geçirilmesi yönünde karar alınmıştır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2017).

Yaklaşık yedi yıldır devam eden Suriye iç savaşı sonucu araştırma şirketi PEW'in yayınladığı kapsamlı inceleme neticesinde yaklaşık 13 milyon Suriye vatandaşı evlerini terk ettiği görülmektedir (UMHD, 2018). Kızılay'ın hazırladığı rapora göre ise 2005-2014 yılları arasında Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmen sayısı 496.912'dir. Ayrıca aynı raporda verilen bilgiye göre, Türkiye'de son iki yılda yapılmış olan operasyonlar sonucunda yaklaşık 206.000 yasa dışı göçmen ise kurtarılmıştır (Göç İstatistik Raporu, 2017). Bu rakamlar Avrupa Birliği için oldukça yüksek rakamlar olup göç konusunda alışık oldukları düzenli göç alma şekilleri için çok ciddi bir tehdit olmaktadır.

Avrupa Birliği uygulamaya soktuğu Geri Kabul Anlaşmalarıyla kendi göç yönetimini korumaya çalışarak ilk başlarda üye yaparak sonrasında ise üye yapmadan tampon bölgeler oluşturmuş. Bu bölgeleri oluştururken ise ve kendi menfaati gereğince hangi ülke ya da toplum olduğuna bakmaksızın hatta dil, din, ırk, kültür ya da insani boyutunu görmezden gelerek sadece kendi güvenliğine odaklanmıştır. Bu güvenliği sağlarken de Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşmalarını, Avrupa Birliğine üyelik ve vize muafiyeti anlaşmalarının olmazsa olmazı yaparak ülkeleri kendi dış politikalarına uyumlu hale getirmeye çalışmaktadır. Bunu en belirgin örneği ise Avrupa Birliğiyle Geri Kabul Anlaşması imzalayan ülkelerin özellikle Avrupa Birliğine giden kişilerin oluşturduğu düzensiz göçün kaynağı olan ülkelerle ve

Avrupa Birliğinin komşusu olan ülkelerle Geri Kabul Anlaşması yapmak zorunda kaldıklarıdır.

Geri Kabul Anlaşması neticesinde oluşacak olan kişilerin takası konusunda olabilecek olan zorluğun ve adaletsizliğin farkında olan Türkiye, şu ana kadar olan sürede 15 ülke ile Geri Kabul Anlaşması imzalayarak (Yunanistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Belarus, Yemen, Nijerya, Bosna Hersek, Karadağ, Kırgızistan, Pakistan, Romanya, Suriye, Ukrayna, Kosova ve Norveç) Avrupa Birliğiyle yaptığı Geri Kabul Anlaşmasının yükünü hafifletmeye çalışmıştır (Dışışleri Bakanliğı, 2018). Çünkü yapılacak olan transferlerde Türkiye ye gönderdiği kişi kadarını Avrupa Birliği almak zorundadır. 27 tane üyesi olan Avrupa Birliği bu kişileri kendi içerisinde eritebilmesi oldukça kolayken aynı miktarda ki kişiyi ise Türkiye tek başına barınma ve diğer ihtiyaçlarını karşılaması gerçekten zor olacaktır. Bu durum Türkiye'nin başka ülkelerle yaptığı Geri Kabul Anlaşmalarının ne kadar önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Ukrayna açısından ise Ukrayna, 2007 yılında Polonya, Slovakya ve Macaristan ile iki taraflı müzakereleri başlatarak ve 2008 yılında Romanya, sınırın sakinleri için sınır geçiş prosedürünü basitleştiren yerel sınır trafiği anlaşmalarını 2008 yılında yayınlamıştır (Dialogue in justice, liberty and security, 2015). Böylece her iki devlet de Avrupa Birliğiyle Geri Kabul Anlaşmalarını imzalayarak Avrupa Birliğinin dış politikasının bir parçası olmuşlardır. Böylece Ukrayna, Avrupa Birliği ile imzaladığı Geri Kabul Anlaşması sayesinde Avrupa'nın özellikle düzensiz göç sorununun yükünün büyük bir kısmını sırtlamıştır.

Türkiye ve Ukrayna'nın Avrupa Birliği ile imzaladığı Geri Kabul Anlaşmalarını dönemsel olarak kıyasladığımızda; Türkiye dönemsel olarak Avrupa Birliği için Ukrayna'dan çok daha öncelikli olmuştur. Bunun temel nedeni ise Suriye iç savaşıdır. Ancak Vize Muafiyet süreci uzun sürmesine rağmen Ukrayna, Avrupa Birliği için Türkiye ye nazaran daha yakın görölmüş olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca Türkiye, Avrupa Birliği ile imzladığı Geri Kabul Anlaşmasına rağmen hala vize muafiyeti alabilmek için bir bekleyiş içerisinde. Bu bekleyiş ne zaman sonuçlanacağına dair herhangi bir tarih Avrupa Birliği tarafından verilmemektedir. Avrupa Birliği ile Geri kabul Anlaşması İmzalayan ülkeleri örnek alırsak, şuana kadar vize muafiyetinin Türkiye' ye verilmiş olması gerekmektedir.

19299023adresinden alındı

(2016, Nisan 27). 10 20, 2018 tarihinde Madde14.org:
<http://madde14.org/index.php?title=FRONTEX> adresinden alındı

(2016). 11 12, 2018 tarihinde Fortune: <http://www.fortuneturkey.com/havayolu-yolcu-sayisi-182-milyona-yaklasti-26176> adresinden alındı

(2016). Mülteci Krizinin Yönetimi: Komisyon AB-Türkiye Beyanının uygulanmasına ilişkin rapor. European Commission. Brüksel: European Commission.

(2017, Aralık 22). 11 26, 2018 tarihinde Kırım Haber Ajansı:
<http://qha.com.ua/tr/siyaset/klimkin-quot-vize-serbestisi-ukrayna-nin-elinden-alinamaz-quot/163438/> adresinden alındı

(2017, Aralık 1). 12 28, 2018 tarihinde İçerik.net: <https://www.icerik.net/icerik-analizi-nedir-nasil-yapilir> adresinden alındı

(2017). 11 12, 2018 tarihinde Dhmi:
<https://www.dhmi.gov.tr/Lists/IstatistikList/Attachments/59/ARALIK%20YOLCU.pdf> adresinden alındı

(2017, Nisan 27). 11 16, 2018 tarihinde Haberrus:
<https://haberrus.com/politics/2017/04/27/ukrayna-vatandaslarina-vizesiz-avrupa-11-haziranda-basliyor.html> adresinden alındı

(2018). 10 9, 2018 tarihinde Hürriyet.com.tr: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/beneluks-nedir-beneluks-ulkeleri-nedir-40928099> adresinden alındı

(2018). 11 05, 2018 tarihinde Dışişleri Bakanlığı: http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa adresinden alındı

(2018, Temmuz 10). 11 6, 2018 tarihinde Yeni Akit:
<https://www.yeniakit.com.tr/haber/avrupa-birligi-nufusu-5126-milyon-oldu-491017.html> adresinden alındı

(2018). 11 12, 2018 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı:
<http://www.mfa.gov.tr/yurtdisi-teskilati.tr.mfa> adresinden alındı

(2018). 11 11, 2018 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiye-en-cok-dis-temsirciligi-olan-5-ulke/1058534> adresinden alındı

- (2018). 11 16, 2018 tarihinde Mission of Ukraine to the European Union: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/ukraine-eu/justice/cooperation> adresinden alındı
- (2018). 11 20, 2018 tarihinde Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu: <https://www.avrupa.info.tr/tr/geri-kabul-anlasmasi-6895> adresinden alındı
- (2018). 11 28, 2018 tarihinde Dışışleri Bakanlığı: http://www.mfa.gov.tr/turkiye_de-duzensiz-goc.tr.mfa adresinden alındı
- (2018). 11 30, 2018 tarihinde AFAD: <https://www.afad.gov.tr/tr/23792/Aciklamali-Afet-YonetimiTerimleriSozlugu?kelime=g%C3%BCvenli+%C3%BC%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC+%C3%BCIke> adresinden alındı
- (2018). 11 15, 2018 tarihinde Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Residence_permits_statistics#First_residence_permits_by_citizenship adresinden alındı
- Akdemir, E. (2014). Avrupa birliği'nin ukrayna politikası:eski komşu mu? yeni aday mı? *Karam* (41), 61-75.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (20), 292-303.
- Alkan, M. N. (2015). Almanya–Rusya ilişkileri bağlamında ukrayna krizi. *Karadeniz Araştırmalar Dergisi* (45), 89-103.
- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2011, 08 02). 11 13, 2018 tarihinde Dışışleri Bakanlığı: <https://www.ab.gov.tr/302.html> adresinden alındı
- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2013, 12 16). 11 05, 2018 tarihinde Dışışleri Bakanlığı: https://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakkinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf adresinden alındı
- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2017, 12 30). 11 27, 2018 tarihinde Dışışleri Bakanlığı: https://www.ab.gov.tr/abnin-mali-yardimlari-hakkinda-aciklama_51062.html adresinden alındı
- Avrupa Birliği Haritası. (2019). 12 25, 2018 tarihinde Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu: <https://www.avrupa.info.tr/tr/etkilesimli-avrupa-haritasi-9> adresinden alındı
- Avrupa Birliği Türkiye Geri Kabul Anlaşması. (2018, Ağustos 2018). 01 01, 2019 tarihinde

- Madde14: <http://madde14.org/images/6/61/ABGeriKabulAnlasma.pdf> adresinden alındı
- Avrupa Birliği Zirve Sonuç Bildirgeleri. (2017, 12 13). 10 15, 2018 tarihinde Avrupa Birliği Başkanlığı:https://www.ab.gov.tr/avrupa-birliği-zirve-sonuc-bildirgeleri_45449.html adresinden alındı
- Aykaç, M., ve Yertüm, U. (2016). Avrupa birliği g politikalarının gelişimi: misafir işçi kabulünden sığınmacı akınına. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (70), 1-29.
- Banazili, A. M. (2018). *Avrupa birliği ve Türkiye'de düzensiz göç yönetiminin geri kabul anlaşmaları üzerinden değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Universitesi, Malatya.
- Batır, K. (2017). Avrupa birliği'nin geri kabul anlaşmaları:Türkiye ile ab arasında imzalanan geri kabul anlaşması çerçevesinde hukuki bir değerlendirme. *Yönetim Bilimleri Dergisi* , 15 (30), 585-601.
- BBC NEWS. (2016, şubat 3). 11 03, 2018 tarihinde BBC: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160203_ab_turkiye adresinden alındı
- Bingöl, O. (2014). Ukrayna krizinin ulusal, bölgesel-küresel bağlamı ve gelecek ngrleri. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 1 (41), 15-38.
- Bolayır, C. (2000). *Amsterdam antlaşması*. İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı.
- Bozkurt, K. (2016). Geri Kabul ve Vize Serbestisi Anlaşması. 11 5, 2018 tarihinde Türkiye Barolar Birliği Dergisi: <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2016-125-1594> adresinden alındı
- Coleman, N. (2009). *European readmission policy: Third country interests and refugee rights*. Boston: Martinus Nijhoff.
- elik, A. (2015, Ocak 19). Türkiye – AB Geri Kabul Anlaşması. 10 23, 2018 tarihinde Konya Ticaret Odası: <http://www.kto.org.tr/d/file/turkiye--ab-geri-kabul-anlasmasi.20150119132338.pdf> adresinden alındı
- elik, A. (2016). Türkiye – AB Geri Kabul Anlaşması. 11 08, 2018 tarihinde Konya Ticaret Odası: <http://www.kto.org.tr/d/file/turkiye--ab-geri-kabul-anlasmasi.20150119132338.pdf> adresinden alındı

- Çetin, H. (2013, Aralık 13). 10 23, 2018 tarihinde TÜRKSAM: <http://turksam.org/ab-ile-geri-kabul-anlasmasi-turkiye-yi-multeci-deposu-yapar-mi> adresinden alındı
- Danışman, J. (2016, 04 22). Deutsche Welle Türkçe. 11 27, 2018 tarihinde DW.COM: <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-g%C3%BCvenli-%C3%BCIke-mi/a-19206661> adresinden alındı
- Demirtaş, S. (2018, Ağustos 28). 12 23, 2018 tarihinde BBC Türkiye: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-45338511> adresinden alındı
- Deutsche Welle. (2016). 11 08, 2018 tarihinde DW.COM: <https://www.dw.com/tr/ab-komisyonu-geri-kabul-anla%C5%9Fmas%C4%B1-y%C3%BCr%C3%BCrl%C3%BCkte/a-19299023> adresinden alındı
- Devlette: Bilgi, Haber ve Duyuru Portalı. (2017, Ocak 27). 12 23, 2018 tarihinde Devlette: <https://www.devlette.com/geri-kabul-anlasmasi-nedir-ne-demektir/> adresinden alındı
- Dialogue in justice, liberty and security. (2015, Mayıs 14). 11 27, 2018 tarihinde Mission of Ukraine to the European Union: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/ukraine-eu/justice/border-traffic> adresinden alındı
- Dışişleri Bakanlığı. (2007). 10 17, 2018 tarihinde Avrupa Birliği Başkanlığı: https://www.ab.gov.tr/_22421.html adresinden alındı
- Ekinci, M. U. (2016). *Türkiye-AB geri kabul anlaşması ve vize diyoloğu*. Ankara: SETA.
- Ekşi, P. D. (2016). Göç Uzmanları Türkiye-AB Sığınmacı Görüşmelerini Değerlendiriyor: İşbirliği olacak mı? 11 7, 2018 tarihinde İGAM: <http://law.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/igam.pdf> adresinden alındı
- English Oxford Living Dictionary. (2018). 05 24, 2018 tarihinde Oxford Dictionary: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/immigration> adresinden alındı
- Ercan, M. (2016). Mülteci krizi bağlamında Türkiye-Ab ilişkileri ve geri kabul anlaşması. *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1 (1), 1-22.
- Erdal, H., ve Demir, O. Ö. (2010). Yasadışı göç ile ilgili kavramların doğru anlaşılabilmesi sorunu ve yazılı basında çıkan haberler üzerine bir inceleme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 29-54.
- EU law. (2011, 11 18). 10 20, 2018 tarihinde European Union: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

- ontent/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l33153 adresinden alındı
- EU law and publications. (2007, 12 18). 11 15, 2018 tarihinde Eureapen Union: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b8dbfbba-d288-40ac-935e12019f9f544.0006.01/DOC_2&format=PDF adresinden alındı
- Eur-Lex. (2007, 12 18). 12 27, 2018 tarihinde European Union: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2007.332.01.0046.01.ENG adresinden alındı
- Eur-Lex. (2014, 05 07). 12 27, 2018 tarihinde European Union: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22014A0507\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22014A0507(01)) adresinden alındı
- European Commission. (2015). Sixth Progress Report on the Implementation by Ukraine of the Action Plan on Visa Liberalisation. Brussels.
- Gedikkaya Bal, P. (2016). The effects of the rerugee crisis on the EU-Turkey relations: The readmission agreement and beyond. *European Scientific Journal* , 12 (8), 4-35.
- Gillade, K. (2010-2011). *Readmission agreements conculeded by eu*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Universiteit Gent.
- Göç İstatistik Raporu. (2017). Kızılay, Düzensiz Göç. Ankara: Türk Kızılayı Göç Ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü.
- Göç Terminolojisi. (2015, 02 02). 11 30, 2018 tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-terminolojisi_363_363_381_icerik adresinden alındı
- Göçmen, İ. (2014). Türkiye ile avrupa birliği arasindaki geri kabul anlaşmasının hukuki yönden analizi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 13 (2), 21-86.
- Gülbahar, Y., ve Alper, A. (2009). Öğretim teknolojileri alanında yapılan araştırmalar konusunda bir içerik analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* , 42 (9), 93-111.
- Hacıoğlu, F. Z. (2017). <http://www.muhamrembalci.com/genchukukcular.php>. 10 10, 2018 tarihinde <http://www.muhamrembalci.com>: <http://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimlerV/589.pdf> adresinden alındı
- Haran, O. (2017). Between Russia and the EU: Lessons from the Orange. Revolution in

- Ukraine. 11 13, 2018 tarihinde University of Malta: https://www.um.edu.mt/__data/assets/pdf_file/0018/150417/Chapter_17_-_Olexiy_Haran.pdf adresinden alındı
- İgduygu, A., and AkseL, D. B. (2014). Two-to-Tango in Migration Diplomacy:Negotiating Readmission Agreement between the eu and Turkey. *European Journal Of Migration And Law*16 , 337-363.
- İOM. (2016). Migration İn Ukraine. 12 22, 2018 tarihinde IOM Ukraine: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/ff_eng_10_10_press.pdf adresinden alındı
- Karabıyık, H. (2018). *Türkiye ile avrupa birliği arasında izinsiz ikamet eden kişilerin geri kabulüne ilişkin anlaşma'nın türkiye-avrupa birliği ilişkilerine etkisi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- (2017). Kimliklerin geçişliği ve karşılaşmalar:aşiret bağları ve dayanışmalar. M. Kaya içinde, *Türkiye'deki Suriyeliler: iç içe geçişler ve karşılaşmalar* (s. 1-145). İstanbul: Hiper yayın.
- Kaygısız, Ö. (2013). *AB'nin dışsallaştırma stratejisinin türkiye'nin düzensiz göç politikalarına etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , Girne Amerikan Üniversitesi, Girne.
- Kılıç, A. T. (2016, Haziran 03). 11 24, 2018 tarihinde Multeci.net: <http://multeci.net/?p=473> adresinden alındı
- Knaus, G., ve Stiglmyer, A. (2014). İktisadi Kalkınma Vakfı Dergisi. 11 26, 2018 tarihinde İKV:<https://www.esiweb.org/pdf/IKV%20-%20Knaus-Stiglmyer%20-%20Eight%20reasons%20why%20Turkey%20does%20not%20need%20to%20fear%20the%20readmission%20agreement%20-%20May%202014.pdf> adresinden alındı
- Koçak, O., ve Gündüz, D. R. D. (2016). Avrupa Birliği göç politikaları ve göçmenlerin sosyal olarak içermelerine etkisi. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 66-91.
- Köse, M. A. (2015). Geri kabul anlaşması ve vizesiz avrupa:Türkiye'nin diş politika tercihlerini anlamak. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3 (2), 195-220.
- Mat ve Özdan, T. Y. (2018). AB ile Türkiye arasındaki geri kabul anlaşması'nın insan hakları açısından değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*,24 (1), 36-49.

- Mess. (2018). 10 14, 2018 tarihinde www.mess.org.tr:
https://www.mess.org.tr/media/filer_public/06/6f/066f2b7c-0c84-48a9-b0ea-c89bd4a2cc59/amsterdam_antlasmasi.pdf adresinden alındı
- Migration And Home Affairs. (2018, 11 11). 11 11, 2018 tarihinde European Commission:
<https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/irregular-migration-return-policy/> adresinden alındı
- Migratory Map. (2018). 10 24, 2018 tarihinde FRONTEX: <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map/> adresinden alındı
- Milliyet. (2013, 11 04). 12 19, 2018 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/gundem/2013/04/11/gulden-iki-kanuna-onay> adresinden alındı
- Nas, Ç. (2015). Türkiye-AB ilişkilerinde geri kabul ve vize serbestliği:hareketliğin yöntemi. *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 23 (2), 169-185.
- Noll, G. (2000). *Negotiating asylum*. London, England: Martinus Nijhoff.
- Özalp, G. (2018, 06 18). 12 20, 2018 tarihinde Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/vize-kriterleri-7den-6ya-dustu-40869977> adresinden alındı
- Özbay, F. (2015, Şubat 16). 23 23, 2018 tarihinde AL Jazeera: www.aljazeera.com.tr/gorus/avrupanin-gelecegi-ukraynanin-omuzlarina-yuklendi adresinden alındı
- Özbek, M. (2004). Yurttaşlığın Kamusal Ve Ulusüstü Boyutu. İstanbul, Türkiye: Hil Yayın.
- Özcan, M. (2005). Avrupa birliği sığınma hukuku:ortak bir sığınma hukukunun ortaya çıkışı. (USAK, Dü.) İstanbul: Uluslar Arası Stratejik Araştırma Kurumu.
- Özcer, A. (2013). 11 15, 2018 tarihinde Serbestiyet: <http://www.serbestiyet.com/yazarlar/akin-ozcer/geri-kabul-neden-odun-degil-131532> adresinden alındı
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (11), 323-343.
- Özgür, O. (2013.). *Avrupa birliği ve yasadışı göçmen/mülteci sorunu: sınır güvenliği ve*

- türkiye'ye etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Komutanlığı, Ankara.
- Özsöz, M. (2016). TÜRKİYE-AB GERİ KABUL ANLAŞMASI'NIN 5N 1K'SI. 11 11, 2018 tarihinde İKTİSADİ KALKINMA VAKFI: https://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/gkanin_5n1ksi.pdf adresinden alındı
- Parliamentary Assembly. (2010, March 16). 11 15, 2018 tarihinde Refworld : <http://www.refworld.org/pdfid/4bdadc1c3.pdf> adresinden alındı
- Prodi, R. (2002). *European commission. a wider europe - a proximity policy as the key to stability*. Brussels, Belgium: European Commission.
- Resmi Gazete. (2014, Ağustos 2). 11 06, 2018 tarihinde Resmigazete.gov: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1.htm> adresinden alındı
- Rogers, J., and Pallenberg, M. (2016, December 02). 11 14, 2018 tarihinde EXPRESS: <https://www.express.co.uk/news/world/739197/EU-immigration-Ukrainians-moving-Europe> adresinden alındı
- Sarı, G. (2015). *AB yolunda Ukrayna: Avrupa komşuluk politikası ve AB - Ukrayna ilişkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Schengen Bölgesi. (2018). 10 20, 2018 tarihinde www.avrupa.info.tr: <https://www.avrupa.info.tr/tr/schengen-bolgesi-602> adresinden alındı
- Schengen Visa İnfö. (2017, Aralık 21). 10 20, 2018 tarihinde www.schengenvisainfo.com: <https://www.schengenvisainfo.com/tr/schengen-bolgesi-ulkeleri-listesi/> adresinden alındı
- Seval, H. F. (2015). *avrupa birliği vatandaşlığı. avrupa birliği hukuku dersi çalışması (1-19)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Seville European Council. (2002, JUNE 21-22). 10 19, 2018 tarihinde European Council: <https://www.consilium.europa.eu/media/20928/72638.pdf> adresinden alındı
- Sönmez, P., and Kırık, H. (2017). Turkish-EU readmission agreement:A critique of eu-turkey migration dialogue. *The Journal of Security Strategies*. 13 (25), 1-27.
- Sputnik. (2017, 05 17). 11 03, 2018 tarihinde Sputnik Türkiye: <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201705171028503199-ab-ukrayna-vize-muafiyeti->

tanidi/ adresinden alındı

Statewatch. (1995, july). 10 14, 2018 tarihinde statewatch:
<http://database.statewatch.org/article.asp?aid=24952> adresinden alındı

Şenay, F., ve Koçak, M. (2014, Ağustos). Avrasya'nın jeopolitik anahtarı: Ukrayna üzerinden güç mücadelesi. *SETA* (106), 1-32.

Tampere European Council 15 and 16 October 1999. (1999). 10 18, 2018 tarihinde European Parliament: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm adresinden alındı

The Stockholm Programme. (2010, 03 16). 10 18, 2018 tarihinde European Union: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=LEGISSUM:jl0034> adresinden alındı

Tokuzlu, L. B. (2016). Yabancılar ve uluslararası koruma kanun'unun yasal belirlilik ilkesi konusunda türk uygulamasına katkisi üzerine bir değerlendirme. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, (7), 1061-1105.

Topçuoğlu, R. A. (2012). Düzensiz Göç: Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Hareketliliği. N. A. Öner, & S. G. İhlamur Öner içinde, *Küreselleşme Çağında Göç (kavramlar tartışmaları)* (s. 501-518). İstanbul: İletişim Yayınları.

Trauner, F., and Kruse, I. (2008). Centre For European Policy Studies. 11 8, 2018 tarihinde INSTISTUDE EUROPEAN STUDIES:
<https://www.ies.be/files/EC%20visa%20facilitation%20and%20readmission%20agreements.pdf> adresinden alındı

Turan, Y., ve Şaşkın, O. (2017). AB'ye iltica başvurularının değerlendirilmesinde geri kabul ve güvenli üçüncü ülke tartışmaları. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 47-56.

Turgay, S. (2011). *AB üyelik sürecinde Türkiye'nin sınır güvenliği*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

Türk Dil Kurumu. (2018, 5 24). 5 24, 2018 tarihinde tdk:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b06c474b654c4.09372820 adresinden alındı

Türk Vatandaşlığı Kanunu. (2018). 11 06, 2018 tarihinde www.mevzuat.gov.tr:
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5901.pdf> adresinden alındı

Uluslar Arası Stratejik Araştırmalar Kurumu. (2006). Terörizm. İ. Bal içinde, Terör, Terörizm Ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal Ve Bölgesel Deneyimler (s. 1-394). Ankara: Uluslar Arası Stratejik Araştırmalar Kurumu(USAK).

Uluslararası İlişkiler Portalı. (2009, Ocak 29). 11 21, 2018 tarihinde UİPORTAL.NET: <http://www.uiportal.net/turkiyenin-yeni-donem-vize-politikasi.html> adresinden alındı

Uluslararası Mülteci Haklar Derneği. (2018, Mart 07). 11 27, 2018 tarihinde <https://www.umhd.org.tr/2018/03/hangi-ulkede-ne-kadar-multeci-var/> adresinden alındı

Weber, A. (2016, 05 01). 12 20, 2018 tarihinde Perspektif: <http://www.perspektif.eu/2016/05/01/avrupaya-multeci-akiminin-sinirlendirilmesi-hukuki-perspektif/> adresinden alındı

Yaşar, D. M. (2015). *Nitel araştırma*. Adana: ukurova Üniversitesi.

Yenişafak. (2017, 2 7). 10 12, 2018 tarihinde Yeni şafak Gazetesi: <https://www.yenisafak.com/maastricht-anlasmasi-nedir-h-2609172> adresinden alındı

Yiğit, D. D. (2018, 06 29). Avrupa Zirvesinde G Meselesi ve İtalya. 11 05, 2018 tarihinde Doğrusunu Okuyun: <http://soyledik.com/tr/makale/7432/avrupa-zirvesinde-goc-meselesi-ve-italya--doc-dr-dilek-yigit.html> adresinden alındı

Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).

Yıldız, D. M. (2017). 12 16, 2018 tarihinde <http://www.bingol.edu.tr/media/204988/sayt-bolum8-Sosyolojide-Nicel-ve-Nitel-Arastirma-Yontemleri.pdf> adresinden alındı

Yıldız, Z. (2018, Eylül 3). Euronews. 01 01, 2019 tarihinde <https://tr.euronews.com/2018/03/26/ab-turkiye-multeci-anlasmasi-ab-fonlari-nereye-ve-nasil-harcaniyor-> adresinden alındı

Yüce, K., Eryaman, M. Y., şahin, A., ve Koçer, Ö. (2014). Sosyal bilimlerde paradigma dönüşümü ve türkiye’de uygulamalı dilbilimi alanında nitel araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 39(171).

Yüzbaşıoğlu, N. (2018). Anadolu Ajansı. 12 20, 2018 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turkiye-en-cok-dis-temsilciligi-olan-5-ulke/1058534>

adresinden alındı

EKLER

Ek 1.Avrupa Birliği-Türkiye Geri Kabul Anlaşması

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İLE
AVRUPA BİRLİĞİ ARASINDA
İZİNSİZ İKAMET EDEN KİŞİLERİN GERİ KABULÜNE İLİŞKİN
ANLAŞMA

YÜKSEK AKİT TARAFLAR olan,

Bundan sonra “Birlik” olarak anılacak AVRUPA BİRLİĞİ,

ve

Bundan sonra “Türkiye” olarak anılacak TÜRKİYE CUMHURİYETİ,

Yasadışı göçle daha etkin mücadele etmek için işbirliklerini güçlendirmeye **KARARLI OLARAK,**

Bu Anlaşma vasıtasıyla ve karşılıklılık temelinde, Türkiye veya Avrupa Birliği Üye Devletleri’nden birinin topraklarına giriş, burada bulunma ya da ikamet etme koşullarını sağlamayan veya artık sağlamayan kişilerin kimliklerinin tespiti ile emniyetli ve düzenli bir şekilde geri dönüşleri için süratli ve etkin usuller geliştirmeyi ve söz konusu kişilerin transit geçişlerini işbirliği ruhu içinde kolaylaştırmayı **ARZULAYARAK,**

Bu Anlaşmanın, Türkiye, Birlik ve Üye Devletlerinin uluslararası hukuktan, özellikle de 4 Kasım 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 28 Temmuz 1951 tarihli Mültecilerin Statüsüne Dair Sözleşmeden doğan hak, yükümlülük ve sorumluluklarına halel getirmeyeceğini **VURGULAYARAK,**

Bu Anlaşmanın, Avrupa Birliğinin kendi yasal araçlarınca şart koşulduğu üzere, Üye Devletlerde dönüş usullerine tabi olan veya bu devletlere iltica başvurusunda bulunmuş kişilerin haklarına ve usulü garantilerine halel getirmeyeceğini **VURGULAYARAK,**

Bu Anlaşmanın, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında Ortaklık kuran 12 Eylül 1963 tarihli Anlaşmanın hükümlerine, ek protokollerine, ilgili Ortaklık Konseyinin

kararlarının yanı sıra, Avrupa Birliği Adalet Divanının ilgili içtihadına hâlel getirmeyeceğini VURGULAYARAK,

Üçüncü ülke vatandaşlarının statüleriyle ilgili 2003/109/AK sayılı Konsey Direktifi şartları altında uzun dönem ikamet izni sahibi olan kişilerin Direktifin 12. maddesi kapsamında sınır dışı edilmeye karşı güçlendirilmiş korumadan faydalandıklarını VURGULAYARAK,

Bu Anlaşmanın, ortak sorumluluk, dayanışma, Türkiye ve Birlik arasındaki göç akımlarının yönetiminde eşit ortaklık ilkelerine dayandığını ve bu bağlamda Birliğin, Türkiye'yi bu Anlaşmanın uygulanmasında desteklemek için mali kaynaklar sağlamaya hazır olduğunu VURGULAYARAK,

Bu Anlaşmanın, Avrupa Birliğinin işleyişine dair Anlaşmanın Üçüncü kısmının V. Başlığının kapsamına giren hükümlerinin, Avrupa Birliği Antlaşmasına ve Avrupa Birliğinin işleyişine dair Anlaşmaya Ek, Birleşik Krallık ve İrlanda'nın Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanlarına ilişkin pozisyonları üzerine Protokol uyarınca, kendileri talep etmedikçe, Birleşik Krallık ve İrlanda için geçerli olmayacağını DİKKATE ALARAK,

Bu Anlaşmanın, Avrupa Birliğinin işleyişine dair Anlaşmanın Üçüncü kısmının V. Başlığının kapsamına giren hükümlerinin, Avrupa Birliği Antlaşmasına ve Avrupa Birliğinin işleyişine dair Anlaşmaya Ek, Danimarka'nın pozisyonu üzerine Protokol uyarınca, Danimarka Krallığı için geçerli olmayacağını DİKKATE ALARAK,

AŞAĞIDAKİ MADDELER ÜZERİNDE MUTABİK KALMIŞLARDIR:

MADDE 1

Tanımlar

Bu Anlaşmanın amaçları bakımından:

- (a) "Akit Taraflar", Türkiye ve Birlik anlamına gelir;
- (b) "Türk Vatandaşı", Türkiye mevzuatı uyarınca Türk vatandaşlığını taşıyan herhangi bir kişi anlamına gelir;
- (c) "Üye Devlet Vatandaşı", Avrupa Birliği'nin bir Üye Devletinin vatandaşlığını taşıyan herhangi bir kişi anlamına gelir;
- (d) "Üye Devlet", Danimarka Krallığı dışında kalan tüm Avrupa Birliği Üye Devletleri anlamına gelir;

- (e) "Üçüncü Ülke Vatandaşı", Türkiye veya herhangi bir Üye Devlet vatandaşlığı dışında bir vatandaşlık taşıyan herhangi bir kişi anlamına gelir;
- (f) "Vatansız kişi" herhangi bir ülke vatandaşlığı taşımayan herhangi bir kişi anlamına gelir;
- (g) "İkamet izni", Türkiye veya Üye Devletlerden biri tarafından düzenlenmiş olan ve bir şahsa söz konusu devletin topraklarında ikamet hakkı tanıyan her tür izin anlamına gelir. Bu, bir iltica başvurusu veya bir ikamet izni başvurusu süreciyle bağlantılı olarak ülkede kalmak için olan geçici izinleri kapsamaz;
- (h) "Vize", Türkiye veya Üye Devletlerden biri tarafından topraklarına giriş veya topraklarından transit geçiş için gereken verilmiş bir yetki veya alınmış bir karar anlamına gelir. Bu, havaalanı transit geçiş vizesini kapsamaz;
- (i) "Talep Eden Devlet", bu Anlaşma'nın 8. Maddesi uyarınca geri kabul veya 15. maddesi uyarınca transit geçiş başvurusunda bulunan (Türkiye veya herhangi bir Üye Devlet) devlet anlamına gelir;
- (j) "Talepte Bulunulan Devlet", bu Anlaşma'nın 8. Maddesi uyarınca geri kabul başvurusunda veya 15. maddesi uyarınca transit geçiş başvurusunda bulunulan (Türkiye veya herhangi bir Üye Devlet) devlet anlamına gelir;
- (k) "Yetkili Makam", Türkiye veya Üye Devletlerden birinin Anlaşmanın 20(1) (a) Maddesi uyarınca uygulama protokolünde belirlendiği gibi uygulanması hususunda yetkilendirilmiş herhangi bir yerel makamı anlamına gelir;
- (l) "İzinsiz ikamet eden kişi", yerel mevzuatta belirtilen ilgili usul uyarınca, Türkiye Cumhuriyetine veya Üye Devletlerden birine girme, buralarda bulunma ya da ikamet etme şartlarını taşımayan veya artık taşımayan kişiler anlamına gelir;
- (m) "Transit geçiş", üçüncü ülke vatandaşlarının ya da vatansız kişilerin Talep Eden Devlet sınırlarından döneceği ülkeye seyahat ederken Talepte Bulunulan Devletin sınırlarından geçişleri anlamına gelir;
- (n) "Geri kabul", bu Anlaşmanın hükümleri uyarınca, Talep Eden Devlete yasadışı giriş yaparken, yasadışı orada bulunurken veya ikamet ederken yakalanan kişilerin (Talepte Bulunulan Devlet vatandaşları, üçüncü ülke vatandaşları ve vatansız kişiler) Talep Eden Devlet tarafından transferi ve Talepte Bulunulan Devlet tarafından kabulü anlamına gelir;
- (o) "Sınır Geçiş Noktası", Türkiye'nin veya Üye Devletlerin kendi Devlet sınırlarından

geçişin amacına uygun olarak belirledikleri herhangi bir nokta anlamına gelir;

- (p) Talep Eden Devletin “Sınır bölgesi”, Talep Eden Devlet ile Talepte Bulunulan Devlet arasında sınır paylaşılıyor olsa da olmasa da, Talep Eden Devletin dış sınırından 20 kilometre kadar içeri uzanan kendi toprakları içindeki alanın yanı sıra, Talep Eden Devletin gümrük bölgelerini ve uluslararası havaalanları ile deniz limanları anlamına gelir.

MADDE 2

Kapsam

1. Bu Anlaşmanın hükümleri, Türkiye veya Avrupa Birliğine Üye Devletlerden birinin topraklarına girme, burada bulunma veya ikamet etme şartlarını taşımayan veya artık taşımayankişiler için geçerlidir.

2. Bu maddenin 1. Paragrafı da dahil olmak üzere bu Anlaşmanın uygulanması 18. Maddede sıralanan araçlara hanel getirmeyecektir.

3. Bu kişilerin Talepte Bulunulan Devlete geri kabulleri için gerekli koşullar 4. ve 6. maddelerde öngörüldüğü şekilde 3 No.lu Ekte sıralanan belgelerle sağlanmadığı takdirde bu Anlaşma, 4. ve 6. Maddelerde atıfta bulunulduğu üzere Talepte Bulunulan Devletin topraklarını Talep Eden Devletin yetkili makamlarının bu şahıslar hakkında bilgi edinmesinden beş yılı aşan bir süre önce terk etmiş üçüncü ülke vatandaşları ve vatansız kişiler için geçerli olmayacaktır.

BÖLÜM I

TÜRKİYE'NİN GERİ KABUL YÜKÜMLÜLÜKLERİ

MADDE 3

Kendi vatandaşlarının geri kabulü

1. Türkiye, bir Üye Devletin başvurusu üzerine, söz konusu Üye Devletin veya Avrupa Birliğinin kanunlarına göre Talep Eden Üye Devletin ülkesine girme, ülkesinde bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan veya artık sağlamayan tüm kişileri, 9. Madde uyarınca Türkiye vatandaşı olduğunun kanıtlanması şartıyla söz konusu Üye Devlet tarafından bu Anlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir işlemin yerine getirilmesine gerek kalmaksızın geri kabul eder.

2. Türkiye ayrıca aşağıdaki kişileri de geri kabul eder:

-Talep eden Üye Devlette bağımsız bir ikamet hakkına sahip olmamaları veya söz konusu çocukların yasal vasisi olan diğer ebeveynin söz konusu bağımsız ikamet hakkına sahip olmaması durumunda, doğum yerlerine veya vatandaşlığına bakılmaksızın bu Maddenin 1. Paragrafında bahsi geçen kişilerin reşit olmayan bekar çocukları;

-Talep Eden Devlette bağımsız bir ikamet hakkına sahip olmamaları durumunda ve Türkiye tarafından söz konusu evliliğin kendi yerel mevzuatı uyarınca yasal olarak tanınmadığının belirtilmediği durumda, Türkiye topraklarına giriş ve bu topraklarda kalma hakkına sahip olmaları şartıyla, bu Maddenin 1. Paragrafında belirtilen kişilerin bir başka ülke vatandaşlığına sahip eşleri.

3. Türkiye, bir Üye Devletin topraklarına girdikten sonra Türk mevzuatına uygun olarak Türk vatandaşlığından mahrum bırakılmış veya feragat etmiş kişileri de söz konusu Üye Devlet tarafından kendilerine en azından vatandaşlığa kabul edilmeleri vaat edilmemiş ise geri kabul edecektir.

4. Türkiye geri kabul başvurusuna olumlu bir yanıt verdikten veya uygun olduğu hallerde 11(2). Maddede ortaya konan mühletin aşılmasından sonra, Türkiye'nin yetkili konsolosluk ofisi, geri kabul edilecek kişinin iradesine bakmaksızın, kişinin geri dönüşü için gerekli seyahat belgelerini üç ay geçerliliğe sahip olacak şekilde ve üçışgünü içinde düzenleyecektir. Bir Üye Devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, geri kabul başvurusuna verilen yanıt ilgili kişinin geri kabulü için gerekli seyahat belgesi olarak kabul edilecektir.

5. Söz konusu kişi hukuki veya fiili sebeplerle başlangıçta düzenlenen seyahat belgelerinin geçerlilik süresi içinde transfer edilememişse, Türkiye'nin yetkili konsolosluk ofisi üç iş günü içinde aynı geçerlilik süresine haiz yeni seyahat belgeleri düzenleyecektir. Bir Üye Devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, geri kabul başvurusuna verilen yanıt ilgili kişinin geri kabulü için gerekli seyahat belgesi olarak kabul edilecektir.

MADDE 4

Üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin geri kabulü

1. Türkiye bir Üye Devletin başvurusu üzerine, Talep Eden Üye Devletin ülkesine girme, ülkesinde bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan veya artık sağlamayan tüm üçüncü ülke vatandaşlarını veya vatansız kişileri, 10. Madde

uyarınca söz konusu kişilerin aşağıda belirtilen durumlarının kanıtlanması şartıyla, söz konusu Üye Devlet tarafından bu Anlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir işlemin yerine getirilmesine gerek kalmaksızın geri kabul edecektir.

(a) Bu kişiler geri kabul başvurusunun ibrazı esnasında Türkiye topraklarından bir Üye Devletin topraklarına doğrudan giriş için Türkiye tarafından düzenlenmiş geçerli bir vizeye sahip ise,

(b) Türkiye tarafından düzenlenmiş bir ikamet iznine sahip ise veya

(c) Türkiye topraklarında kaldıktan veya transit geçiş yaptıktan sonra Üye Devletlerin ülkesine yasadışı ve doğrudan giriş yapmış ise.

2. Bu Anlaşmanın 1. Paragrafındaki geri kabul yükümlülüğü aşağıdaki durumlarda geçerli değildir:

(a) üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi sadece Türkiye'nin bir uluslararası havalimanının aktarma sahasından geçmiş ise; veya

(b) Talep Eden Üye Devlet, üçüncü ülke vatandaşına veya vatansız kişiye, kişi kendi topraklarına girmeden önce veya girdikten sonra Talep Eden Üye Devlet topraklarına giriş için kullanılan bir vize veya ikamet izni düzenlemiş ise ve söz konusu kişi Türkiye tarafından düzenlenmiş daha uzun geçerlilik süresine haiz bir vizeye veya ikamet iznine sahip değil ise veya

(c) üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi, Talep eden Üye Devletin ülkesine vizesiz giriş imkanına sahip ise.

3. Türkiye geri kabul başvurusuna olumlu bir yanıt verdikten veya uygun olduğu hallerde 11(2). Maddede ortaya konan mülletin aşılmasından sonra, Türk yetkililer şayet gerekli ise, geri kabulü onaylanmış kişinin kendi topraklarına geri dönüşü için gereken "yabancılar için acil seyahat belgesini" en az üç ay geçerliliğe sahip olacak şekilde ve üçışgünü içinde düzenleyecektir. Bir Üye Devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, AB'nin standart sınır dışı etme amaçlı seyahat belgesinin kullanımının kabul edildiği varsayılacaktır.

4. Söz konusu kişi hukuki veya fiili sebeplerle başlangıçta düzenlenen "yabancılar için acil seyahat belgesinin" geçerlilik süresi içinde transfer edilememişse, Türk yetkililer üç iş günü içinde "yabancılar için acil seyahat belgesinin" geçerlilik süresini uzatacak veya, gerektiğinde, aynı geçerlilik süresine haiz yeni bir "yabancılar için acil seyahat belgesi"

düzenleyecektir. Bir Üye Devlette Türkiye'nin konsolosluk ofisi yok ise veya Türkiye seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, AB'nin standart sınır dışı etme amaçlı seyahat belgesinin kullanımının kabul edildiği varsayılacaktır.

BÖLÜM II

BİRLİĞİN GERİ KABULE İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

MADDE 5

Kendi vatandaşlarının geri kabulü

1. Bir Üye Devlet, Türkiye'nin topraklarına girme, topraklarında bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan veya artık sağlamayan tüm kişileri, 9. Madde uyarınca kişilerin söz konusu Üye Devletin vatandaşı olduğunun kanıtlanması şartıyla Türkiye tarafından bu Anlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir işlemin yerine getirilmesine gerek kalmaksızın Türkiye'nin başvurusu üzerine geri kabul edecektir.

2. Bir Üye Devlet ayrıca aşağıdaki kişileri de geri kabul edecektir:

Türkiye'de Üye Devlette bağımsız bir ikamet hakkına sahip olmamaları veya söz konusu çocukların yasal vasisi olan diğer ebeveynin söz konusu bağımsız ikamet hakkına sahip olmaması durumunda, doğum yerlerine veya vatandaşlığına bakılmaksızın bu Maddenin 1. Paragrafında bahsi geçen kişilerin reşit olmayan bekar çocukları;

-Türkiye'de bağımsız bir ikamet hakkına sahip olmamaları durumunda ve Talepte Bulunulan Üye Devlet tarafından söz konusu evliliğin kendi yerel mevzuatı uyarınca yasal olarak tanınmadığının belirtilmediği durumda, Talepte Bulunulan Üye Devletin topraklarına giriş ve bu topraklarda kalma hakkına sahip olmaları şartıyla, bu Maddenin 1. Paragrafında belirtilen kişilerin bir başka ülke vatandaşlığına sahip eşleri.

3. Bir Üye Devlet, Türkiye topraklarına girdikten sonra söz konusu Üye Devletin mevzuatına uygun olarak mahrum bırakılmış veya feragat etmiş kişileri de, Türkiye tarafından kendilerine en azından vatandaşlığa kabul edilmeleri vaat edilmemiş ise, geri kabul edecektir.

4. Talepte Bulunulan Üye Devlet geri kabul başvurusuna olumlu bir yanıt verdikten veya uygun olduğu hallerde 11(2). Maddede ortaya konan mülletin aşılmasından sonra, Üye Devletin yetkili diplomatik misyonu veya konsolosluk ofisi, geri kabul edilecek kişinin iradesine bakılmaksızın, kişinin geri dönüşü için gereken seyahat belgelerini üç ay geçerliliğe sahip olacak şekilde ve üçışgünü içinde düzenleyecektir. Bir Üye Devletin Türkiye'de

diplomatik misyonu veya konsolosluk ofisi yok ise veya Talepte Bulunulan Üye Devlet seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, geri kabul başvurusuna verilen yanıt ilgili kişinin geri kabulü için gerekli seyahat belgesi olarak kabul edilecektir.

5. Söz konusu kişi hukuki veya fiili sebeplerle başlangıçta düzenlenen seyahat belgelerinin geçerlilik süresi içinde transfer edilememişse, söz konusu Üye Devletin yetkili diplomatik misyonu veya konsolosluk ofisi üç iş günü içinde aynı geçerlilik süresine haiz yeni seyahat belgesi düzenleyecektir. Üye Devletin Türkiye'de bir diplomatik misyonu veya konsolosluk ofisi yok ise veya Talepte Bulunulan Üye Devlet seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, geri kabul başvurusuna verilen yanıt ilgili kişinin geri kabulü için gerekli seyahat belgesi olarak kabul edilecektir.

MADDE 6

Üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin geri kabul edilmesi

1. Bir Üye Devlet, Türkiye topraklarına girme, topraklarında bulunma veya ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan veya artık sağlamayan tüm üçüncü ülke vatandaşlarını veya vatansız kişileri, 10. Madde uyarınca söz konusu kişilerin aşağıda belirtilen durumlarının kanıtlanması şartıyla Türkiye tarafından bu Anlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir işlemin yerine getirilmesine gerek kalmaksızın Türkiye'nin başvurusu üzerine geri kabul edecektir:

(a) Eğer bu kişiler geri kabul başvurusunun ibrazı esnasında, Talepte Bulunulan Üye Devletin topraklarından doğrudan Türkiye topraklarına giriş yaparken Talepte Bulunulan Üye Devlet tarafından düzenlenmiş geçerli bir vizeye sahip ise veya

Talepte Bulunulan Üye Devlet tarafından düzenlenmiş bir ikamet iznine sahip ise veya

(a) Talepte Bulunulan Üye Devletin topraklarında kaldıktan veya topraklarından transit geçiş yaptıktan sonra Türkiye topraklarına yasadışı ve doğrudan giriş yapmış ise.

2. Bu Anlaşmanın 1. Paragrafındaki geri kabul yükümlülüğü aşağıdaki durumlarda geçerli olmaz:

(a) üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi sadece Talepte Bulunulan Üye Devletin bir uluslararası havalimanının aktarma sahasından geçmiş ise veya

(b) Türkiye, üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişiye Türkiye topraklarına

giriş için kişi tarafından kullanılmış bir vize veya ikamet iznini, topraklarına girmeden önce veya girdikten sonra düzenlemiş ise ve söz konusu kişi Talepte Bulunulan Üye Devlet tarafından düzenlenmiş daha uzun geçerlilik süresine haiz bir vizeye veya ikamet iznine sahip değil ise veya

(c)üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi, Türkiye topraklarına vizesiz giriş imkanına sahipse.

3. Bu Maddenin 1. Paragrafındaki geri kabul yükümlülüğü bir vize veya ikamet izni düzenlemiş Üye Devlet için geçerlidir. Eğer iki veya daha çok Üye Devlet bir vize veya ikamet izni düzenlemiş ise, 1. Paragraftaki geri kabul yükümlülüğü, daha uzun süreli geçerliliğe haiz olan belgeyi veya bir veya birkaçı zaten zaman aşımına uğramış ise hala geçerli olan belgeyi düzenlemiş olan Üye Devlet için geçerlidir. Eğer tüm belgeler zaman aşımına uğramış ise, 1. Paragraftaki geri kabul yükümlülüğü, zaman aşımı tarihi en yakın olan belgeyi düzenleyen Üye Devlet için geçerlidir. Eğer böyle bir belge ibraz edilemiyorsa, 1. Paragraftaki geri kabul yükümlülüğü, son çıkışın yapıldığı Üye Devlet için geçerlidir.

4. Üye Devlet geri kabul başvurusuna olumlu bir yanıt verdikten veya uygun olduğu hallerde 11(2). Maddede ortaya konan mühletin aşılmasından sonra, Üye Devlet yetkilileri, şayet gerekli ise, geri kabulü onaylanmış kişinin kendi topraklarına geri dönüşü için gerekli seyahat belgesini en az üç ay geçerliliğe sahip olacak şekilde ve üçışgünü içinde düzenleyecektir. Üye Devletin Türkiye'de bir diplomatik misyonu veya konsolosluk ofisi yok ise veya Üye Devlet seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, AB'nin standart sınır dışı etme amaçlı seyahat belgesinin kullanımının kabul edildiği varsayılacaktır.

5.Söz konusu kişi hukuki veya fiili sebeplerle başlangıçta düzenlenen seyahat belgesinin geçerlilik süresi içinde transfer edilememişse, Üye Devlet yetkilileri üç iş günü içinde seyahat belgesinin geçerlilik süresini uzatacak veya gerektiğinde, aynı geçerlilik süresine haiz yeni bir seyahat belgesi düzenleyecektir. Üye Devletin Türkiye'de bir diplomatik misyonu veya konsolosluk ofisi yok ise veya Üye Devlet seyahat belgesini üç iş günü içinde düzenlememiş ise, AB'nin standart sınır dışı etme amaçlı seyahat belgesinin kullanımının kabul edildiği varsayılacaktır.

BÖLÜM III

GERİ KABUL USULÜ

MADDE 7

İlkeler

1. Üye Devletler ve Türkiye Madde 4 ve 6'da belirtilen bir kişinin doğrudan menşе ülkesine dönüşünü sağlamak için her türlü çabayı sarf edecektir. Bu amaçla, bu Paragrafın uygulanma usulleri Madde 19(1)(b)'ye uygun olacak şekilde belirlenecektir. bu Paragrafın hükümleri bu Maddenin 4. Paragrafına uygun olacak şekilde hızlandırılmış prosedürün uygulanabilir olduğu durumlar için geçerli olmayacaktır.

2. Bu Maddenin 3. Paragrafı çerçevesinde, Madde 3 ve 6'da belirtilen zorunluluklardan birine dayanılarak geri kabul edilecek bir kişinin herhangi bir şekilde transferi, Talepte Bulunulan Devletin yetkili makamına bir geri kabul başvurusunun sunulmasını gerektirecektir.

3. Geri kabul edilecek kişinin geçerli bir seyahat belgesi veya kimlik kartı varsa ve üçüncü ülke vatandaşının veya vatansız kişilerin söz konusu olması durumunda Talepte Bulunulan Devletin topraklarına girmek amacıyla geçerli bir vizeye veya Talepte Bulunulan Devletin ikamet iznine sahipse, bu kişinin transferi Talep Eden Devletin bir geri kabul başvurusu yapmasına gerek kalmadan veya Talepte Bulunulan Devletin yetkili makamına Madde 12(1)'de belirtilen yazılı bildirimini yapmasına gerek olmadan gerçekleşecektir.

Önceki alt-paragraf, ilgili makamların geri kabulü yapılan kişilerin kimliklerini sınırda doğrulama hakkına hâlel getirmeyecektir.

4. Bu maddenin 3. Paragrafına hâlel getirmeksizin, bir kişi Talep Eden Devletin sınır bölgesinde, Talepte Bulunulan Devletin topraklarından doğrudan gelerek sınırı yasal olmayan şekilde geçtikten sonra yakalanmışsa, Talep eden Devlet bu kişinin yakalanmasını müteakip üç iş günü içerisinde geri kabul başvurusunda bulunabilir. ("hızlandırılmış prosedür").

MADDE 8

Geri Kabul Başvurusunun İçeriği

1. Geri kabul başvurusu mümkün olduğu ölçüde aşağıdaki bilgileri içermelidir:

(a) geri kabul edilecek kişiye ilişkin kimlik bilgileri (adı, soyadı, doğum tarihi ve mümkünse doğum yeri, son ikamet yeri vb.) ve geçerli olduğu durumda reşit olmayan evlenmemiş çocukların ve/veya eşlerin kimlik bilgileri;

(b) kendi vatandaşlarının söz konusu olması durumunda, sırasıyla Ek 1 ve 2’de ortaya konulduğu şekilde uyruğun kanıtı veya kesin olmayan karinelerinin sağlanacağı yolların göstergesi;

(c) üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişilerin söz konusu olması durumunda, sırasıyla Ek 3 ve 4’de belirtilen şekilde üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin geri kabul koşullarına ilişkin kanıtlar veya kesin olmayan karinelerin (Prima facie) sağlanacağı yolların göstergesi;

(d) geri kabul edilecek kişinin fotoğrafı.

2. Geri kabul başvurusu mümkün olduğu ölçüde aynı zamanda aşağıdaki bilgileri de içerecektir:

(a) ilgili kişinin beyana yönelik açık rızası olması koşuluyla, transferi yapılacak kişinin yardıma veya bakıma ihtiyaç duyabileceğini gösteren beyan;

(b) söz konusu birey transfer vakasıyla ilgili olarak gerekebilecek herhangi diğer bir koruma, güvenlik tedbiri veya kişinin sağlık durumuyla ilgili bilgi.

3. Madde 7(3)’e halel getirmeksizin, bütün geri kabul başvuruları yazılı olarak yapılacak ve söz konusu başvurularda bu Anlaşmaya Ek 5 olarak eklenmiş olan ortak form kullanılacaktır.

4. Bir geri kabul başvurusu, faks, e-posta gibi elektronik olanlar da dahil olmak üzere tüm iletişim yollarıyla yapılabilir.

5. Madde 11(2)’ye halel getirmeksizin, geri kabul başvurusuna yazılı yanıt verilecektir.

MADDE 9

Uyruğa İlişkin Kanıtlar

1. Madde 3 (1) ve Madde 5 (1)’e göre uyruğun kanıtlanması, özellikle bu Anlaşmanın Ek 1’inde belirtilen belgeler yoluyla gerçekleştirilebilir. Bu tür belgelerin sunulması durumunda, Üye Devletler veya Türkiye sırasıyla bu Anlaşmanın amacına uygun olarak uyruğu tanıyacaktırlar. Uyruğun kanıtlanması sahte belgeler yoluyla yapılamaz.

2. Madde 3 (1) ve 5 (1)'e göre uyruğun kesin olmayan karinesi (Prima facie) geçerlilik süreleri dolmuş olsa bile özellikle işbu Anlaşmanın Ek 2'sinde belirtilen belgeler yoluyla sağlanacaktır. Bu tür belgelerin sunulduğu durumda, bir soruşturmanın ardından ve Madde 11'de belirtilen zaman sınırlamaları içerisinde Talepte Bulunulan Devlet aksini göstermedikçe, Üye Devletler ve Türkiye bu anlaşmanın amacına uygun olarak uyruğun kanıtlanmış olduğunu sayacaklardır. Uyruğun kesin olmayan karinesi (Prima facie) sahte belgeler yoluyla sağlanamaz.

3. Bu Anlaşmanın Ek 1 ve 2'sinde belirtilen belgelerden hiçbiri sunulamıyorsa, geri kabul başvurusuna Talep Eden Devlet tarafından eklenen bir talep üzerine, Talepte Bulunulan Devletin ilgili yetkili diplomatik ve konsolosluk birimleri, geri kabul edilecek kişinin vatandaşlığının kanıtlanması için talepte bulunulan günden itibaren en geç yedi iş günü içerisinde gecikme olmaksızın söz konusu kişi ile görüşmek için düzenlemeler yapacaklardır. Talep Eden Devletin, Talepte Bulunulan Devlette hiçbir diplomatik veya konsolosluk temsilciliğinin olmaması durumunda, Talepte Bulunulan Devlet, talebin alındığı günden itibaren en geç yedi günü içerisinde, gecikme olmaksızın geri kabul edilecek olan kişinin ile görüşme için gerekli düzenlemeleri yapacaktır. Bu tip mülakatlar için olan usul bu Anlaşmanın Madde 20'sinde belirtilen uygulama Protokollerinde belirlenebilir.

MADDE 11

Üçüncü ülke vatandaşları ve vatansız kişilere ilişkin kanıtlar

1. Madde 4(1) ve Madde 6(1)'de belirtilen üçüncü ülke vatandaşları ile vatansız kişilerin geri kabulüne ilişkin koşulların kanıtlanması, özellikle bu Anlaşmanın Ek 3'ünde yer alan delil vasıtaları yoluyla gerçekleştirilecektir. Geri kabule ilişkin şartların kanıtlama durumu sahte belgelerle gerçekleştirilemez.

2. Madde 4(1) ve Madde 6(1)'de belirtilen üçüncü ülke vatandaşları ile vatansız kişilerin geri kabulüne ilişkin koşulların kesin olmayan karinesi özellikle bu Anlaşmanın Ek 4'ünde yer alan deliller yoluyla gerçekleştirilecektir; söz konusu kanıtlama durumu sahte belgelerle gerçekleştirilemez. Bu tür kesin olmayan karinelerin sunulması halinde, Talepte Bulunulan Devlet aksini göstermedikçe bir soruşturmanın ardından ve Madde 11'de belirtilen zaman sınırlamaları içerisinde Üye Devletler ve Türkiye, şartları yerine getirilmiş sayacaklardır.

3. Kişinin ülke topraklarına girişi, burada bulunması veya ikametinin kanunsuzluğu, söz konusu kişinin içinde Talep Eden Devletin toprakları için gerekli olan vize veya diğer ikamet izninin bulunmadığı seyahat belgeleri ile belirlenecektir. Talep Eden Devlet tarafından, ilgili kişinin gerekli seyahat belgeleri, vize veya diğer ikamet izinlerinin bulunmadığının yazılı olarak ifade edilmesi de kişinin ülkeye girişinin, ülkede bulunmasının veya ikametinin kanunsuz olduğuna dair karine teşkil edecektir.

MADDE 11

Zaman Sınırlamaları

1. Geri kabul başvurusu Talep Eden Devletin yetkili makamının bir üçüncü ülke vatandaşının veya vatansız bir kişinin Talep Eden Devletin topraklarına girmek, o topraklarda bulunmak veya oturmak için yürürlükte olan koşulları artık yerine getirmediği bilgisini elde etmesinden sonra azami altı aylık bir süre içerisinde Talepte Bulunulan Devletin yetkili makamına sunulmalıdır.

Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi, Madde 4 ve 6'nın Madde 24 (3) uyarınca geçerli hale geldiği günden önce Talep Eden Devletin ülkesine girmiş ise, bir önceki cümlede bahsi geçen zaman sınırlaması Madde 4 ve 6'nın geçerli hale geldiği günde işlemeye balar.

Başvurunun zamanında sunulmasının önünde hukuki veya fiili engellerin söz konusu olması durumunda, zaman sınırlaması Talep Eden Devletin isteği üzerine, sadece var olan engeller ortadan kaldırılana kadar uzatılır.

2. Bir geri kabul başvurusu aşağıdaki zaman sınırlamaları dahilinde yazılı olarak cevaplanmalıdır:

- eğer başvuru hızlandırılmış prosedürle yapılmış ise beş iş günü içerisinde (Madde 7(4));

- gecikme olmaksızın ve bir sonraki sürenin uygulanacağı Talep Eden Devletin ulusal mevzuatında ilk gözaltı süresinin daha az olduğu durumlar hariç olmak üzere diğer bütün durumlarda en fazla 25 takvim günü içerisinde. Başvuruya zamanında yanıt verilemesinin önünde hukuki veya fiili engellerin söz konusu olması durumunda, süre talep üzerine ve neden gösterilerek, Talep Eden Devletin ulusal mevzuatındaki azami gözaltı süresinin 60 günden az veya 60 güne eşit olması durumu hariç olmak üzere, 60 takvim gününe kadar uzatılabilir.

Bu süre sınırlaması geri kabul başvurusunun alındığı tarih itibariyle başlamaktadır. Bu süre sınırlaması zarfında herhangi bir yanıtın verilmemesi durumunda, transferin üzerinde anlaşmaya varılmış olduğu kabul edilir.

Bir geri kabul başvurusunun yanıtı, faks, e-posta gibi elektronik olanlar da dahil olmak üzere tüm iletişim yollarıyla yapılabilir.

3. Anlaşmaya varıldıktan sonra veya uygun olan hallerde, bu Maddenin 2. Paragrafında belirtilen sürenin sona ermesini müteakip, ilgili kişi üç ay içerisinde transfer edilir. Talep eden Devletin isteği üzerine, bu süre hukuki veya uygulamadan kaynaklanan engellerin aşılması için sarf edilen süre kadar uzatılabilir.

4. Bir geri kabul talebinin reddedilme nedenleri yazılı olarak verilir.

MADDE 12

Transfer ve Ulaşım Şekilleri

1. Madde 7(3)'e hâle getirmeksizin, bir kişi geri gönderilmeden önce, Talep Eden Devletin yetkili makamları transfer tarihi, giriş noktası, olası refakatçiler ve transfere ilişkin diğer hususlardan Talepte Bulunulan Devleti yazılı olarak en az 48 saat önceden haberdar edecektir.

2. Ulaşım işlemi hava, kara veya deniz yoluyla gerçekleştirilebilir. Hava yoluyla iade Türkiye veya Üye Devletlerin ulusal hava yolu şirketlerinin kullanılmasıyla kısıtlanamaz ve tarifeli veya tarifersiz seferler kullanılarak gerçekleştirilebilir. Refakatçi ile gerçekleştirilen dönüşlerin söz konusu olduğu durumlarda, söz konusu refakatçiler, Türkiye veya herhangi bir Üye Devlet tarafından yetkilendirilmiş olmaları koşuluyla Talep Eden Devletin yetkili kişileri ile sınırlandırılmayacaktır.

MADDE 13

Hatalı Geri Kabul

Söz konusu kişinin transferinden itibaren üç ay içerisinde bu Anlaşmanın Madde 3 ve 6'sında belirtilen şartların yerine getirilmemiş olduğu tespit edilirse, Talep Eden Devlet, Talepte Bulunulan Devlet tarafından geri kabul edilen herhangi bir kişiyi geri alacaktır.

Bu gibi hallerde ve önceki Paragrafta atıfta bulunulduğu üzere söz konusu kişinin Talep Eden Devlet tarafından karşılanacak olan bütün ulaşım masrafları hariç olmak üzere, işbu Anlaşmanın usule ilişkin hükümleri gerekli değişikliklerin yapılması koşuluyla uygulanacak ve geri alınacak kişinin asıl kimliği ve uyuşmasına ilişkin mevcut tüm bilgiler verilecektir.

BÖLÜM IV

TRANSİT GEÇİŞ İŞLEMLERİ

MADDE 14

Transit ilkeleri

1. Üye Devletler ve Türkiye, üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin transit geçişini, bu kişilerin hedef ülkeye doğrudan gönderilemedikleri durumlarla sınırlamalıdır.

2. Üye Devletlerden biri tarafından talep edilmesi durumunda, kişilerin muhtemel diğer transit geçiş Devletlerindeki müteakip seyahatleri veya hedef Devlet tarafından geri kabul edilmeleri temin edilir ise, Türkiye üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin transit geçişine izin verecektir. Türkiye'nin benzer bir talepte bulunması durumunda ise bir Üye Devlet üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin transit geçişine izin verecektir.

3. Transit geçiş aşağıdaki koşullar altında Türkiye ve bir ye Devlet tarafından reddedilebilir:

(a) nc ülke vatandaşı veya vatansız kişi ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşü nedeniyle hedef ülkede veya başka bir transit geçiş ülkesinde işkence, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele veya cezalandırma ya da ölüm cezası veya zulme maruz kalmaya yönelik gerçek bir riskle karşı karşıyaysa veya

(b) nc ülke vatandaşı veya vatansız kişi Talep Edilen Devlette veya başka bir transit geçiş ülkesinde cezai müeyyidelere maruz kalacaksa veya

(c) Talepte Bulunulan Devletin kamu sağlığı, i güvenliği, kamu düzeni veya diğer milli menfaatleri sebebiyle.

4. Bu Maddenin 3. Paragrafında belirtilen durumlar transit geçiş işlemi açısından engel teşkil edecek şekilde sonradan vuku bulur veya ortaya çıkar ise ya da kişilerin muhtemel diğer transit geçiş Devletleri vasıtasıyla müteakip seyahatleri veya hedef Devlet tarafından geri kabul edilmeleri temin edilemez ise, Türkiye veya bir ye Devlet verilmiş olan izni iptal edebilir. Bu durumda, Talep Eden Devlet uygun şekilde ve gecikmesizin, üçüncü ülke vatandaşını veya vatansız kişiyi geri alır.

MADDE 15

Transit usulü

1. Transit geçiş işlemleri için Talepte Bulunulan Devletin yetkili makamlarına yazılı başvuru yapılmalıdır. Başvuru aşağıdaki bilgileri içerecektir:

(a) Transit geçiş türü (hava veya kara yoluyla), transit geçiş yapılma ihtimali olan diğer Devletler ve varılmak istenen nihai hedef Devlet;

(b) Söz konusu kişiye ilişkin kimlik bilgileri (adı, soyadı, kızlık soyadı, takma adları veya lakapları, doğum tarihi, cinsiyet ve - şayet mümkünse - doğum yeri, uyruğu, dili, seyahat belgesinin türü ve numarası gibi);

(c) ngrlen giriş noktası, transfer zamanı ve refakatçi kullanımı;

(d) Talep eden Devletin Madde 14 (2) uyarınca şartların karşılandığına ve Madde 14 (3) uyarınca reddetme işlemi gerçekleştirmek için herhangi bir neden olmadığına dair bir belge.

Transit işlemleri için kullanılacak ortak bir form bu Anlaşmaya Ek 6 olarak eklenmiştir.

Bir transit geçiş başvurusu, faks, e-posta vb. elektronik olanlar da dahil olmak üzere tüm iletişim yollarıyla yapılabilir.

2. Talepte Bulunulan Devlet, başvuruyu aldıktan sonra beş iş günü içerisinde ve yazılı olarak, Talep Eden Devlete kişinin alınacağına dair, giriş noktasını ve öngörülen kabul ediş saatini teyit eden şekilde veya kişinin alınmasının reddedildiğine ve bu tür bir reddin nedenlerine dair bilgi verir. Eğer beş iş günü içerisinde yanıt alınmamışsa, transit geçiş kabul edilmiş sayılır.

Bir transit geçiş başvurusunun cevabı, faks, e-posta vb. elektronik olanlar da dahil olmak üzere tüm iletişim yollarıyla verilebilir.

3. Transit geçiş işlemi hava yolu ile gerçekleşecekse, geri kabul işlemine tabi olacak kişi ve olası refakatçisi transit havalimanı vizesi almaktan muaf tutulacaktır.

4. Talep edilen Devletin yetkili makamları, karşılıklı istişareye dayalı olarak, özellikle söz konusu kişilerin izleme altında bulundurulması ve bu amaçla gerekli kolaylıkların sağlanması yoluyla transit geçiş işlemlerine yardımcı olacaklardır.

BÖLÜM V

MASRAFLAR

MADDE 16

Ulaşım ve transit geçiş masrafları

Madde 23'e ve Madde 3(2) ve 5(2)'de belirtilen kişiler veya üçüncü şahıslar da dahil olmak üzere geri kabul edilecek kişiden kabule ilişkin masrafları tahsil edecek yetkili makamların hakkına hanel getirmeksizin, bu Anlaşmanın I. ve II. Bölümlerindeki talepler için bu Anlaşmayla bağlantılı olarak yapılan geri kabul ve transit geçiş işlemlerinden doğan tüm ulaşım masrafları Talepte Bulunulan Devletin sınır geçiş noktasına kadar veya IV. Bölümdeki

talepler için son varılacak Ülkenin sınırına kadar Talep Eden Devlet tarafından karşılanacaktır.

BÖLÜM VI

VERİLERİN KORUNMASI VE SAKLI KALAN HÜKÜMLER

MADDE 17

Verilerin Korunması

Kişisel verilerin iletimi, sadece bu Anlaşmanın uygulanması için bu iletme Türkiye veya bir Üye Devletin yetkili makamları tarafından ihtiyaç duyulması halinde yapılacaktır. Belirli bir vakada kişisel verilere yönelik işlem ve muameleler, Türkiye'nin iç hukukuna ve kontrolörün bir Üye Devletin yetkili makamı olduğu durumlarda, 95/46/AT sayılı Direktifin hükümlerine ve bu direktifi takiben söz konusu Üye Devletin benimsediği ulusal mevzuata tabi olacaktır. Ayrıca, aşağıda sıralanan ilkeler uygulanacaktır:

- (a) kişisel veriler adil ve hukuka uygun bir şekilde işlenmelidir;
- (b) kişisel veriler bu Anlaşmanın uygulanması için belirtilen, sarıh ve meşru amaçlar doğrultusunda toplanmalı ve ne bu bilgileri ileten ne de alan makamlar tarafından bunlara aykırı amaçlar için kullanılmamalıdır;
- (c) kişisel veriler toplanma ve/veya daha ileri işleme konulma amacı açısından yeterli, konuyla ilgili ve gereğinden fazla olmamalıdır; özellikle, iletilen kişisel veriler sadece aşağıdakilere ilişkin olabilir:
 - transfer edilecek kişinin kimlik bilgileri (isim, soyadı, önceki isimleri, takma adları veya lakapları, cinsiyeti, medeni hali, doğum tarihi ve yeri, şu anki ve herhangi bir önceki uyruğu gibi);
 - pasaport, kimlik kartı veya ehliyet (seri numarası, geçerlilik süresi, veriliş tarihi, veren makam, verildiği yer);
 - duraklamalar ve güzergah;
 - transfer edilecek kişinin kimlik tespiti için veya bu Anlaşma uyarınca geri kabul için aranan koşulların incelenmesi için gereken diğer bilgiler;
- (d) kişisel veriler doğru olmalı ve gerektiğinde güncellenmelidir;
- (e) kişisel veriler, verilerin toplanma veya daha ileri işleme amacının, gerektirdiğinden daha uzun olmayacak süreyle veriye konu kişinin kimliğinin tespitine edilmesine imkan

sağlayacak şekilde muhafaza edilmelidir;

- (f) özellikle verilerin yeterli, konuyla ilgili ve doğru olmadığı veya işlem amacı açısından aşırı olması nedeniyle söz konusu verilerin işlenmesinin bu Madde hükümlerine uygun olmadığı durumlarda, gerek ileten makam gerekse alan makam kişisel verilerin uygun şekilde düzeltilmesi, silinmesi ve bunlara erişimin engellenmesi için gereken makul her adımı atacaktır. Buna her türlü düzeltme, silme veya engelleme durumunda diğer Tarafa bildirilmesi de dahildir;
- (g) talep üzerine, alan makam ileten makamı kendisine iletilen verilerin kullanımı ve onlardan elde edilen sonuçlar konusunda bilgilendirecektir.
- (h) kişisel veriler sadece yetkili makamlara iletilebilir. Bu bilgilerin sair makamlara iletimi ileten makamın muvafakatini gerektirir.
- (i) ileten ve alan makamlar kişisel verilerin iletim ve alımının yazılı kaydını tutmakla yükümlüdürler.

MADDE 18

Saklı Kalan Hükümler

1. Bu Anlaşma Birliğin, Üye Devletlerinin ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de dahil olmak üzere uluslararası hukuktandoğan hak, yükümlülük ve sorumluluklarına hanel getirmeyecektir. Özellikle de:

31 Ocak 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Protokol ile değiştirilen 28 Temmuz 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme,

4 Kasım 1950 tarihli İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi,

Devleti yapılan iltica başvurularını incelemekten sorumlu tutan uluslararası sözleşmeler,

10 Aralık 1984 tarihli İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme,

Uygulanabildiği hallerde, 13 Aralık 1955 tarihli Kuruluş Dair Avrupa Sözleşmesi,

Suçluların iadesi ve transit geçişle ilgili uluslararası sözleşmeler,

Yabancı uyruklu kişilerin geri kabulleriyle ilgili çok taraflı uluslararası sözleşmeler ve anlaşmalar.

2. Bu Anlaşma 12 Eylül 1963 tarihli Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu Arasında Ortaklık Kuran Anlaşma'nın hükümleri, ek protokolleri, ilgili Ortaklık Konseyi kararları ve Avrupa Birliği Adalet Divanının ilgili içtihat hukukunda belirtilen, Taraflardan birinin toprağında ikamet eden veya yasal olarak ikamet etmekte olanların ve çalışanların hak ve yükümlülükleri de dahil, tüm hak ve yükümlülüklerine tamamen uyacaktır.

3. Bu Anlaşmanın uygulanması, yasadışı olarak kalan üçüncü ülke vatandaşlarının iadesi için özellikle de bunların yasal danışmaya, bilgiye erişimlerine, iade kararlarının uygulanmasının geçici olarak askıya alınmasına ve yasal çarelerden faydalanma imkanlarına ilişkin Üye Devletlerdeki ortak standart ve usullerle Avrupa Parlamentosu ve 2008/115/AT sayılı Konsey Direktifi tarafından belirtildiği üzere iade usullerinin konusu olan kişilerin haklarına ve usul güvencelerine halel getirmeyecektir.

4. Bu Anlaşmanın uygulanması, iltica talebinde bulunan kişilerin kabulü için asgari standartlar belirleyen 2003/9/AT sayılı Konsey Direktifinde ve özellikle başvuru incelemesi sırasında Üye Devlette kalma hakkına ilişkin olarak mülteci statüsü verme ve geri çekme için Üye Devletlerdeki usullerin asgari standartlarına ilişkin 2005/85/AT sayılı Konsey Direktifinde belirtildiği üzere iltica başvurusu yapan kişilerin haklarına ve usul güvencelerine halel getirmeyecektir.

5. Bu Anlaşmanın uygulanması üçüncü ülke vatandaşlarının durumu ile ilgili olan 2003/109/AT sayılı Konsey Direktifi şartları gereğince uzun dönem ikamet izni almış kişilerin haklarına ve usul güvencelerine halel getirmeyecektir.

6. Bu Anlaşmanın uygulanması, aile birleşimi hakkına ilişkin 2003/86/AT sayılı Konsey Direktifi gereğince ikamet izni verilen kişilerin haklarına ve usul güvencelerine halel getirmeyecektir.

7. Bu Anlaşmadaki hiçbir hüküm diğer resmi veya gayri resmi düzenlemeler çerçevesinde kişilerin iadesini engellemeyecektir.

BÖLÜM VII

YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ VE UYGULAMA

MADDE 19

Ortak geri kabul komitesi

1. Akit Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanması ve yorumlanmasında birbirlerine karşılıklı yardım sağlayacaklardır. Bu amaçla, özellikle aşağıda belirtilen görevleri üstlenmek üzere bir ortak geri kabul komitesi (bundan böyle "komite" olarak anılacaktır) oluşturacaklardır:

(a) bu Anlaşmanın uygulanmasını denetlemek;

(b) bu Anlaşmanın yeknesak uygulanması için gerekli düzenlemeleri yürürlüğe koymaya karar vermek;

(c) Madde 20 uyarınca Türkiye ve Üye Devletler tarafından hazırlanan uygulama Protokolleri hakkında düzenli bilgi teatisinde bulunmak;

(d) Bu Anlaşma ve Ekleri için değişiklik önerilerinde bulunmak;

2. Komitenin kararları Akit Tarafların yasalarının gerektirdiği her türlü zorunlu iç usulün izlenmesini takiben Akit Taraflar üzerinde bağlayıcı olacaktır.

3. Komite, Birliğin ve Türkiye'nin temsilcilerinden oluşacaktır; Birlik, Üye Devletlerin uzmanlarınca desteklenen Komisyon tarafından temsil edilecektir.

4. Komite gerektiğinde Akit Taraflardan birinin talebi üzerine toplanacaktır.

5. Komite çalışma usullerini kendisi oluşturacaktır.

MADDE20

Protokollerin Uygulaması

1. Bir Üye Devletin veya Türkiye'nin talebi üzerine, Türkiye ve bir Üye Devlet diğerlerine ilaveten aşağıdaki kuralları kapsayan bir uygulama Protokolü hazırlayacaktır.

(a) yetkili makamlar ile sınır geçiş noktalarının tayini ve irtibat noktalarının değişimi;

(b) refakat edilen üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin transitgeçişleri de dahil refakatli geri dönüş koşulları,

(c) bu Anlaşmanın 1'den 4'e kadar sayılı Eklerinde belirtilenlere ilave yöntem ve belgeler

(d) hızlandırılmış prosedür gereğince geri kabul şekilleri

(e) mülakat yöntemi

2. Bu Maddenin 1. Paragrafında belirtilen uygulama Protokolleri, ancak Madde 19'da belirtilen geri kabul komitesine bildirimde bulunulduktan sonra yürürlüğe girecektir.

3. Türkiye bir Üye Devletle hazırlanan ve Türkiye'deki uygulamasının pratikte gerçekleştirilebilirliğine tabi olan uygulama Protokolünün herhangi bir hükmünü, başka bir Üye Devletin talebi üzerine o Devlet ile olan ilişkilerinde de uygulamayı kabul eder.

Üye Devletler Türkiye ile olan ilişkilerinde Türkiye ile bir diğer Üye Devlet arasında hazırlanan ve diğer Üye Devletlerdeki uygulamasının pratikte gerçekleştirilebilirliğe tabi olan bir uygulama Protokolünde yer alacak hükümleri Türkiye'nin talebi üzerine uygulamayı kabul eder.

MADDE 21

Üye Devletlerin ikili geri kabul anlaşmaları veya düzenlemeleri konusu

Bu Anlaşmanın hükümleri başka bir Anlaşmanın hükümleriyle bağdaşmadığı takdirde, Madde 24(3)'e hâle getirmeksizin, bu Anlaşma hükümleri, 20. Madde kapsamında izinsiz olarak ikamet eden kişilerin geri kabulü konusunda bireysel olarak Üye Devletler ile Türkiye arasında yapılmış veya yapılabilecek bulunan her türlü yasal olarak bağlayıcılığa haiz belgenin hükümlerinden önce gelecektir.

BÖLÜM VIII

NIHAİ HÜKÜMLER

MADDE 22

Coğrafi uygulama alanı

1. Bu Maddenin 2. Paragrafına tabi olarak, Anlaşma Avrupa Birliği Antlaşmasının 52. Maddesinde ve Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkındaki Anlaşmanın 355. Maddesinde belirtildiği gibi, Avrupa Birliği Antlaşmasının yürürlükte olduğu topraklarda, ve Türkiye Cumhuriyeti topraklarında geçerli olacaktır.

2. Bu Anlaşma, Danimarka Krallığı topraklarında geçerli olmayacaktır.

MADDE 23

Teknik yardım

İki Taraf da bu Anlaşmayı Türkiye ile Birlik arasındaki göç akınlarının yönetiminde ortak sorumluluk, dayanışma ve eşit ortaklık ilkelerine dayanarak uygulama konusunda mutabık kalmışlardır.

Bu bağlamda Birlik, teknik yardım konusunda ekli ortak bildiri uyarınca bu Anlaşmanın uygulanmasında Türkiye'yi desteklemek amacıyla mali kaynak sağlama

taahhüdünde bulunmuştur. Bu sırada, kapasite ve kurumsal gelişime özel bir önem verilecektir. Bu gibi bir destek, Avrupa Birliği ve Türkiye tarafından ortak olarak mutabık kalınmış mevcut ve gelecekteki öncelikler bağlamında sağlanmalıdır.

MADDE 24

Anlaşmanın yürürlüğe girmesi, süresi ve sona ermesi

1. Bu Anlaşma, Akit Taraflar tarafından kendi usullerine uygun olarak onaylanacak veya kabul edilecektir.

2. 3. Paragrafa tabi olarak, bu Anlaşma, Akit Tarafların birbirlerine bu Maddenin birinci paragrafında belirtilen usulleri tamamladıklarını bildirdikleri tarihi takip eden ikinci ayın birinci gününde yürürlüğe girecektir.

3. Bu Anlaşmanın 4. ve 6. Maddelerinde ortaya konulan yükümlülükler bu Maddenin 2. Paragrafında belirtilen tarihten üç yıl sonra uygulanmaya başlanacaktır. Bu üç yıllık süre boyunca bu yükümlülükler, yalnızca Türkiye'nin geri kabul ile ilgili ikili anlaşma veya düzenlemeler yaptığı üçüncü ülke vatandaşları ve vatansız kişiler için geçerlidir. Bu üç yıllık süre boyunca, Türkiye ve münferit Üye Devletler arasındaki mevcut ikili geri kabul anlaşmalarının ilgili bölümleri uygulanmaya devam edecektir.

4. Bu Anlaşma süresiz olarak akdedilmiştir.

5. Her bir Akit Taraf, resmi olarak diğerine bildirimde bulunarak bu Anlaşmayı feshedebilir. Bu Anlaşmanın yürürlüğü, bu bildirim yapıldığı tarihten altı ay sonra sona erecektir.

Kaynak: Avrupa Birliği Türkiye Geri Kabul Anlaşması, 2018

Ek 2.Avrupa Birliği-Ukrayna Geri Kabul Anlaşması Metni

AGREEMENT

between the European Community and Ukraine on the readmission of persons

THE EUROPEAN COMMUNITY,

hereinafter referred to as ‘the Community’, and

UKRAINE,

hereinafter referred to as ‘the Contracting Parties,

DETERMINED to strengthen their cooperation in order to combat illegal immigration more effectively,

CONCERNED at the significant increase in the activities of organised criminal groups in the smuggling of migrants, DESIRING to establish, by means of this Agreement and on the basis of reciprocity, rapid and effective procedures for the

identification and safe and orderly return of persons who do not, or who do no longer, fulfil the conditions for entry to and stay on the territories of Ukraine or one of the Member States of the European Union, and to facilitate the transit of

such persons in a spirit of cooperation,

CONSIDERING that, in appropriate cases, Ukraine and the Member States of the European Union should make best efforts to send third-country nationals and stateless persons who illegally entered their respective territories, back to the States of origin or permanent residence,

ACKNOWLEDGING the necessity of observing human rights and freedoms, and emphasising that this Agreement shall be without prejudice to the rights and obligations of the Community, the Member States of the European Union and Ukraine arising from the Universal Declaration of Human Rights of 10 December 1948 and from international law, in particular, from the European Convention of 4 November 1950 for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the Convention of 28 July 1951 and the Protocol of 31

January 1967 on the Status of Refugees, the international Covenant on Civil and Political Rights of 19 December 1966 and international instruments on extradition,

TAKING INTO ACCOUNT that cooperation between Ukraine and the Community in the fields of readmission and facilitation of mutual travel is of common interest,

CONSIDERING that the provisions of this Agreement, which falls within the scope of Title IV of the Treaty establishing the European Community, do not apply to the Kingdom of Denmark, in accordance with the Protocol on the position of Denmark annexed to the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

Definitions

For the purpose of this Agreement:

- (a) 'Contracting Parties' shall mean Ukraine and the Community;
- (b) 'Member State' shall mean any Member State of the European Union, with the exception of the Kingdom of Denmark and the Republic of Ireland;
- (c) 'national of a Member State' shall mean any person who holds the nationality, as defined for Community purposes, of a Member State;
- (d) 'national of Ukraine' shall mean any person who holds the nationality of Ukraine;
- (e) 'third-country national' shall mean any person who holds a nationality other than that of Ukraine or one of the Member States;
- (f) 'stateless person' shall mean any person who does not hold a nationality;
- (g) 'residence authorisation' shall mean a certificate of any type issued by Ukraine or one of the Member States entitling a person to reside in its territory. This shall not include temporary permissions to stay in its territory in connection with the processing of an asylum application, an application for refugee status or an application for a residence authorisation;

(h) 'visa' shall mean an authorisation issued or a decision taken by Ukraine or one of the Member States which is required with a view to entry in, or transit through, its territory. This shall not include airport transit visa;

(i) 'requesting State' shall mean the State (Ukraine or one of the Member States) submitting the readmission application pursuant to Article 5 or a transit application pursuant to Article 11 of this Agreement;

(j) 'requested State' shall mean the State (Ukraine or one of the Member States) to which a readmission application pursuant to Article 5 or a transit application pursuant to Article 11 of this Agreement is addressed;

(k) 'competent Authority' shall mean any national authority of Ukraine or one of the Member States entrusted with the implementation of this Agreement in accordance with Article 16 thereof;

(l) 'border region' shall mean an area which extends up to 30 kilometres from the common land border between a Member State and Ukraine, as well as the territories of seaports including custom zones, and international airports of the Member States and Ukraine.

SECTION I

READMISSION OBLIGATIONS

Article 2

Readmission of own nationals

1. The requested State shall, upon application by the requesting State and without further formalities other than those provided for by this Agreement, readmit to its territory all persons who do not, or who no longer, fulfil the conditions in force for entry to or stay on the territory of the requesting State provided that evidence is furnished, in accordance with Article 6 of this Agreement, that they are nationals of the requested State.

The same shall apply to persons who, after entering the territory of the requesting State, have renounced the nationality of the requested State without acquiring the nationality of the requesting State.

2. The requested State shall, as necessary and without delay, issue the person whose readmission has been accepted with the travel document with a period of validity of at least six months; this is irrespective of the will of the person to be readmitted. If, for legal or factual reasons, the person concerned cannot be transferred within the period of validity of the travel document that was initially issued, the requested State shall, within 14 calendar days, extend the validity of the travel document or, where necessary, issue a new travel document with the same period of validity. If the requested State has not, within 14 calendar days, issued the travel document, extended its validity or, where necessary, renewed it, the requested State shall be deemed to accept the expired document.

Article 3

Readmission of third-country nationals and stateless persons

1. The requested State, upon application by the requesting State and without further formalities other than those provided for by this Agreement, shall readmit to its territory third-country nationals or stateless persons which do not, or no longer, fulfill the conditions in force for entry to or stay on the territory of the requesting State provided that evidence is furnished, in accordance with Article 7 of this Agreement, that such persons:

(a) illegally entered the territory of the Member States coming directly from the territory of Ukraine or illegally entered the territory of Ukraine coming directly from the territory of the Member States;

(b) at the time of entry held a valid residence authorisation issued by the requested State; or

(c) at the time of entry held a valid visa issued by the requested State and entered the territory of the requesting State coming directly from the territory of the requested State.

2. The readmission obligation in paragraph 1 shall not apply if:

(a) the third country national or stateless person has only been in airside transit via an international airport of the requested State;

(b) the requesting State has issued to the third country national or stateless person a visa or residence authorisation before or after entering its territory unless:

(i) that person is in possession of a visa or residence authorisation, issued by the requested State, which has a longer period of validity; or

(ii) the visa or residence authorisation issued by the requesting State has been obtained by using forged or falsified documents;

(c) the third country national or stateless person does not need a visa for entering the territory of the requesting State.

3. As far as Member States are concerned, the readmission obligation in paragraph 1(b) and/or (c) is for the Member State that issued a visa or residence authorisation. If two or more Member States issued a visa or residence authorisation, the readmission obligation in paragraph 1(b) and/or (c) is for the Member State that issued the document with a longer period of validity or, if one or several of them have already expired, the document that is still valid. If all of the documents have already expired, the readmission obligation in paragraph 1(b) and/or (c) is for the Member State that issued the document with the most recent expiry date. If no such documents can be presented, the readmission obligation in paragraph 1 is for the Member State of last exit.

4. After the requested State has given a positive reply to the readmission application, the requesting State issues the person whose readmission has been accepted a travel document recognised by the requested State. If the requesting State is an EU Member State this travel document is the EU standard travel document for expulsion purposes in line with the form set out in EU Council Recommendation of 30 November 1994 (Annex 7). If the requesting State is Ukraine this travel document is the

Ukrainian return certificate (Annex 8).

Article 4

Readmission in error

The requesting State shall take back any person readmitted by the requested State if it is established, within a period of 3 months after the transfer of the person concerned, that the requirements laid down in Articles 2 or 3 of this Agreement are not met.

In such cases the procedural provisions of this Agreement shall apply mutatis mutandis and the requested State shall also communicate all available information relating to the actual identity and nationality of the person to be taken back.

SECTION II

READMISSION PROCEDURE

Article 5

Readmission application

1. Subject to paragraph 2, any transfer of a person to be readmitted on the basis of one of the obligations contained in Articles 2 and 3 shall require the submission of a readmission application to the competent authority of the requested State.

2. If the person to be readmitted is in possession of a valid travel document or identity card and, in the case of third country nationals or stateless persons, a valid visa or residence authorisation of the requested State, the transfer of such person can take place without the requesting State having to submit a readmission application or written communication to the competent authority of the requested State.

3. Without prejudice to paragraph 2, if a person has been apprehended in the border region of the requesting State within 48 hours from illegally crossing of the State border of that person (including seaports and airports) directly from the territory of the requested State, the requesting State may submit a readmission application within two days following this persons apprehension (accelerated procedure).

4. The readmission application shall contain the following information:

(a) all available particulars of the person to be readmitted (e.g. given names, surnames, date and place of birth, sex and the last place of residence);

(b) means of evidence regarding nationality, the conditions for the readmission of third-country nationals and stateless persons.

5. Where necessary, the readmission application should also contain the following information:

(a) a statement indicating that the person to be transferred may need help or care, provided the person concerned has explicitly consented to the statement;

(b) any other protection or security measure which may be necessary in the individual transfer case.

6. A common form to be used for readmission applications is attached as Annex 5 to this Agreement.

Article 6

Means of evidence regarding nationality

1. Nationality of the requested State pursuant to Article 2(1)

of this Agreement may be:

(a) proven by any of the documents listed in Annex 1 to this Agreement even if their period of validity has expired. If such documents are presented, the requested State shall recognise the nationality without further investigation being required. Proof of nationality cannot be furnished through forged or falsified documents;

(b) established on the basis of any of the documents listed in Annex 2 to this Agreement even if their period of validity has expired. If such documents are presented, the requested State shall deem the nationality to be established, unless it can prove otherwise on the basis of an investigation with participation of the competent authorities of the requesting State. Nationality cannot be established through forged or falsified documents.

2. If none of the documents listed in Annexes 1 or 2 can be presented, the competent diplomatic representation of the requested State shall interview the person to be readmitted within a maximum of 10 calendar days, in order to establish his or her nationality. This time limit begins with the date of receipt of the readmission application.

Article 7

Means of evidence regarding third-country nationals and stateless persons

1. The conditions for the readmission of third-country nationals and stateless persons pursuant to Article 3(1)(a) of this Agreement may be:

(a) proven by any of the documents listed in Annex 3a to this Agreement. If such documents are presented, the requested State shall recognise the illegal entrance on the territory of the requesting State (or Member States if the requested State is Ukraine) from its territory;

(b) established on the basis of any of the documents listed in Annex 3b to this Agreement. If such documents are presented, the requested State shall carry out an investigation and shall give an answer within a maximum of 20 calendar days. In the event of a positive answer, or if no answer is given when the time limit has expired, the requested State shall recognise the illegal entrance on the territory of the requesting State (or Member States if the requested State is Ukraine) from its territory.

2. The unlawfulness of the entry to the territory of the requesting State pursuant to Article 3(1)(a) of this Agreement shall be established by means of the travel documents of the person concerned in which the necessary visa or other residence authorisation for the territory of the requesting State are missing. A duly motivated statement by the requesting State that the person concerned has been found not having the necessary travel documents, visa or residence authorisation shall likewise provide prima facie evidence of the unlawful entry, presence or residence.

3. The conditions for the readmission of third-country nationals and stateless persons pursuant to Article 3(1)(b) and (c) of this Agreement may be:

(a) proven by any of the documents listed in Annex 4a to this Agreement. If such documents are presented, the requested State shall recognise the residence of such persons in its territory without further investigation being required;

(b) established on the basis of any of the documents listed in Annex 4b to the present Agreement. If such documents are presented, the requested State shall carry out an investigation and shall give an answer within a maximum of 20 calendar days. In the event of a positive answer, or if not proven otherwise, or if no answer is given when the time limit has expired, the requested State shall recognise the stay of such persons in its territory.

4. Proof of the conditions for readmission of third-country nationals and stateless persons cannot be furnished through forged or falsified documents.

Article 8

Time limits

1. The application for readmission must be submitted to the competent authority of the requested State within a maximum of one year after the requesting State's competent authority has gained knowledge that a third-country national or a stateless person does not, or does no longer, fulfil the conditions in force for entry, presence or residence.

Readmission obligation shall not arise in case if the readmission application regarding such persons is submitted after the expiry of the mentioned term. Where there are legal or factual obstacles to the application being submitted in time, the time limit shall, upon request, be extended up to 30 calendar days.

2. With the exception of the time limits mentioned in Articles 7(1)(b) and 7(3)(b), a readmission application shall be replied to by the requested State without undue delay, and in any event within 14 calendar days after the date of receipt of such application. Where there are legal or factual obstacles to the application being replied to in time, the time limit shall, upon duly motivated request, be extended, in all cases, up to a maximum of 30 calendar days.

3. In the case of a readmission application submitted under the accelerated procedure (Article 5(3)), a reply has to be given within two working days after the date of receipt of such application. If necessary, upon duly motivated request by the requested State and after approval by the requesting State, the time limit for a reply to the application may be extended by one working day.

4. If there was no reply within the time limits referred to in paragraphs 2 and 3 of this Article, the transfer shall be deemed to have been agreed to.

5. Reasons for refusal of a readmission request shall be given to the requesting State.

6. After agreement has been given or, where applicable after expiry of the time limits laid down in paragraph 2, the person concerned shall be transferred without delay in the terms agreed upon by the competent authorities in accordance with Article

9(1) of this Agreement. Upon request of the requesting State, this time limit may be extended by the time taken to deal with legal or practical obstacles to the transfer.

Article 9

Transfer modalities and modes of transportation

1. Before the transfer of a person, the competent authorities of the requesting State and the requested State shall make arrangements in writing in advance regarding the transfer date, the point of entry, possible escorts and other information relevant to the transfer.

2. All means of transportation, whether by air, land or sea shall be allowed. Transfer by air shall not be restricted to the use of the national carriers of the requesting State or the requested State and may take place by using scheduled flights as well as charter flights. In case of need for escorts, such escorts shall not be restricted to authorised persons of the requesting State, provided that they are authorised persons from Ukraine or any Member State.

SECTION III

TRANSIT OPERATIONS

Article 10

Principles

1. The Member States and Ukraine should restrict the transit of third-country nationals or stateless persons to cases where such persons cannot be returned to the State of destination directly.

2. The requested State shall allow the transit of third-country nationals or stateless persons, if the further transportation of such persons in possible other States of transit and the read-mission by the State of destination is guaranteed.

3. Transit of third-country nationals or stateless persons shall be carried out under escorts, if so requested by the requested State. The procedural details for escorted transit operations shall be laid down in the implementing protocols in accordance with Article 16.

4. Transit can be refused by the requested State:

(a) if the third-country national or the stateless person runs the real risk of being subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment or the death penalty or of persecution because of his race, religion, nationality, membership of a particular social group or political conviction in the State of destination or another State of transit;

(b) if the third-country national or the stateless person shall be subject to criminal prosecution or sanctions in the requested State or in another State of transit; or

(c) on grounds of public health, domestic security, public order or other national interests of the requested State.

5. The requested State may revoke any authorisation issued if circumstances referred to in paragraph 4 of this Article subsequently arise or come to light which stand in the way of the transit operation, or if the onward journey in possible States of transit or the readmission by the State of destination is no longer guaranteed.

Article 11

Transit Procedure

1. An application for transit operations must be submitted to the competent authority of the requested State in writing and is to contain the following information:

(a) type of transit (by air, land or sea), route of transit, other States of transit, if any, and the State of final destination;

(b) the particulars of the person concerned (given name, surname, maiden name, other names used/by which known or aliases, date of birth, sex and where possible – place of birth, nationality, language, type and number of travel document);

(c) envisaged point of entry, time of transfer and possible use of escorts;

(d) a declaration that in the view of the requesting State the conditions pursuant to Article 10(2) are met, and that no reasons for a refusal pursuant to Article 10(4) are known of.

A common form to be used for transit applications is attached as Annex 6 to this Agreement.

2. The requested State shall, within 10 calendar days after receiving the application and in writing, inform the requesting State of its consent to the transit operation, confirming the point of entry and the envisaged time of admission, or inform it of the transit refusal and of the reasons for such refusal.

3. If the transit operation takes place by air, the person to be readmitted and possible escorts shall be exempted from having to obtain an airport transit visa.

4. The competent authorities of the requested State shall, subject to mutual consultations, assist in the transit operations, in particular through the surveillance of the persons in question and the provision of suitable amenities for that purpose.

SECTION IV

COSTS

Article 12

Transport and transit costs

All transport costs incurred in connection with readmission and transit operations pursuant to this Agreement as far as the border of the State of final destination shall be borne by the requesting State, as well as the transport and maintenance costs of the requested State relating to the return of persons in accordance with Article 4 of this Agreement. This shall be without prejudice to the right of the competent authorities of the Member States and Ukraine to recover such costs from the person concerned or third parties.

SECTION V

DATA PROTECTION AND NON-AFFECTION CLAUSE

Article 13

Data protection

1. The communication of personal data shall only take place if such communication is necessary for the implementation of this Agreement by the competent authorities of Ukraine or a Member State as the case may be. When communicating, processing or treating personal data in a particular case, the competent authorities of Ukraine shall abide by the relevant legislation of Ukraine, and the competent authorities of a Member State shall abide by the provisions of Directive

95/46/EC and by the national legislation of that Member State adopted pursuant to this Directive.

2. Additionally the following principles shall apply:

(a) personal data must be processed fairly and lawfully;

(b) personal data must be collected for the specified, explicit and legitimate purpose of implementing this Agreement and not further processed by the communicating authority nor by the receiving authority in a way incompatible with that purpose

(c) personal data must be adequate, relevant and not excessive in relation to the purpose for which they are collected and/or further processed; in particular, personal data communicated may concern only the following:

(i) the particulars of the person to be transferred (given names, surnames, other names used/by which known or aliases, sex, civil status, date and place of birth, current and any previous nationality);

(ii) passport, identity card or driving license and other identification or travel documents (number, period of validity, date of issue, issuing authority, place of issue);

(iii) stop-overs and itineraries;

(iv) other information needed to identify the person to be transferred or to examine the readmission requirements pursuant to this Agreement;

(d) personal data must be accurate and, where necessary, kept up to date;

(e) personal data must be kept in a form which permits identification of data subjects for no longer than is necessary for the purpose for which the data were collected or for which they are further processed;

(f) both the communicating authority and the receiving authority shall take every reasonable step to ensure as appropriate the rectification, erasure or blocking of personal data where the processing does not comply with the provisions of this Article, in particular because that data are not adequate, relevant, accurate, or they are excessive in relation to the purpose of processing.

This includes the notification of any rectification, erasure or blocking to the other Contracting Party;

(g) upon request, the receiving authority shall inform the communicating authority of the use of the communicated data and of the results obtained there from;

(h) personal data may only be communicated to the competent authorities. Further communication to other bodies requires the prior consent of the communicating authority;

(i) the communicating and the receiving authorities are under an obligation to make a written record of the communication and receipt of personal data.

Article 14

Non-affection clause

1. This Agreement shall be without prejudice to the rights, obligations and responsibilities of the Community, the Member States and Ukraine arising from International Law and, in particular, from any applicable International Convention or agreement to which they are Parties, including those referred to in the Preamble.

2. Nothing in this Agreement shall prevent the return of a person under other formal or informal arrangements.

SECTION VI

IMPLEMENTATION AND APPLICATION

Article 15

Joint Readmission committee

1. The Contracting Parties shall provide each other with mutual assistance in the application and interpretation of this

Agreement. To this end, they shall set up a joint readmission committee (hereinafter referred to as 'the Committee'), which shall have the following tasks and competencies:

(a) to monitor the application of this Agreement and have regular exchanges of information on the implementing Protocols drawn up by individual Member States and Ukraine pursuant to Article 16;

(b) to prepare proposals and make recommendations for amendments to this Agreement;

(c) to decide on implementing arrangements necessary for the uniform application of this Agreement.

2. The decisions of the Committee shall be binding on the contracting Parties.

3. The Committee shall be composed by representatives of the Community and Ukraine; the Community shall be represented by the Commission, assisted by experts from Member States.

4. The Committee shall meet where necessary at the request of one of the Contracting Parties.

5. The Committee shall establish its rules of procedures.

Article 16

Implementing Protocols

1. Ukraine and a Member State may draw up implementing protocols which shall cover rules on:

(a) designation of the competent authorities;

(b) border crossing points for the transfer of persons;

(c) mechanism of communication between the competent authorities;

(d) modalities for returns under the accelerated procedure;

(e) conditions for escorted returns of persons, including the transit of third-country nationals and stateless persons under escort;

(f) additional means and documents necessary to implement this Agreement;

(g) modes and procedures for recovering costs in connection with implementation of Article 12 of this Agreement.

2. The implementing Protocols referred to in paragraph 1 shall enter into force only after the Committee, referred to in Article 15, has been notified.

3. Ukraine agrees to apply any provision relating to paragraph 1(d), (e), (f) or (g) of an implementing Protocol drawn up with one Member State also in its relations with any other Member State upon request of the latter.

Article 17

Relation to bilateral readmission agreements of Member States

1. Subject to paragraph 2 of this Article, the provisions of this Agreement shall take precedence over the provisions of any bilateral agreement or other legally binding instrument on the readmission of persons which have been or may, under Article

16, be concluded between individual Member States and Ukraine, in so far as the provisions of the latter are incompatible with those of this Agreement.

2. The provisions on readmission of stateless persons and nationals from third countries contained in bilateral agreements or other legally binding instruments which have been concluded between individual Member States and Ukraine shall continue to apply during the two-year period referred to in Article 20(3).

SECTION VII

FINAL PROVISIONS

Article 18

Territorial application

1. Subject to paragraph 2 of this Article, this Agreement shall apply to the territory in which the Treaty establishing the European Communities is applicable and to the territory of Ukraine.

2. This Agreement shall not apply to the territory of the Kingdom of Denmark.

Article 19

Amendments to the Agreement

This Agreement may be amended and supplemented by mutual consent of the Contracting Parties. Amendments and supplements shall be drawn up in the form of separate protocols, which shall form an integral part of this Agreement, and enter into force in accordance with the procedure laid down in Article 20 of this Agreement.

Article 20

Entry into force, duration and termination

1. This Agreement shall be ratified or approved by the Contracting Parties in accordance with their respective procedures.

2. Subject to paragraph 3 of this Article, this Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the date on which the Parties notify each other that the procedures referred to in the first paragraph have been completed.

3. The obligations set out in Article 3 of this Agreement shall only become applicable two years after the date referred to in paragraph 2 of this Article. During that two-year period, they shall only be applicable to stateless persons and nationals from third-countries with which the Ukraine has concluded bilateral treaties or arrangements on readmission. As set out in Article 17(2), the provisions on the readmission of stateless persons and nationals from third countries contained in bilateral agreements or other legally binding instruments which have been concluded between individual Member States and Ukraine shall continue to apply during this two-year period.

4. This Agreement is concluded for an unlimited period.

5. Each Party may denounce this Agreement by officially notifying the other Party. This Agreement shall be terminated six months after the date of such notification.

Article 21

Annexes

Annexes 1 to 8 shall form an integral part of this Agreement.

Done at Luxembourg on the eighteenth day of June in the year two thousand and seven in duplicate in the Bulgarian, Czech, Danish, Dutch, English, Estonian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Italian, Latvian, Lithuanian, Maltese,

Polish, Portuguese, Romanian, Slovak, Slovenian, Spanish, Swedish and Ukrainian languages, each of these texts being equally authentic.

ANNEX 1

COMMON LIST OF DOCUMENTS REGARDING NATIONALITY (Article 6(1)(a))

- passports of any kind (national passports, diplomatic passports, service passports, collective passports and surrogate passports including children's passports),
- national identity cards (including temporary and provisional ones),
- military service books and military identity cards,
- seaman's registration books, skippers' service cards and seaman's passports,
- citizenship certificates and other official documents that mention or indicate citizenship.

ANNEX 2

COMMON LIST OF DOCUMENTS REGARDING NATIONALITY (Article 6(1)(b))

- photocopies of any of the documents listed in Annex 1 to this Agreement,
- driving licenses or photocopies thereof,
- birth certificates or photocopies thereof,
- company identity cards or photocopies thereof,
- statements by witnesses,
- statements made by the person concerned and language spoken by him or her, including the results of any official test conducted to establish the person's nationality. For the purpose of this Annex, the term 'official test' is defined as a test commissioned or conducted by the authorities of the requesting State and validated by the requested State
- any other document which may help to establish the nationality of the person concerned.

ANNEX 3

COMMON LIST OF DOCUMENTS REGARDING THIRD COUNTRY NATIONALS AND STATELESS PERSONS (Article 7(1))

ANNEX 3A

— official statements made for the purpose of the accelerated procedure, in particular, by authorised border authority staff who can testify to the person concerned crossing the border from the requested State directly to the territory of the requesting State,

— named tickets of air, train, coach or boat passages, which testify to the presence and the itinerary of the person concerned from the territory of the requested State directly to the territory of the requesting State (or Member States if the requested State is Ukraine),

— passenger lists of air, train, coach or boat passages which testify to the presence and the itinerary of the person concerned from the territory of the requested State directly to the territory of the requesting State (or Member States if the requested State is Ukraine).

ANNEX 3B

— official statements made, in particular, by border authority staff of the Requesting State and other witnesses who can testify to the person concerned crossing the border,

— documents, certificates and bills of any kind (e.g. hotel bills, appointment cards for doctors/dentists, entry cards for public/private institutions, car rental agreements, credit card receipts, etc.) which clearly show that the person concerned stayed on the territory of the Requested State,

— information showing that the person concerned has used the services of a courier or travel agency,

— official statement by the person concerned in judicial or administrative proceedings.

ANNEX 4

COMMON LIST OF DOCUMENTS REGARDING THIRD-COUNTRY NATIONALS AND STATELESS PERSONS (Article 7(2))

ANNEX 4A

— valid visa and/or residence authorisation issued by the Requested State,

— entry/departure stamps or similar endorsement in the travel document of the person concerned or other evidence of entry/departure.

ANNEX 4B

Photocopies of any of the documents listed in Part A.

ANNEX 5

ANNEX 6

ANNEX 7

EU STANDARD TRAVEL DOCUMENT FOR EXPULSION PURPOSES

(In line with the form set out in EU Council Recommendation of 30 November 1994)

ANNEX 8

UKRAINIAN RETURN CERTIFICATE

DECLARATION OF UKRAINE

‘Travel document’ shall mean a document valid for going abroad issued by Ukraine, one of the Member

States or the state of citizenship or permanent residence of the person to be readmitted.

JOINT DECLARATION CONCERNING ARTICLE 2(1)

The Contracting Parties take note that, according to the nationality laws of Ukraine and the Member States, it is not possible for a Ukrainian or EU citizen to be deprived of his or her nationality without acquiring another nationality.

The Contracting Parties agree to consult each other in due time, should this legal situation change.

JOINT DECLARATION CONCERNING DENMARK

The Contracting Parties take note that this Agreement does not apply to the territory of the Kingdom of Denmark, nor to the nationals of the Kingdom of Denmark. In such circumstances it is appropriate that Ukraine and Denmark conclude a readmission agreement in the same terms as this Agreement.

JOINT DECLARATION CONCERNING ICELAND AND NORWAY

The Contracting Parties take note of the close relationship between the European Communities and Iceland and Norway, particularly by virtue of the Agreement of 18 May 1999 concerning the association of these countries with the implementation, application and development of the Schengen acquis. In such circumstances it is appropriate that Ukraine concludes with Norway and Iceland a readmission agreement in the same terms as this Agreement.

JOINT DECLARATION ON TECHNICAL AND FINANCIAL SUPPORT

Both parties agree to implement this Agreement based on the principles of joint responsibility, solidarity and an equal partnership to manage the migratory flows between Ukraine and the EU.

In this context the EC is committed to make available financial resources in order to support Ukraine in the implementation of this Agreement. In doing so, special attention will be devoted to capacity building. Such support is to be provided in the context of the overall priorities for assistance in favour of Ukraine, as part of the overall funding available for Ukraine and in full respect of the relevant implementation rules and procedures of EC external assistance.

Kaynak:Eur-Lex, 2007

